

ФАРЛИ МОУЪТ НЕ ПЛАЧИ, ВЪЛКО!

Превод от английски: Соня Кънева, Пламен Тодоров, 1981

chitanka.info

ЗА АВТОРА

Фарли Моуът е роден в Белвил, провинция Онтарио, през 1921 година и е израснал в Белвил, Трентън, Уиндхор, Саскатун, Торонто и Ричмънд Хил, като придружавал своя баща Енгас Моуът, по професия библиотекар, в неговите странствувания из страната. През 1940 година постъпва в армията като редник и участва във Втората световна война до 1945 год., напускайки с чин капитан. След прекарването на две години в Арктика през 1949 година става професионален писател. От 1949 година той е живял на различни места, посетил е почти всяко кътче на Канада, както и много други страни, включително северните области на Сибир. Той си остава заклет пътешественик, увлечен страстно по далечните земи и народи. Неговото име стои на двадесет и две книги, преведени на повече от двадесет езика и издадени в повече от четиридесет страни. Между тях са придобилите международна известност произведения „Хората на елена“, „Невероятното куче“, „Западният викинг“, „Лодката, която не искаше да плава“, „Сибиряци“ и „Кит за лов“.

ПРЕДГОВОР

Когато преди единадесет години започнах да пиша тази книга, бях отредил на вълка второстепенна роля. Първоначалният ми замисъл бе да напиша сатира за съвсем различен звяр — за онази мутация на човешкия вид, известна като Бюрократа. Възнамерявах вълкът да ми послужи само за фон, на който да изпъкне описанието на homo bureaucratidis — изроденият плод на нашето време, свит в пашкула на общоприетото, глупаво предан на незначителни дреболии, обладан от враждебност към науката и прогреса, основаващ се на маловажни факти; който въпреки това се смята за единствения законен притежател на чистата истина, а следователно — и за самозвания съдник на човешките дела.

Умишлено възнамерявах да изложа на показ с преднамерена злост тези днешни управници на нашия свят, или по-скоро да им дам простор да се разкрият сами. Но някъде в началото на книгата забелязах, че постепенно загубвам интерес към бюрократическата палячовщина. Без съзнателно да го желая, моето внимание лека полека бе завладяно от второстепенния герой, от вълка. В края на краищата вълкът изтръгна изцяло сюжета от ръцете ми и превърна книгата в повик за разбиране и запазване на едно изключително високоразвито и привлекателно животно, което е било, и продължава да бъде измъчвано и изстребвано поради кръвожадната човешка неприязън.

Ръкоположените власти не посрещнаха сърдечно „Не плачи, вълко“. Мой принцип е да не позволявам фактите да противоречат на истината и вярвам, че хуморът има своето жизнено място дори в най-аскетичните предели на науката. Ето защо много експерти осмяха книгата като абсолютна фантастика, отрекоха даже факта, че за основа и послужиха две лета и една зима, прекарани от мене в близко общуване с вълците в Арктика. С голямо закъснение днес мога да отбележа с известно задоволство, че почти всяка описана от мене дреболия в поведението на вълка междуременно се потвърди и от „официалната наука“. За жалост, моята главна теза — че вълкът не

представлява опасност за останалия дивеч, нито особена заплаха за човека или негов съперник, си остава в голяма степен неприета.

До 1973 година няколко вида от североамериканския вълк, включително степния, сивия и гривестия вълк, бяха почти изтребени. В целите Съединени щати (без Аляска) оцеляха не повече от 1200 вълка. Около 500 от тях са в Северна Минесота, закриляни частично в Националния парк Куетико. И все пак, през есента на 1972 година ловните власти в щата Минесота изготвиха план, според който ежегодно трябваше да се унищожат 200 вълка „с огнестрелно оръжие, примки, капани и отрова“ — „докато вълчата заплаха не бъде ликвидирана“. Обширните пространства на гористите незаселени области на Канада доскоро бяха обитавани от близо 15 000 вълци. Но бързо растящата употреба на леки самолети и особено на самоходи даде възможност голям брой ловци масово да проникнат в тези сравнително недостъпни райони — неизбежно намалена числеността на североамериканския елен, азиатския елен, елена вапити и друг едър дивеч. Това доведе до познатия вой от страна на ловци, доставчици на екипировка и оръжие, водачи, собственици на подслони и други финансово заинтересовани групировки: „Вълците унищожават дивеча — дивеча, който ни принадлежи! Трябва да действваме незабавно, за да изтребим вълка.“

Кой се вслушва в този вой? Правителствата. В края на 1972 година, въпреки отрицателното мнение на собствените си биолози, Министърът на лова и риболова в Квебек нареди масово клане на вълци под формата на състезание, открито за ловци от Канада и САЩ, с крайна цел — 5000 убити вълка! Специални награди щяха да бъдат раздадени на изявилите се ловци: долната челюст на вълк в излято блокче прозрачна пластмаса; с подходящ надпис като трайно свидетелство за ловкостта, храбростта и мъжеството на човека-убиец, И все пак, има някакъв проблясък на надежда за вълците. През миналото десетилетие много обикновени хора се обединиха, за да противодействуват на групировките, настояващи за мерки срещу вълците. Те постигнаха известни успехи. Правителството в щата Онтарио, благодарение предимно на непрекъснатите усилия на шепата хора от Лигата за защита на вълците^[1] (подкрепени от някои млади биолози, които се интересуват повече от изучаване на живи животни, отколкото на мъртви) отмени неотдавна престъпната премия за убити

вълци. Може би по подобен начин Канадските и американските защитници на вълка^[2] са успели да принудят властите в Минесота да изоставят плановете си за унищожаване на вълците в щата.

Когато тази книга бе публикувана в Съветския съюз, преводачите срещнаха известно затруднение със заглавието. Окончателният вариант, до който стигнаха, беше: „Вълци, моля ви не плачете“. Надявам се, че това е предвестник на нещо, което идва. Може би все още има време да бъде възпряно човечеството, за да не извърши още едно от престъпленията си срещу природата, съставляващи дълъг списък — унищожаването на същество-събрат, което има поне равно право на живот върху тази планета. Ако наистина успеем да спасим вълка, това би било, макар и в малка степен, отказ от чисто човешкото престъпление — от биоцида.

ФАРЛИ МОУЪТ

о-ви на Магдален
1973

[1] Ontario Wolf League, P. O. Box 177, Postal Station „S“, Toronto 382, Ontario. ↑

[2] Canadian and American Wolf Defenders, 68 Panetta Rond, Cannel Valley, California 93924, U.S.A. ↑

На Анджелина — Ангела!

1.

ВЪЛЧИЯТ ПРОЕКТ

Банята у баба ми Моуът в Оуквил, — провинция Онтарио и дъното на вълчето леговище сред Пустите земи на централен Киуатин са значително раздалечени във времето и пространството. Не възнамерявам да проследя целия път, който лежи помежду им. Но всеки разказ си има начало и историята на моя престой при вълците започва именно в бабината баня.

Бях вече на пет години, но все още не бях показал с нищо какво ще бъде бъдещето ми, за разлика от повечето талантиливи деца, които го правят далеч преди тази възраст. Вероятно, разочаровани от моето явно неумение да се изявя, родителите ми ме отведоха в Оуквил и ме изоставиха на грижите на баба и дядо, като отидоха на почивка.

Къщата в Оуквил, наречена „Грийнхеджис“,^[1] бе едно забележително благородническо имение, в което не се чувствавах като у дома си. Моят братовчед, няколко години по-голям от мене, който живееше там, вече бе намерил своето призвание — във военната област — и беше струпал страхотна армия оловни войници, с с която си беше наумил да се подготви за втори Уелингтън^[2]. Моята недодялана некадърност да играя ролята на Наполеон така го отчая, че той отказа да има вземане-даване с мене, освен при строго официални случаи.

Баба ми — аристократична дама, която така и не можа да прости на своят съпруг, че е бил дребен търговец на железария, се отнасяше търпеливо с мене, но в същото време ме ужасяваше. Тя ужасяваше повечето хора, включително дядо, който отдавна бе потърсил убежища в привидната си глухота. Дни наред той прекарваше приютен в голямо кожено кресло, спокоен и невъзмутим като Буда и явно безчувствен към бурите, бушуващи из коридорите на Грийнхеджис. Но въпреки това, знаех от личен опит, че би чул думата „уиски“, дори ако се прошепне през три етажа от мястото, където седеше. Тъй като в

Грийнхеджис нямах приятел по душа, захванах да скитосвам сам наоколо. Решително отбягнах да пиляя сили за каквито и да било полезни неща и по този начин, ако имаше кой да разбере, вече давах ясна представа за модела на моето бъдеще.

Един горещ летен ден, както се разхождах безцелно край лъкатушешко поточе недалече от къщи, попаднах на застоял вир. На дъното, едва покрити със зеленясала тиня, беряха душа три котешки сомчета.^[3] Те ме заинтригуваха.

Издърпах ги на брега с една пръчка и застинах в очакване да умрат, но те отказваха да го сторят. Точно когато бях убеден, че окончателно са умрели, сомчетата отваряха големи грозни усти и поемаха отново дъх. Упоритият им отказ да приемат съдбата си така ме поразя, че намерих една консервена кутия, сложих ги вътре с малко тиня и ги отнесох в къщи.

Без да знам защо, рибите започнаха да ми харесват и исках да ги опозная по-отблизо. Основният проблем обаче беше къде да ги държа, докато укрепнеш познанството ни. В Грийнхеджис нямаше корита. Имаше една вана, но не се запушваше плътно и водата се задържаше не повече от няколко минути. Дойде време за сън, а аз все още не бях разрешил въпроса и тъй като чувствавах, че дори тези юначни риби едва ли биха оцелели цяла нощ в консервената кутия, бях принуден да прибегна към едно явно отчаяно средство — намерих им временен подслон в клозетната чиния на старомодната бабина тоалетна.

По това време бях твърде млад, за да предвидя особените проблеми, които носи със себе си старостта. Именно един от тях бе пряката причина за драматичната и неочаквана среща, състояла се между баба и рибите в малките часове па последвалата нощ.

Преживяването беше болезнено за баба, за мене, а вероятно и за рибите. До края на живота си баба отказа да хапне каквато и да било риба, и през своите нощни странствувания винаги си носеше силно фенерче. За ефекта върху рибите не мога да съдя със същата увереност, защото след като глъчката позатихна, безчувственият ми братовчед най-коравосърдечно пусна водата. Що се отнася до мене, въздействието породя трайно влечение към по-дребните представители на животинското царство. С две думи, историята с рибите отбеляза началото на моята кариера, най-напред като естественик, а по-късно и като биолог. Бях поел своя път към вълчето леговище.

Моето безразсъдно увлечение към изучаването на живата природа прерастна бързо в зряла любов. Забелязах, че дори и човешките същества, с които ме свърза тя, бяха не по-малко привлекателни. Първият ми наставник беше един шотландец на средна възраст, който разнасяше лед, за да си изкара прехраната, но всъщност бе запален мамалог^[4] — любител. На крехка възраст боледувал от краста, проказа или друга подобна детска болест и му опадала косата без да му порастне никога вече — една трагедия, която може би бе повлияла върху обстоятелството, че когато се запознахме, той вече бе отдал петнадесет години от живота си на изследването на връзката между лятното линеене при лалугерите и зараждащия се у тях нарцисизъм. Този човек се бе сближил с лалугерите дотам, че със цвъркащи подсвирквания ги примамваше докато се измъкнеха от подземните скривалища и кротко се оставеха да прегледа козината по гърбовете им.

Професионалните биолози, с които по-късно се запознах, с нищо не му отстъпваха. На осемнадесет години прекарах едно лято като помагах при полевите наблюдения на друг мамалог. Той беше седемдесетгодишен, отрупан с титли, извоювал си високо място в света на науката преди всичко чрез изчерпателното изследване на белезите по матката у земеровките^[5]. Този човек, уважаван професор в голям американски университет, знаеше за утробата на земеровките повече, отколкото някой някога е знаел. Нещо повече — той можеше да говори за своя предмет с истинско въодушевление. До края на живота си няма да се уморя мислено да съзерцавам онази прекарана с него вечер, когато в едночасов монолог за сексуалните отклонения при земеровките-пигмеи, той омагьосваше смесена публика от търговец на кожи, индианска матрона и англикански мисионер. (Търговецът сякаш изтълкува духа на беседата погрешно, но мисионерът, привикнал от години на трезви разсъждения, набързо го сложи на мястото му).

Волни и прекрасни бяха моите ранни години на естественик, но когато възмъжах и разбрах, че развлечението трябва да се превърне в призвание, ударих на камък. Щастливите дни на универсалния учен, който можеше да се увлича от всички етапи на естествената история отминаваха, и ако желаех да успея като биолог-професионалист, налагаше се да призная блудкавата необходимост от специализация. И

все пак, когато започнах академичната си подготовка в университета, се затрудних да налучкам тясната пътечка.

Известно време се двоумих дали да последвам примера на мой приятел, специализиращ скатология (науката за изпражненията на животните), станал по-късно високопоставен скатолог в Биологическия обзор на Съединените щати. Намирах този предмет донякъде интересен, но все пак той не успя да разпали моя ентузиазъм дотолкова, че да стане смисъл на живота ми. А освен това, тази област беше пренаселена.

Моето лично пристрастие ме влечеше към изследване на живите животни в тяхната естествена жизнена среда. Като човек на точността, аз приемах думата биология, която означава учение за живота, в буквалния и смисъл. Болезнено ме озадачи парадокса, че много от моите съвременници страняха колкото може повече от самите живи същества и предпочитаха стерилната атмосфера на лабораториите, където използваха мъртъв, често прекалено мъртъв животински материал, като предмет на изследване.

Изобщо по мое време в университета ставаше ста-ромодно да се занимаваш с животни, дори с мъртви. Новите биолози се насочваха към статистически и ана-литически изследвания, и естественият материал от живота се превръщаше само във фураж за хранване на изчислителните машини.

Неспособността ми да се пригодя към новите тенденции имаше обратен ефект върху професионалните ми очаквания. Докато състудентите ми вече намираха мястото си във всевъзможни загадъчни специалности, измислени в повечето случаи от самите тях, според принципа, че щом в дадена област си единственият специалист няма защо да се боиш от конкуренция, аз още не смог-вах да насоча интересите си от общото към частното. Като наближи време за завършване, забелязах, че повечето колеги бяха подсигурени с отлични изследователски служби, а аз изглежда не предлагам нищо особено на биологическия пазар. Така, най-накрая неизбежно се наложи да започна работа на държавна служба.

Жребият бе хвърлен един зимен ден, когато получих повиквателна от Централната служба за опазване на дивеча. Информираха ме, че съм нает срещу щедрата месечна заплата от 120 долара и трябва незабавно да се явя в Отава.

Подтиснах малко бунтарството си и се подчиних на безапелационната заповед, защото ако бях научил нещо в университета, то беше, че научната йерархия изисква от своите служители висока степен на подчинение, ако не и раболепие.

Два дни по-късно пристигнах във ветровитата посивяла столица на Канада и си проправих път из мрачния лабиринт, който приютяваше Службата за опазване на дивеча. Представих се на Главния мамалог — през по-безгрижните училищни години бях живял с него в една стая в пансиона, но уви, сега той се бе преобразил в завършен учен, така обгърнат от професионално до-стойнство, че едва се сдържах да не му направя дълбок поклон.

Следващите няколко дни бях подложен на онова, което наричат „ориентация“ — доколкото схванах: процес, предназначен да ме доведе до деформираното състояние на, безнадеждна депресия. Във всеки случай, напомнящите Дантевия „Ад“ легиони бюрократи, които посетих в мрачните им, миришещи на формалин бърлоги, където прекарвах безкрайни часове в попълване на скучни данни и съчиняване на безмислени писма, не успяха да пробудят у мене голяма преданост към новата ми служба. Единственото, което действително научих беше, че в сравнение с бюрократичната йерархия в Отава, научната е едно анархистко братство.

В това окончателно се убедих през паметния ден, когато най-сетне ме признаха за годен да бъде представен. Въведоха ме тържествено в кабинета на Заместник министъра, където дотолкова се забравих, че се обърнах към него с „господине“. Моят придружител, целия преbledнял и разтреперан, ме избута от Аудиенцията, и по невидими пътища ме замъкна в мъжката тоалетна. След като най-напред коленичи и надникна под вратите на всички кабинети, за да се увери напълно, че сме сами и никой не подслушва, той обясни с агонизиращ шепот, че никога не бива да се обръщам към Заместник министъра другояче, освен с „Господин началник“ или с титлата му от Бурската война^[6] „Господин полковник“, под заплаха от прогонване.

Военните титли бяха de rigueur^[7]. Всички писма се подписваха от „капитан еди-кой-си“, или „лейтенант еди-кой-си“, ако се зараждаха в по-нисши инстанции, или „полковник еди-кой-си“ и „генерал еди-кой-си“, ако идваха от по-горе. Онези членове от персонала, които не бяха имали възможност да придобият дори полувоенен статут, се

принуждаваха да си измислят подходящи чиновци, по-старши за висшите служители, и младши за новациите. Не всеки приемаше това с полагащата се сериозност. Попаднах на един нов служител в секция „Риболов“, който се бе характеризирал лаконично в преписка, изпратена до шефа, с подписа „Дж. Смит — редник, изпълняващ длъжността ефрейтор“. След седмица безразсъдно храбрият младеж вече пътуваше към най-северната точка на остров Елсмиър, за да излежи своето заточение в иглу като изучава живота и навиците на деветшиповата бодливка.

В тези строги учреждения лекомислието никъде не се посрещаше благосклонно, както сам открих на съвещанието за моето първо поръчение.

На заседателната маса, наобиколена от мрачни физиономии, лежеше предварителния списък на нужните за целта материали — една грамадна документация в пет екземпляра, според официалните изисквания с внушителното заглавие:

ДЕСИДЕРАТА^[8] ОТНОСНО ВЪЛЧИЯ ПРОЕКТ

Изнервен вече от тежката обстановка, аз съвсем изгубих самообладание, когато заседанието започна да обсъжда дванадесета точка от ужасяващия документ хартия, тоалетна, държавен стандарт, 12 рула.

Суровото предложение от представителя на финансовия отдел, че в интерес на икономии, предвиденото в този параграф количество би могло да се намали с уговорката, че от страна на изследователя (т. е. от моя страна) ще бъде упражнено цялото необходимо въздържание, ме хвърли в истеричен пристъп на кикот. Почти в същия миг се овладях, но беше вече твърде късно. Двамата най-висши служители, и двамата „майори“ се изправиха, студено кимнаха и безмълвно напуснаха стаята.

Изпитанието в Отава вървеше към своя край, но кулминационната точка все още предстоеше. Едно ранно пролетно утро бях извикан в кабинета на старшия служител, мой пряк началник, за окончателен инструктаж преди да потегля за „полевите условия“.

Началникът седеше зад масивно бюро, чиято прашна повърхност бе отрупана с пожълтели черепи на горски бобри (от постъпването си в Министерството през 1897 година той изучаваше процеса на разлагане на зъбите у горските бобри). Зад гърба му висеше портрета на някакъв намръщен и брадат безследно изчезнал мамалог, който отвисоко ме гледаше с изпълнени с мъка очи. Наоколо се разнасяше миризма на формалин, подобно зловоние от задната стаичка на погребалното бюро.

Шефът започна своето кратко изложение след дълга пауза, по време на която многозначително си играеше с черепите. В случая имаше тържественост, подобаваща за инструктаж на специален агент, комуто поверяват покушение на Държавен глава.

„Както знаете, лейтенант Моуът“, каза шефът, „проблемът за канис лупус придобива национално значение. Само през миналата година Министерството получи цели тридесет и седем меморандума от членовете на парламента, изразяващи до един дълбокото безпокойство на избирателите, че ние сме длъжни да предприемем нещо спрямо вълците. Повечето от оплакванията са постъпили от такива незаинтересовани групи с високо чувство за гражданско съзнание като различните ловни и риболовни клубове, а търговците — по-точно производителите на някои известни марки боеприпаси, придадоха тежест на законните оплаквания на гласоподавателите във Великия доминион. Те се оплакват с огорчение, че вълците убиват елените и все повече и повече наши съграждани все по-често и по-често се връщат от лов с по-малко и по-малко дивеч. Както може би сте чули, моят предшественик представи на Министъра обяснение за създалото се положение, в което бе изразил своето лично убеждение, че дивечът намалявал, защото броят на ловците се увеличил дотолкова, че превъзхождал елените в отношение пет към едно. Съвсем добросъвестно Министърът прочете това лъжливо твърдение в Парламента и бе освиркан от депутатите, които крещяха: «Лъжец!» и «Вълчи поклонник!»

След три дни моят предшественик се оттегли, и Министърът публикува в печата изявление: «Министерството на суровините и държавните резерви е готово да положи всички усилия, за да обуздае кръвожадното унищожение на еленовите стада от вълците глутници. Веднага ще се премине към цялостно проучване на този жизнено

важен проблем, като се хвърлят незабавно всички средства, с които разполага Министерството. Нашият народ може да бъде сигурен, че Правителството, чийто член имам честта да бъда, няма да остави камък необърнат, докато не сложи край на нетърпимото положение».

На това критично място шефът сграбчи един особено едър череп на бобър и затрака ритмично челюстите му, сякаш за да подчертае своя финал:

„За тази велика задача сте избран Вие, лейтенант Моуът! За Вас остава само да тръгнете веднага и да се заемете с нея както подобава на високите традиции на нашето Министерство. Вълкът, лейтенант Моуът, ето Вашата задача сега!“

Неусетно се обърнах кръгом и на излизане от стаята вдигнах несъзнателно дясната си ръка за добър поздрав.

Напуснах Отава още същата нощ с един транспортен самолет на Канадските въздушни сили. Моето първо назначение бе Чърчил на западния бряг на Хъдсъновия залив, а после някъде из безлюдното мъртвило на арктическите Пустини земи лежеше и крайната ми цел — вълкът.

[1] зелените плетища (англ., б. пр.) ↑

[2] дук Уелингтън — „Железният дук“, (1769—1852), прочут английски пълководец, сразил наполеоновите войски при Ватерлоо (б. пр.) ↑

[3] catfish — американски котешки сомчета (б. пр.) ↑

[4] изследовател на бозайници (б. пр.) ↑

[5] вид полска мишка. — (биол. б. пр.) ↑

[6] 1899—1902, когато южноафриканските бурски република са включени в състава на Британската империя (б. пр.) ↑

[7] задължителни (б. пр.) ↑

[8] насъщно, нужно (лат., б. пр.) ↑

2. ВЪЛЧИЯТ СОК

В двумоторния транспортен самолет на въздушните сили можеха да се поберат тридесет пътника, но когато цялата ми „десидерата“ бе натоварена на борда, едва остана място за екипажа и за мене. По лицето на пилота — симпатичен лейтенант със засукани мустачки, който наблюдаваше товаренето на багажа, бе изписано искрено объркване. Неговата единствена информация за мене бе, че съм някакъв държавен служител, изпратен в Арктика със специална мисия. Изразът му стана още по-недоумяващ, когато натикахме три големи денка тракаци вълчи капани в кабината, последвани от средната секция на сглобяемо кану, което приличаше на вана без краища. Вярно на своите традиции, Министерството бе изпратило носа и кърмата на кануто на друг биолог, изучаващ в южната пустиня на Саскачеван гърмящите змии.

След това идваше ред на моето въоръжение. То се състоеше от две карабини, пистолет с кобур и патронташ, две ловни пушки, сандък гранати със сълзлив газ — предполагаше се, че с тяхна помощ ще убедя твърдоглавите вълци да напуснат леговищата си, за да ги застрелям. Имаше и два големи генератора за дим с ярък надпис „опасност“, предназначени за сигнализиране на самолетите, ако се загубех, или може би в случай, че ме обкръжаха вълците. Моят арсенал се допълваше от сандък с „вълчи клопки“ — дяволски съоръжения, които изстрелваха заряд калиев цианид в муцуната на всяко любопитно животно.

Следваше научната ми екипировка. Тя включваше два двадесетлитрови бидона и при техния вид веждите на пилота отскочиха чак до шапката му. Върху бидоните се четеше надпис: „стопроцентов житен спирт за запазване на вътрешностите на образците“.

На свой ред идваха палатки, лагерни печки, спални чували и седем брадви (до ден днешен не знам защо точно седем, след като в

безлесната земя, където заминавах, нямаше и едно дръвче, и една брадва би била предостатъчна), ски, обувки за сняг, кучешки нашийници, радиопредавател и безброй кутии и пакети, съдържанието на които за мене бе така загадъчно, както и за пилота.

Когато всичко бе натоварено и здраво завързано, помощник пилотът и аз пропълзахме над купчината съоръжения, и се вмъкнахме в кабината. Пилотът, грижливо обучен по правилата на военната сигурност, овладяваше неудържимото си любопитство за същността и целта на моята странна експедиция. Задоволи се само с мрачната забележка, че се съмнява дали старата щайга би излетяла с такъв товар на борда. Тайно в душата си се съмнявах и аз, но макар и с трещене и сърдито бучене, самолетът успя да се издигне.

Полетът на север бе дълъг и спокоен, единственото премеждие бе, че над залива Джеймс изгасна единият мотор а се наложи да довършим нашето пътешествие на височина 150 метра при гъста мъгла. Тази незначителна пречка временно отклони вниманието на пилота от въпроса кой и какъв бях аз; но щом веднъж се приземихме в Чърчил, той не можеше да сдържи любопитството си повече.

— Знам, че не е моя работа — започна извинително той по пътя към хангарите, — но за бога, приятел, какво се готви?

— А-а-а, отвърнах аз весело — отивам да изкарам година-две при една вълча глутница. Това е всичко.

Лицето на пилота доби израза на малчуган, основателно смъррен за непослушанието си.

— Извинявай — разкаяно промърмори той. — Знаех си, че не бива да питам.

Пилотът не бе единственият любопитен. В Чърчил, когато се мъчех да уредя частен самолет, който да ме откара към вътрешността, невинното обяснение на моята цел, както и искреното признание, че нямам и най-малката представа точно къде искам да ме оставят в почти непознатата пустош, предизвикваше или враждебни недоверчиви погледи, или съзаклятнически намигвания. Както и да е, съзнателно не се и опитвах да бъда уклончив, стараех се единствено да следвам оперативните нареждания, връчени ми в Отава:

Параграф 3. Раздел 2. Точка 3.

Веднага след като пристигнете в Чърчил трябва да наемете въздушен транспорт, за да ви откара на необходимото разстояние в

подходяща посока. На място с подходящо вълче население и изобщо с оптимални условия за по-нататъшните Ви действия ще установите база.

На тази инструкция, въпреки нейния твърд тон, липсваше конкретна насоченост. Предполагам, затова съвсем естествено половината от населението на Чърчил заключи, че аз бях член на първокласна банда крадци на златна руда, опитващ се да установи контакт със своите съдружници. Другата половина ме смяташе за златотърсач, който знае тайна мина някъде в обширната вътрешност на Пустите земи. По-късно и двете хипотези бяха отхвърлени в полза на нова, значително по-пикантна. Когато отново се върнах в Чърчил след многомесечно отсъствие, узнах случайно, че целта на „истинската“ ми мисия станала обществено достояние: разбрах, че фактически съм бил прекарал изминалите месеци на плаващ леден блок около Северния полюс и съм следял действията на група руснаци, които се носели на техен леден блок. А двата бидона чист спирт били пълни с водка, с която трябвало да развържа езиците на „коварните“ руснаци и да изкопча най-скритите им тайни.

Когато тази история се разчу, аз се превърнах едва ли не в герой. Но при първоначалното ми пристигане, когато обикалях из пустите заснежени улици на Чърчил и търсех пилот, за да отлетя в неизвестна посока, още не бях постигнал статута на герой и повечето хора, които срещах, се оказаха несговорчиви.

С известно закъснение открих пилота на един допотопен полярен Феарчайлд.^[1]

Той изкарваше своето рисковано препитание като превозваше траперите от Пустите земи до далечните им колиби. Като изложих пред него своя проблем, той се вбеси.

— Я не се занасяй! — викна ми той. — Само малоумен може да наема самолет, без да знае за къде. И само малоумен може да се надява някой да повярва на тия приказки за вълчи глутници. Иди да си търсиш друг глупак, разбра ли? Аз си имам достатъчно работа, за да се занимавам с щуротии!

Случи се така, че по това време в колибите на мрачния Чърчил нямаше други „глупаци“. А малко преди да пристигна, са били трима. Първият обаче объркал нещо изчисленията над Хъдсъновия залив при опит да кацне върху леден блок, за да убие някаква полярна мечка — в

резултат оцеляла само мечката. Вторият се намирал далеко в Уинипег, където се опитвал да изтегли заем, за да си купи нов самолет, след като крилото на предишния се счупило при излитане. И третият, естествено, беше точно прекалено заетият, който не се занимаваше с „щуротии“.

Вече стана съвсем невъзможно да се придържам към първоначалните нареждания и предприех онова, което ми се стори най-благоуразумно — телеграфирах за нови инструкции в Отава. Отговорът дойде почти навреме — след шест дни:

НЕ РАЗБИРАМ ВАШИТЕ ЗАТРУДНЕНИЯ ТЧК
ИНСТРУКЦИИТЕ СА СЪВЪРШЕНО ЯСНИ ТЧК АКО
ВНИМАТЕЛНО СЕ СЛЕДВАТ НЕ БИХА СЕ ПОЯВИЛИ
НИКАКВИ ТРУДНОСТИ ТЧК ВИЕ СТЕ
ИНСТРУКТИРАН ЧЕ КОГАТО ИЗПРАЩАТЕ ДО МИНИ-
СТЕРСТВОТО РАДИОГРАМИ ТРЯБВА ДА СЕ
ОГРАНИЧАВАТЕ ДО НЕЩА ОТ КРАЙНА ВАЖНОСТ И
ПРИ НИКАКВИ ОБСТОЯТЕЛСТВА ПОВТАРЯМ ПРИ
НИКАКВИ ОБСТОЯТЕЛСТВА ТЕЗИ СЪОБЩЕНИЯ НЕ
БИВА ДА НАДВИШАВАТ ДЕСЕТ ДУМИ ТЧК.
МЕЖДУВРМЕННО ОЧАКВАМЕ ДОКЛАД ЗА
НАПРЕДЪКА НА ВАШАТА РАБОТА В СРОК ДО ДВЕ
СЕДМИЦИ ПРЕДПОЛАГАМЕ ЧЕ ДО ТОГАВА ЩЕ СТЕ
УСТАНОВИЛИ БЛИЗЪК КОНТАКТ С КАНИС ЛУПУС
ТЧК РАДИОГРАМИТЕ ЗА СМЕТКА НА
МИНИСТЕРСТВОТО ДА СЕ ОГРАНИЧАТ ДО ДЕСЕТ
ДУМИ И ДА СЕ ОТНАСЯТ САМО ЗА НАЙ-ВАЖНИ
НЕЩА И ДА БЪДАТ КОЛКОТО Е ВЪЗМОЖНО ПО
КРАТКИ ТЧК КАКВО ИСКАТЕ ДА КАЖЕТЕ С ТОВА ЧЕ
ИМАТЕ САМО ПОЛОВИН КАНУ ТЧК СТОЙНОСТТА
НА ВАШАТА РАДИОГРАМА Е УДЪРЖАНА ОТ
ЗАПЛАТАТА ВИ

НАЧАЛНИК ДИВИЗИЯ КОНТРОЛ НА ХИЩНИЦИ

Не ми оставаше друго освен да чакам проблематичното завръщане на пилота, отлетял за Уинипег. Отседнал бях в местния

хотел — един скърцащ стар хамбар. Във ветровитите дни през неговите напукани стени се навяваше, въртеше и натрупваше пухкав сняг. А други дни Чърчил не познаваше.

Но въпреки всичко, аз не мързелувах. По това време Чърчил бе пълен с мисионери, проститутки, конни полицаи, преносвачи на ром, трапери, контрабандисти и обикновени търговци на кожи, и други интересни екземпляри — а както излезе, всички те без изключение бяха специалисти по вълци. Един по един ги намирах, разпитвах ги и си записвах прилежно всичко, което можеха да ми кажат. От тези източници получих поразителна информация, в по-голямата си част изобщо неотразявана в научната литература до този момент. Според създалото се за вълците обществено мнение, в Арктика те разкъсват ежегодно няколкостотин души, но аз научих, че се въздържали винаги да нападат бременни ескимоски. (Мисионерът — източник на тези забележителни сведения, бе убеден, че вълчата антипатия към бременната плът стимулира високата раждаемост сред ескимосите, а от своя страна това води до един печален интерес към размножителните, вместо към духовните дела). Осведомиха ме също, че на всеки четири години вълците се разболявали от някаква странна болест и това е направо амброзия. Предвидливо добавих петнадесет каси еленова бира към „десидерата“. После закупих двадесетина литра течен формалин — всеки собственик на погребално бюро би потвърдил, че за запазване на мъртва животинска тъкан той не отстъпва с нищо на житния спирт.

[1] американска марка самолет (англ. б. пр.) ↑

3.

ЩАСТЛИВО ПРИЗЕМЯВАНЕ

Моят принудителен престой в Чърчил свърши през последната седмица на май. От три дни вилнееше ужасна снежна буря и неочаквано на третия ден, при видимост намалена от заслепяващата виелица почти до нула, над хотела, почти докосвайки го, прелетя самолет и с издъхващо заекване се стовари върху леда на съседното езеро. За малко вятърът щеше да го понесе отново, но ние изскочихме от кръчмата и го хванахме за крилата.

Това бе жестоко съсипан двумоторник, строен през 1938 година като учебен военен летателен апарат. След дълги години служба го захвърлили поради негодност, но един висок сух пилот с хлътнали очи го беше възкресил. Той беше летял по-рано в Кралските въздушни сили и сега хранеше илюзии, че ще открие своя собствена авиолиния в канадския север. Докато ние се борехме с вятъра, за да удържим на земята скърцащата машина, летецът слезе, разви от лицето си еднометров вишневочервен копринен шал и се представи. Идваше от Йелоунайф, на около 1100 километра в северозападна посока и крайната му цел била Прохода.

— Нали това е Прохода? — Предпазливо го осведомихме, че Прохода се намира на 650 километра югозападно. Явно новината не го смути.

— Е-е, нищо. В буря „всяко пристанище е добро“ — весело рече той и тъй като към него се бе присъединил вече и мудният му механик, всички заедно се върнахме в кръчмата.

Точно там, по-късно през деня, изповядах своите затруднения.

— Няма страшно — рече той, след като ме изслуша мълчаливо и внимателно. — Заредим ли утре старото хвърчило можем да стигнем навсякъде. Ще летим на северозапад — за нас това е най-добрият курс. При друг курс не мога да се доверя на компаса. Ще летим ниско и спокойно. Намерим ли много вълци, тогава те свалям долу и готово — щастливо приземяване!

Летецът излезе верен на думата си, макар следващите три дни да бяха неблагоприятни за полет: отначало облачната покривка падна почти до земята, а после и снабденият със ски самолет в резултат от изтощаването на хидравличен цилиндър от устройството за кацане, разви някакъв недъг в крайниците. По отношение на времето не можехме да направим нищо, но бордовият механик откри, че ако хидравличният цилиндър се напълни с тюленово масло, се оправя. И в този случай той продължаваше да изпуска, но самолетът се задържа изправен поне двадесетина минути, преди отново да се килне като умираща патица.

На четвъртия ден сутринта най-после бяхме готови за тръгване. Самолетът можеше да носи само малък товар и се принудих да прежаля част от „десидератата“, включително безползното кану-вана. Все пак смогнах да заменя четири литра спирт срещу сравнително запазено брезентово кану, което (поне така ме уверяваше пилотът), можехме да привържем под корема на самолета.

И точно тук изиграх на моя приятел, комуто толкова съм задължен, един подличък номер. Бях отделил от екипировката еленовата бира като несъществена, но една вечер, на светлината на джобното фенерче, открих как всичките петнадесет каси чудесно могат да се поберат в кануто, а то, привързано здраво под корема на самолета, с нищо нямаше да издаде жителния си товар.

Тръгнахме в един прекрасен ден. Когато излетяхме в черната морска мъгла, вятърът от изток спадна до около 60 километра в час, снеговалеж нямаше. Веднага изгубихме Чърчил от погледа си и завихме на северозапад.

Но всъщност всичко това не стана толкова лесно. При краткотрайното омекване на времето предишния ден ските на самолета бяха затънали четири-пет сантиметра в кишата и бяха здраво замръзнали за твърдия лед отдолу. Първият ни опит да излетим завърши с разочарование — самолетът отказваше да се помръдне, макар и двата му мотора да се тресяха мъчително. Подобно непокорно поведение явно озадачаваше и пилота, и механика. Едва когато притичаха хората от кръчмата и взеха да сочат ските, като беззвучно крещяха нещо през рева на моторите, започнахме да се досещаме каква е дилемата ни. С помощта на тези доброжелатели най-сетне успяхме да освободим самолета, обаче пробитият цилиндър междуременно бе

изтекъл и затова забавихме отново потеглянето, докато слагахме нова доза тюленово масло.

Най-после освободен, самолетът слиса пак своя пилот с решителен отказ да се отдели от земята. Ние се понесохме с широко отворени регулатори по малкото езеро, едва докосвайки повърхността, но си оставахме в обятията на леда. В последната минута пилотът завъртя рязко лоста и полетяхме в кръг, обръщайки буците лед по пътя си, и за малко не се прекатурихме, преди да се върнем, не без известно смущение, към първоначалната точка.

— Дяволски страно — каза пилотът. — Той е длъжен да излети, нали? Наистина е длъжен! Е, хайде — ще разтоварим варелите с резервния бензин, за да се издигне по-лесно.

„Резервните“ варели бяхме натоварили, за да има бензин за обратния път до Чърчил, и ми се видя доста безразсъдно, че пилотът ги жертвува, но в края на краищата командуваше той и затова го оставих да прави каквото ще.

При следващия опит, без допълнителния бензин, вече успяхме (междувременно пак напълнихме цилиндъра) да поставим самолета в по-свойствена за него среда. Но изглежда тя много не му понасяше. Той отказваше непреклонно да се издигне по-високо от сто метра и уредите, измерващи оборотите на двата мотора, оставаха заковани на около трите четвърти от скалата.

— Какво ще търсим по високото? — весело извика пилотът в ухото ми. — Оттам няма да видиш вълците. Отваряй си сега очите на четири ...

Протегнах глава като жираф да погледна през напукания мътен плексигласов прозорец и си отворих очите на четири, но без особени резултати. Летяхме в средата на непроницаем сив облак и често не се виждаха дори краищата на крилата. Не забелязах никакви вълци, не забелязах дори и следа от вълци.

Бръмчахме монотонно почти три часа, под самолета виждахме толкова, колкото ако се гмуркахме в пълен с меласа варел. Накрая самолетът пикира и пилотът изкрещя:

— Кацаме! Остана ми бензин само колкото да се върна. Земята тук я бива за вълци. Най-хубавите вълци!

На височина около десет метра изскочихме изпод облака и разбрахме, че летим над повърхността на за-мрзнало езеро сред

широка близо километър долина, разположена между скалисти хълмове. Без да се двоуми нито миг, пилотът се приземи. Каквото и да бях мислил за неговите летателни способности по-рано, особената маневра, с която той се приземи на една ска ми направи сериозно впечатление. Чак когато самолетът загуби почти цялата си скорост, той му позволи да се опре и на сакатия десен крак.

Пилотът изгаси моторите и каза развеселено:

— Готово, мой човек. Хайде сега излизай. По-бързичко, че няма време. Ще мръкне, преди да стигна Чърчил.

Обхванатият от летаргия механик се завърна към живота, и както ми се стори, за секунди моята планина оборудване бе вече на леда, кануто развързано и цилиндърът на приземяващото устройство напомпан до вертикално положение. След като хвърли едно око към съдържанието на кануто, пилотът горчиво ме изгледа.

— Да не мислиш, че е много честно? — каза той. — Е, нейсе, да речем, че ще ти трябва. Всичко хубаво, драги мой. Есента ще дойда да те взема, ако дотогава старото хвърчило, не падне. Не се притеснявай. Наоколо сигурно има много ескимоси, и щом поискаш, ще те върнат в Чърчил.

— Благодаря — отвърнах смирено аз. — Но само така, за мое сведение, би ли ми казал къде се намирам?

— Съжалявам. И аз не знам точно. Да речем на около петстотин километра северозападно от Чърчил, а? Не е далече. Като няма карти на тая област... Със здраве!

Вратата на кабината хлопна. Моторите се постараха да ревят колкото се може по-силно по описания вече начин, самолетът се заблъска в снежните гребени, издигна се неохотно и изчезна в облачната пелена.

Бях пристигнал благополучно в базата.

4. КОГА ВЪЛКЪТ НЕ Е ВЪЛК?

Погледът ми зашари към скованите от студ хълмове със скрити в облаците върхове, към набраздената с вълни от лед повърхност, към самотно разстилащата се гола тундра отвъд долината и в душата ми не остана капка съмнение, че в тази земя вълците сигурно се чувствуват отлично. И наистина, вече усещах безброй вълчи очи да ме изучават със задълбочен теоретически интерес. Разрових планината от оборудване, заредих револвера и седнах да обмисля обстановката.

Тя не изглеждаше много благоприятна. Вярно — очевидно бях проникнал в сърцето на Пустите земи в Киуатин. Бях си установил някаква база, макар местоположението ѝ — върху заледено езеро далече от сушата да беше далече не най-доброто. Засега се бях придържал неотклонно към писмените инструкции, но следващият параграф от заповедта ми за работа безжалостно ме преследваше:

Параграф 3. Раздел В. Точка IV.

Незабавно след установяване на постоянна база да се продължи с кану, използвайки водните площи и да се осъществи широко мащабно проучване на околната среда; това изследване да се проведе с необходимата дълбочина и да се съобрази със статистическите изисквания, да се определи съотношението на площта спрямо броя на канис лупус, и да се установи контакт с проучвания вид.

Имах доброто желание да последвам инструкцията, но ледът под краката ми беше толкова дебел, че подсказваше неизбежно отлагане на пътуването с кану за няколко седмици, ако не и завинаги. А при липсата на алтернативно средство за транспорт изобщо не виждах как ще започна придвижването на цялата планина багаж дори към постоянна база на суха земя. Що се отнася до установяването на контакт с проучвания вид, поне за момента не можеше и дума да става за нещо подобно, освен ако вълците не поемеха инициативата в свои ръце.

Изправен бях пред сериозна дилема. Инструкциите с които разполагах, бяха съставени след обстойна консултация с Метеорологичната служба. Тя беше уверила министерството, че към датата на моето пристигане езерата и реките в Централната част на пустите земи „обикновено“ вече се размръзвали.

През курса по ориентация в Отава разбрах, че не бива никога да се съмняваш в информация, получена от друго министерство. И ако практическата операция, основаваща се на подобна информация тръгне наопаки, без съмнение цялата вина се струпваше на самия практически изследовател.

При дадените обстоятелства ми оставаше да опитам само едно. Въпреки обезкуражителния отговор на първата радиограма до Отава нямах друг избор, освен отново да поискам нови нареждания.

Енергично се залових за работа, разопаковах портативната радиостанция и я поставих на върха на купчината стари кутии. До момента не беше стигнало време предварително да проуча този апарат и като отгърнах ръководството за употреба останах малко неприятно изненадан, защото моделът, с който ме бяха снабдили бе предназначен за горски стражари, и покриваше нормално радиус не по-голям от тридесет километра. Все пак свързах батериите, нагласих антената, завъртях копчето, натиснах бутоните, както се описваше в ръководството — и влязох в ефира.

По причина, известна само на Министерството на транспорта, което регистрира подобни подвижни предаватели, моите позивни бяха „Маргаритката Мей“. През целия следващ час „Маргаритката Мей“ жално огласяше притъмняващите арктически небеса, без да пробуди в отговор дори шепот. Бях почти готов да приема песимистичното твърдение на ръководството и да отпиша опита като безнадежден, когато в постоянния шум и пищене на слушалките долових далечно ехо от човешки глас.

Припряно започнах да настройвам станцията, докато успях да различа бърборене на някакви думи, които след известни усилия можах да определя като испански.

Тъй като съзнавам, че разказът ми за това може да предизвика недоверие у някои читатели, и тъй като ми липсва всякакво радиотехническо образование, не ми остава друго, освен да изложа обяснението, което по-късно даде един експерт, заедно с уверението

му, че няма биолог, способен да измисли случилото се. Технически то се обяснява чрез тайнственото явление „вълново прескачане“, дължащо се на взаимодействие на атмосферните условия, при което понякога е възможно (особено на север) предаватели с много малък обхват да се свързват през значителни разстояния. Моят апарат бе надминал себе си. Бях уловил радиопредаванията на един любител от Перу.

Неговият английски беше несъвършен почти колкото моя испански и мина известно време, преди да започнем да се разбираме. Но дори и тогава той изглежда бе убеден, че се обаждам от някъде близо до Огнена земя. Съвсем се разстроих, но най-после перуанецът се съгласи да запише моето съобщение за шефа и да го препрати в Отава. Припомних си неотдавнашното предупреждение и съкратих телеграмата до минималните десет думи. Стигнаха и те, защото десетте думи, разбрани неправилно в Перу, и естествено изопачени докрай от двойния превод, се оказали достатъчни да предизвикат, както научих след много време, истинска криза.

Съобщението било предадено не на моето министерство, а на Министерството на външните работи, вероятно защото било изпратено от Южна Америка. Там не могли нищичко да разберат, освен че радиограмата е излъчена вероятно от Огнена земя и изглежда е зашифрована. Спешните разследвания, в които взело участие и Министерството на отбраната, не успели да разгадаят шифъра или да потвърдят съществуването на канадски агент, изпратен в района на нос Хорн.

Загадката получила своето разрешение само по една чиста случайност. Секретар на Външно министерство имал обичая да обядва често с висш служител от моето министерство и няколко седмици по-късно му разказал историята. В разказа споменал случайно, че загадъчната радиograma носела подпис Варли Монфат.

Висшият служител с похвална и твърде изненадваща съобразителност разпознал във вероятния източник на съобщението мен. Обаче това само отприщило нова, още по-тревожна мистерия. Изобщо не се намерил някои, които да признае, че ме е упълномощил да отида в Огнена земя. Като резултат изпратили поредица светкавични послания до мене чрез канадското консулство в Чили, с нареждане незабавно да се явя в Отава.

До мене не достигна нито едно от тях. Между другото, това нямаше как да стане дори ако ги бяха изпращали по пряк път, защото батериите на радиото издържаха едва шест часа, и последната станция, която улових преди да свършат беше Москва, предаваща лека музика.

Но да се върна към разказа си.

Докато си свърших работата с Перу, започна да се сдрачава, и околните хълмове постепенно сякаш ме захлупиха. Не бях забелязал все още признаци за вълци, но вълците, по разбираеми причини, не ми излизаха от ума и когато далече в началото на долината ми се мярна нещо, което се движеше, още повече започнах да мисля за тях.

Напрегнах слух и долових слаб, но наелектризиращ звук — разпознах го веднага, макар че не го бях чувал на живо, а само в няколко ковбойски филма. Грешка нямаше — глутница вълци виеше с пълна сила. Не бях сбъркал и в това, че воят на глутницата се носеше към мене. Изглежда поне един от проблемите ми скоро щеше да се разреши. След малко щях да установя контакт с проучвания вид.

Но решаването на този въпрос моментално ме поставяше пред няколко нови. Сред тях фактът, че в пълнителя на пистолета имах само шест патрона не беше най-маловажният, а да ме убиеха, не можех да се сетя къде съм забутал резервните боеприпаси. Това бе от съществено значение, защото, както ми бе известно от задълбоченото четене на литературата по проблема, броят на вълците в една глутница се движи между четири и четиридесет. А ако съдех по силата на звуците, идващи от приближаващите животни, подозирах, че точно в тази глутница те бяха по-скоро четиристотин.

Арктическата нощ се стовари върху мене, не след дълго същото щяха да направят и вълците. Стана толкова тъмно, че не можех ясно да ги различа, за да преценя техния истински брой, нито да отгатна вероятния им начин на поведение. Ето защо реших да се оттегля под обърнатото кану, за да не се набива веднага на очи присъствието на човешко същество. Възнамерявах впоследствие да внуша на зверовете нетипично за тях поведение.

Един от основните принципи на биологията гласи, че наблюдателят не бива никога да разсейва своето внимание, но съвестта ме кара да си призная, че създадите се обстоятелства затрудняваха чисто научното ми съсредоточаване. Особено се безпокоях за кануто. Страхувах се, че както бе направено от платно върху лек кедров

корпус, може да се повреди лесно от по-грубо отношение и в бъдеще щях да остана прикован на едно място. Занимаваше ме още нещо, съвсем необичайно, на което специално трябва да наблегна, макар и само заради това, че то е пример за вечната алогичност на човешкия ум, оставен без нужния контрол на дисциплината: усетих, че изпитвам страстно желание да се превърна в бременна ескимоска.

Вече нямах възможност да виждам какво става и трябваше да разчитам на останалите си сетива. Ушите ми продължаваха да ме информират как глутницата се спуска с пълна скорост, заобикаля купчината екипировка и се втурва право към кануто.

Ужасяващия хор от виещи, лаещи и квичаци животни за малко не ме оглуши; шумът толкова ме обърка, че започнах да халюцинирам — над общата врява ми се причу дебел гърлен рев, почти като човешки глас.

Ревът звучеше горе долу като:
ПОДЯВОЛИТЕСТИГАПРОКЛЕТИМРЪСНИ КУЧИСИНОВЕ

В този миг последва боричкане, болезнено квичене и — о, чудо! Настана пълна тишина.

Обучаван бях години наред да извеждам от дадени природни явления съответни заключения, но точно тази ситуация надхвърляше моите възможности. Нуждаех се от повече конкретни данни. Затова крайно предпазливо надникнах с едно око през тесния процепа между борда на кануто и леда. Отначало виждах само вълчи лапи — десетки вълчи лапи. Но после погледът ми се прикова към друг чифт крака, един-единствен чифт, който не би могъл да принадлежи на никакъв вълк. Изведнъж изследователските качества се възвърнаха. Повдигнах от единия край кануто, подадох навън глава и се озовах право срещу обърканото и боязливичко лице на млад мъж облечен отгоре до долу в еленови кожи.

Пръснати край него, впили пълни с дълбоко презрение погледи в мене, стояха четиринадесет огромни и страшни ескимоски кучета от неговия впряг. Но от истински вълци нямаше и помен.

5. КОНТАКТ!

Естествено, бях разочарован, че първата ми среща с вълците трябваше да се окаже среща с някакви си кучета, но и това си имаше своите добри страни.

Както се разбра по-късно, младият мъж — собственик на кучетата, бе трапер от смесен ескимоско-бял произход и притежаваше колиба на няколко километра оттам. Тя беше изключително подходяща за мой постоянен лагер. Освен малкото ескимоско племе, сред което бе и майчиното му семейство, живеещо сто километра на север, младежът на име Майк бе единственият обитател от човешки род върху площ близо двадесет хиляди километра. Това бе отлична вест, защото позволяваше проучването на вълците да се проведе невъзпрепятствувано от човешка намеса.

Отначало Майк бе склонен да се отнася към мене с известна сдържаност, да не кажа подозрение. През целия му осемнадесетгодишен живот той не знаеше някога да е кацал самолет в тази част на Пустите земи, изобщо бе виждал само два-три самолета и то прелитащи високо над главата му. Затова му беше трудно да осъзнае факта, че някакъв самолет ни чул, ни видян от него самия; ме е оставил, заедно с огромния куп научна екипировка наред езерото. В началото на нашето познанство беше по-склонен да си обяснява моето присъствие като свръхестествено — от баща си, бял търговец, беше научил за християнството толкова, че да се пази и да бяга от дявола. Затова и не рискуваше. През първите няколко дни не изпускаше из ръце карабината 30/30 и спазваше дистанция, но скоро след като му показах вълчия сок, остави пушката настрана, очевидно решил, че дори и да съм дяволът, съблазните ми са твърде силни, за да им устои.

Вероятно защото не можа да измисли какво да ме прави, Майк още същата нощ ме заведе в колибата. Построена от колове и покрита с разлагащи се еленови кожи, тя едва ли можеше да се нарече дворец, но усетих веднага, че ще послужи за моите научни цели.

Министерството ме бе упълномощило да наема местна помощ, стига разходите по нея да не превишават три долара месечно. Бързо сключих сделката с Майк, като му връчих официална разписка за десет долара срещу тримесечен престой в колибата и услугите му на водач, дясна ръка и момче за всичко. Подозирах, че в светлината на господстващите тарифи, по които държавните агенции, мисии и търговските компании заплащаха труда на местните ескимоси, това възнаграждение е доста щедро, но също така предчувствах, че Финансовият отдел ще изтърпи моята екстравагантност, ако вземе предвид обстоятелството, че щом се разтопяха ледовете, без помощта на Майк министерството би изгубило екипировка за близо четири хиляди долара.

От характера на последвалите събития съдя, че сделката с Майк е била твърде едностранна и че той не успя да вникне напълно в задълженията, които произтичаха от нея. Но във всеки случай Майк осигури кучешкия впряг, с чиято помощ успях да пренеса хранителните припаси и екипировката в колибата му.

През следващите няколко дни бях крайно зает с разопаковане на багажа и устройване на полева лаборатория. За тази цел се принудих да узурпирам по-голямата част от ограниченото пространство на малката колиба. Нямах много време да обръщам внимание на Майк, но все пак ми направи впечатление, че изглеждаше съвсем умислен. Той ми се бе сторил обаче неразговорчив по природа — освен по отношение на кучетата си, и не смятах за редно да се натрапвам в личните му работи при толкова кратко познанство. Така че не направих дори опит да разбера каква беда го е сполетяла. Въпреки всичко, от време на време се стараех да го разсея, като му предлагах демонстрации на части от научната ми екипировка.

Тези демонстрации сякаш му вземаха ума, но не довеждаха до желаня ефект и не промениха занесения му вид. Стана дори по-лошо. Малко след като му показах цианидните „вълчи клопки“ и му обясних тяхното внезапно и гибелно действие, както и че са почти неоткриваеми, той започна да проявява типични признаци на ненормално поведение. Винаги си носеше дълга пръчка и преди да седне дори на грубата маса за храна, по най-странен начин мушкаше стола, понякога и чинията. Сутрин, преди да се облече, мушкаше също обувките, та и дрехите си.

Друг път, след като демонстрирах четири капана за мишки, с които възнамерявах да събирам дребни бозайници и да ги използвам при идентифицирането на животинските останки във вълчите стомаси, и обясних след това метода за варене на миши скелет, посредством който се подготвят музейните образци, той безмълвно напусна колибата и от този момент отказа да се храни заедно с мен.

Поведението му не ме хвърли в излишни тревоги, защото имах известни познания по психология и разпознах навреме симптомите на затворения характер. Все пак, твърдо реших да изтръгна Майк от самовглъбението му. Една вечер го примахих в ъгъла при полевата лаборатория и гордо му показах моята колекция от лъскави скалпели, резачи за кости, лъжици за бъркане в черепа и разни сложни инструменти, които щях да използвам при аутопсия на вълци, елени и други зверове. Срегнах известни затруднения да обясня на Майк какво значи аутопсия и затова отворих учебника по патология на една разположена на две страници цветна диаграма с разрез на човешки стомах. Тъкмо бях навлязъл с помощта на това нагледно пособие дълбоко в разясняването и усетих, че съм изгубил своята публика. Майк бавно отстъпваше заднешком към вратата, черните му очи с нарастващ ужас се бяха вперили в мен и аз веднага се сетих, че той съвсем погрешно бе изтълкувал казаното от мене. В опита си да го успокоя скочих, но още при самото ми движение той се обърна и ни жив, ни умрял изчезна през вратата.

Видях го чак следващия ден следобед, на връщане от поставянето на миши капани — заварих го да си стяга багажа за продължително пътешествие. С толкова тих глас и така припряно, че едва го разбрах, Майк ми обясни, че го викат спешно в лагера на ескимосите да види болната си майка и вероятно затова щял да отсъства известно време. После веднага се втурна навън, където го чакаше готов кучешкият впряг и без да каже дума повече замина на север със страхотна скорост.

Съжалявах, че замина, макар от научна гледна точка мисълта, че сега оставах съвсем сам с местните вълци ме удовлетворяваше, но от друга страна тя усилваше атмосферата на „Баскервилското куче“, навявана от безлюдните обветрена земи наоколо. Така също не се бях спрял окончателно върху най-добрия начин за сближаване с вълците и щях да бъда доволен, ако първоначалните формалности около

запознанството можех да оставя на Майк. Както и да е, една болна майка имаше предимство дори и пред моите научни потребности — въпреки че и досега не ми е ясно как Майк бе разбрал за болестта на майка си.

Тежкия проблем кой бе най-добрият начин да установя с вълците контакт съвсем се нагорещяваше и затова започнах да съставям програмата на проучването. Педантично до крайност. Само в точка „Полово поведение“ вместих петдесет и една подточки, без изключение изискващи конкретно изследване. До края на седмицата хартията привърши. Време беше да изляза навън и да действувам.

Като новодошъл в Пустите земи се налагаше да се запозная много предпазливо с околността. Затова при първата експедиция се задоволих да направя един кръг в радиус триста метра около колибата.

Експедицията не разкри кой знае какво, освен наличието на четири-петстотин скелета на карибу; изобщо цялата местност изглеждаше застлана с еленови кости. От направената в Чърчил анкета знаех, че ловците не стрелят никога в елени и така единственото, което можех да допусна бе, че всичките тези животни са били изядени от вълци. Това бе отрезвяващо заключение. Ако сметнех, че убиваните елени се разпределяха равномерно по цялата страна, видяната от мене извадка показваше, че само в Киуатин вълците изтребваха годишно близо дванадесет милиона елени.

След тази мрачна обиколка из костницата наоколо минаха три дни, преди да отделя време за следващото пътешествие. При втората експедиция, с карабина и пистолет, се отделих на половин километър, но не видях вълци. За мое учудване обаче, установих, че гъстотата на еленовите останки намаляваше почти в геометрична прогресия спрямо разстоянието от колибата. Печално озадачен от обстоятелството, че както личеше, вълците бяха избрали за най-жестокото си клане място така близо до човешко жилище, реших щом видя Майк, веднага да го разпитам за това, ако разбира се, изобщо го видех отново.

По това време в Пустите земи пролетта изригна с вулканична сила. Снеговете толкова бързо се топяха, че замръзналите реки вече не издържаха стопената вода, която дълбока близо два метра течеше върху леда. Накрая ледът поддаде с гръмотевичен грохот, после се натрупа и скоро реката, до която живеех, заля колибата и донесе

натрупалите се по време на дългата зима отпадъци от четиринадесетте ескимоски кучета.

Накрая реката се отприщи и водата спадна, но колибата бе изгубила своя уют — дебелията една педя смет върху пода доста отблъскваше. Реших да опъна палатка на чакълестия хребет над колибата и точно там същата вечер, както напразно се опитвах да заспя, дочух непознати звуци. Седнах изпънат, без да мърдам и напрегнато се вслушвах.

Звуците идваха от срещуположния бряг на реката, от север, и представляваха тайнствена смесица от скимтене, хленчене и слаб вой. Пръстите ми, вкопчили се в карабината, бавно се отпуснаха. Ако все пак има нещо, което учените умеят, то е да се учат от своите грешки. Този път нямаше да се излъжа. Виенето явно идваше от ескимоско куче, вероятно пале, и аз прецених, че това трябва да е някое от кучетата на Майк (той имаше три неотраснали кутрета, още необучени да теглят, които на свобода тичаха след впряга.) Кучето се е изгубило, върнало се е към колибата по следите и сега се молеше някой да дойде и да го приласкае.

Изпитах въодушевление. Щом палето се нуждае от приятел, от другар — ето ме мене! Навлякох бързо дрехите си, изтичах до реката, хвърлих се в кануто и поривисто загребах към далечния бряг.

Кутрето не преставаше за миг своите жални ридания. Тъкмо се канех да му извикам успокояващо и ми дойде на ум, че непознатият човешки глас щеше да го изплаши. Реших вместо това да се промъкна и да издам присъствието си чак когато се намирам достатъчно близо, за да премина към утешителен шепот.

От характера на самите звуци съдех, че палето е само на няколко метра от речния бряг, но продължавах да се провирам през начупените едри овални камъни и чакълести сипеи в мътния полумрак, а звуците долитаха със същата сила, все едно че не се приближавах. Допуснах, че може би кучето отстъпва от страх. В старанието си да не го подплаша съвсем, продължих мълчешком, дори когато хленчещият вой секна и не знаех коя бе правилната посока. Но бях видял, че пред мене се издигаше стръмен чукар и предположих, че ако се изкача на върха щях да огледам по-добре околността и да открия загубеното животно. Щом наближих билото, легнах по корем (прилагах на практика

походните умения, усвоени от мен като скаут) и започнах внимателно да се придвижвам сантиметър по сантиметър.

Главата ми бавно се показва иззад скалата — и съзрях моята плячка. Кучето лежеше, очевидно си почиваше от монотонната жална песен, а носът му стърчеше точно на два метра от моя. Безмълвно вперихме поглед един в друг. Не знам какво ставаше в масивния череп на животното, но моята глава преливаше от най-тревожни мисли. Бях се втренчил в кехлибарените очи на едър полярен вълк, който може би тежеше повече от мене и който положително бе по-опитен в техниката на ръкопашния бой, отколкото аз изобщо ще бъда.

Няколко секунди никой от двамата ни не помръдна и продължавахме да се хипнотизираме. Първият, който прекъсна заклинанието, бе вълкът. Със скок, който би направил чест на всеки руски танцър, той изхвърча на височина около метър и се спусна надолу. В учебниците пише, че вълкът развивал скорост до четиридесет километра в час, но този вълк сякаш не тичаше, а летеше ниско във въздуха.

Моята собствена реакция не бе чак толкова драматична, макар че и аз с лекота бих поставил някой и друг рекорд на крос по пресечена местност. Завръщането ми през реката бе така енергично, че изтласках кануто на брега почти в цялата му дължина. После, без да забравям своята лична отговорност за изследователската екипировка, влязох в колибата, барикадирах вратата и без да обръщам внимание на всящата мръсотия по пода, се настаних възможно най-удобно върху масата, за да прекарам остатъка от тази мимолетна нощ.

Това бе един изтощителен антракт, но можех да се поздравя, че най-после установих — независимо от краткостта, контакт с изследвания вид.

6. ЛЕГОВИЩЕТО

По една или друга причина трудно можах да заспя. Масата се оказа прекалено къса и прекалено корава, въздухът в колибата — прекалено душен и споменът ми за неотдавнашната среща с вълка — прекалено жив. Опитах се да броя на ум овце, но те непрестанно се превръщаха във вълци и съвсем ме разсънваха. Накрая и едни мишки, живеещи под пода, започнаха да издават шум, който съвсем приличаше на душещ край вратата вълк, и аз окончателно се отказах от мисълта за сън, запалих газения фенер на Майк и зачаках примирено зората.

Оставих мислите си да се върнат към събитията от вечерта. Като взех под внимание колко кратка бе срещата ми с вълка с удивление забелязах богатството от детайли, които можех да си припомня. Представях си мислено вълка (вълчицата), като че ли го (я) познавах от години. Образът на масивната глава с широка бяла яка на козината около врата, с жълтеникаво кафяви очи и сива муцуна бе неизлечимо запечатан в моето съзнание. Същото се отнасяше и за представата ми за летящия вълк — лекото движение на стегнатото мускулесто тяло, и общо впечатление от звяр с размери на малко пони: представа, придружена от усещането за гибелна мощ.

Колкото повече мислех, толкова повече осъзнавах, че не бях се представил като голям храбрец. Оттеглянето ми от арената бе прибързано и лишено от достойнство.

Но след това ми хрумна успокояващата мисъл, че и вълкът не се бе подвоумил и започнах да се успокоявам. Може би това настроение съвпадна с изгряването на слънцето, което вече озаряваше със сива и бледа светлина неприветливия свят зад прозореца.

Със засилването на светлината започнах дори да подозирам, че бях проиграл един шанс — шанс, който можеше и да не се повтори. Не можех да си простя, че не последвах вълка и не положих усилия да спечеля доверието му, или поне да го убедя, че не изпитвам и капчица злонамереност срещу неговия род.

Канадските сойки, които долитаха всеки ден да почистят сметта край вратата, бяха започнали работа. Запалих печката и си приготвих закуска. После, изпълнен с решителност, сложих малко храна в сухарената торба, проверих амунициите за карабината и револвера, метнах на врата бинокъла и тръгнах да поправам провала от предишната вечер. Планът ми беше категоричен. Възнамерявах да отида направо на мястото, където видях изчезналия вълк, да открия неговите следи и да вървя по тях, докато отново го намеря.

Отначало пътят беше неравен и скалист, и за да го измина, ми протрябва доста по-дълго време, отколкото на вълка, но най-сетне прехвърлих ниския хребет, където го (или я) видях за последен път. Пред мене се откри обширно блатисто торфено пространство, обещаващо добри следи. И наистина почти веднага видях чифт отпечатъци на лапи, които пресичаха шоколаденокафявото тресавище.

Трябваше да се чувствавам преизпълнен с радост, но кой знае защо, не бях. Едно е да четеш в учебниците, че следите на полярния вълк имат размери петнадесет сантиметра в диаметър, но съвсем друго е да ги видиш пред себе си в цялата им неприкрита големина. Това можеше да охлади ентузиазма на всеки. Гигантските стъпки пред мене, съчетани с разкрач от цял метър, подсказваха, че звярът, който възнамерявах да проследя, бе приблизително с размерите на мечка гризли.

Проучвах следите доста дълго и може би щях да ги изследвам още до-продължително, ако не стигнах до откритието, че бях забравил джобния си компас. Да продължавам без компас из дивата немаркирана земя би било безрасъдство и с прискърбие трябваше да се отправя обратно към колибата.

Като се върнах у Майк се оказа, че компасът не бе на мястото му. Всъщност аз не можех и да си спомня точно къде го бях сложил, и изобщо виждал ли го бях откакто напуснах Отава. Намерих се в задънена улица, но за да не губя време напразно, заседнах над един от стандартните справочници, с които министерството ме бе снабдило и се консултирах с раздела, посветен на вълка. Разбира се, неведнъж по-рано бях чел тази част, но тогава някои твърде забележителни факти не ме бяха впечатлили особено и не бяха оставили ясна следа в моето съзнание.

Сега, след като възможностите на въображението ми бяха изострени от първия сблъсък с чифт истински следи от вълчи лапи, препрочетох с нов интерес и нова преценка всичко отначало. Както ме информираше авторът, полярният вълк бе най-едрия от многото видове и представители на Канис Лупус. Били изследвани екземпляри, които тежали осемдесет и пет килограма с дължина от върха на носа до върха на опашката два метра и половина, и високи от раменете до предните лапи един метър. На едно ядене полярният вълк можел (и вероятно при благоприятен случай го е правил) да изяде петнадесет килограма сурово месо. Вълчите зъби се отличавали с масивна конструкция, пригодени за разкъсване и дъвчене, което позволявало на притежателя им да раздроби дори най-едрите бозайници, и да разтроши най-здравите кокали. Разделът приключваше със следната кратка забележка:

„Вълкът е свиреп и силен убиец. Той се нарежда след онези животни, които са вдъхвали най-много страх и омраза у човека, при това напълно основателно.“ Пълното основание не бе назовано, но във всички случаи това би било съвсем излишно.

През останалата част от деня бях доста оклюмал и умислен и в някои моменти направо се чудех дали надеждите ми да спечеля доверието на вълците не бяха прекалено оптимистични. Ако ставаше въпрос да покажа, че аз не изпитвам към тях никакви лоши чувства — усещах, че лесно ще го постигна, но ако самите вълци не ми отвърнеха със същото, това нямаше да има голяма стойност.

Следващата сутрин се заех да почиствам Авгиевите обори — колибата — и ето че намерих компаса. Сложих го на перваза на прозореца и продължих работата си, но слънцето падаше право върху неговата лъскава повърхност и той заблестя така обвиняващо в очите ми, че се оставих да предприема още един опит за възстановяване на изгубения контакт между мене и вълците.

Придвижването при второто сафари бе още по-трудно, защото мъкнех карабина, ловна пушка и бутилка вълчи сок, в случай че попаднеш в някой леден поток.

Денят беше топъл, а пролетните дни в Задполярието могат да бъдат горещи почти колкото в тропиците. Първите комари вече предвещаваха появата на изпълващи небето рояци, които скоро щяха

да превърнат всяка разходка из Пустите земи в истинско пътуване из пъкъла. Открих вълчите стъпки и решително тръгнах по следите.

Те водеха няколко километра направо през торфеното блато. Вълкът бе потъвал само пет-десет сантиметра, но моите крака затъваха докато усетят твърдия лед — на тринадесет сантиметра под повърхността. Накрая се добрах с голямо облекчение до следващия чакълест сипей и там окончателно изгубих вълчите следи. Направих няколко съвсем формални опита да ги открия наново. Както оглеждах торфените блата и хълмовете, и напуканите от студа камъни край мене в суровия свят, простиращ се без прекъсване до онзи далечен, далечен хоризонт, който можеше да е и хоризонта на морето се почувствувах така самотен, както не съм се чувствувал през целия си живот.

Тишината на празното небе не се нарушаваше от никакъв приятелски шум на самолетен мотор, земята под краката ми не потрепваше от никакъв далечен грохот на движение. Единствено безпътното посвиркване на невидим бекас даваше признаци, че някъде из този лунен пейзаж, където не растеше дори дръвче, съществува живот.

Сред няколко скали, покрити с лишеи, намерих една ниша, вмъкнах се в нея и изядох, и изпих своя обяд. След това вдигнах бинокъла и започнах да търся из пустоша за някакви признаци на живот.

Точно пред мене се простираше заледеният залив на голямо езеро и от другата му страна се издигаше нещо, което поне разнообразяваше навъсената монотонност на торфения цвят. Това бе сипей от жълт пясък, висок петнадесет-двадесет метра, извиващ се синусоидно в далечината като гигантска змия.

Сипеите в Пустите земи са се образували от обърнатите корита на отдавна изчезнали реки, някога протичали през, или над ледниците преди десет хиляди години, покривали Киуатин до хиляда метра дълбочина. Ледовете се стопили и пясъчните речни дъна се утаили върху почвата. Сега именно те предлагат единственото наглед разнообразие в безцветната монотонност на тундрата. Вгледах се разнежено в сипея и започнах със симпатия задълбочено да го изучавам. Както плъзгах по него поглед през окуляра, видях нещо да се движи. Разстоянието бе голямо, но останах с впечатление че точно от другата му страна някой бе вдигнал ръка над главата си и ми

махаше. Силно развълнуван скочих и изтичах до самия браг на залива. Оставах не повече от триста метра до сипея. Поех си дъх и погледнах отново през бинокъла.

Обектът, който за секунди бях уловил преди малко все още можеше да се види, но сега приличаше на бяла пухкава боа^[1], буйно размахвана от невидим човек или хора. Подобен предмет беше абсолютно необясним и нищо от онова, което бях изучавал в естествознанието не изглеждаше да му подхожда. Както недоумяващо се бях вторачил в нея, към първата боа се присъедини и втора, също буйно размахвана, и двете бавно започнаха да се движат заедно, успоредно с билото на сипея.

Почувствувах се малко неловко, защото налице очевидно бе явление, неподлежащо на научно обяснение. Тъкмо възнамерявах да преустановя интереса си към този спектакъл, докато наоколо не се появи някой експерт-психолог, и изведнъж двете боа тръгнаха към мене, издигнаха се по-високо и по-високо, за да се превърнат накрая в две вълчи опашки, които се движеха нагоре към върха на сипея.

Моята позиция на брега на залива отлично се виждаше от там и аз се почувствувах изложен гол, както дамата от известната реклама на сутиени.

Свит колкото се може по-ниско, максимално смален, като червей пропълзях до скалите и се постарях да не се натрапвам. Но притесненията ми бяха излишни. Вълците не ми обърнаха никакво внимание, може би изобщо не ме забелязаха. Бяха улисани в личните си работи, които, както започнах бавно и недоверчиво да проумявам, можеха да се нарекат игра на гоненица.

Трудно можех да повярвам на очите си. Вълците се боричкаха като двойка едномесечни кученца. Инициативата пое по-дребният вълк (скоро той даде конкретни доказателства за принадлежността си към женския род). Положила глава на предните лапи и вирнала по най-непочтен начин задната си част, вълчицата внезапно се нахвърли върху далеч по-едрия мъжкар, в когото открих моя познайник отпреди два дни. В опита си да я избегне, той се спъна, падна и се търколи. Веднага тя се метна отгоре му и шеговите го ухапа отзад, после отскочи встрани и бясно се завъртя в кръг. Мъжкият бързо се изправи на крака и я подгони, но успя да я стигне едва след най-изтощителни усилия, на свой ред и той я ухапа. След това ролите се смениха и женската

започна да преследва мъжкия, който я увлече в лудо катерене нагоре — прехвърляха върха, после се хвърляха нагоре, надолу по сипея, докато на стръмния склон и двата вълка изгубиха опора под краката си и се търкулнаха по него с преплетени тела.

На равното те се разделиха, отърсиха козината от пясъка и тежко запъхтени застанаха един срещу друг почти опрели носове.

Тогава вълчицата буквално се изправи на задните си крака и прегърна вълка с двете предни лапи, като в същото време го задушаваше в страстни целувки.

Изглежда вълкът по-скоро понасяше, отколкото се наслаждаваше на тази изява на привързаност. Той непрекъснато извърщаше глава, но без резултат. Усетих несъзнателно, че у мене се надига топла симпатия към него — та това си беше наистина отвратителен показ на необузdana страст. Все пак той я изтърпя с всичкия необходим стоицизъм, който можеше да събере, докато вълчицата не се умори. Като го остави на мира, тя се изкачи до средата на сипея и... изчезна.

Тя сякаш се изгуби от лицето на земята, без да остави и следа. Разбрах какво всъщност бе станало едва когато обърнах бинокъла към черната сянка близо до мястото, където я видях за последен път. Тъмната сянка беше входа на пещера или леговище, и сигурно вълчицата бе влязла вътре.

Ликувах от мисълта, че не само бях намерил двойка вълци, но поради невероятен шанс и стечение на обстоятелствата открих и тяхното леговище. Така забравих всякаква предпазливост, че се втурнах към една могила, от където щях да виждам по-добре входа на леговището.

Вълкът се мотаеше в подножието на сипея, след като съпругата му си отиде и изведнъж ме видя. Той стигна върха с три-четири скока, спря там и се обърна към мене заплашително. Цялото ми въодушевление светкавично се изпари само като го погледнах отдолу нагоре. Вече не изглеждаше игриво вълче, а се бе превърнал в огромна разрушителна машина, която ми направи такова впечатление, че гърлото на бутилката с вълчия сок направо затрака между зъбите ми.

Реших, че е по-добре повече да не притеснявам вълчето семейство същия ден — опасявах се да не го разтревожа и да го накарам да се премести. Затова се оттеглих. Отстъплението не бе леко — доколкото знам, едно от най-трудните неща е да вървиш заднешком

близо километър нагоре по пресечен скалист склон, при това натоварен, като мене, със сложната железария на научния занаят.

Когато стигнах хребета от който най-напред бях видял вълците, хвърлих последен бърз поглед през бинокъла. Вълчицата още не се мяркаше, а вълкът толкова бе намалил бдителността си, че лежеше на билото на сипея. Докато го наблюдавах, той се завъртя два три пъти като куче и след това се намести с очевидното намерение да подремне.

Много се успокоих като разбрах, че не се интересуваше повече от мене, защото ако случайното ми натрапване неуместно бе безпокоило вълците, щеше да бъде истинска трагедия, която би се отразила пагубно върху засега обнадеждащата уникална възможност да изуча животните, заради които бях дошъл от толкова далече.

[1] дамско украшение от щраусови пера във формата на дълъг шал (б. пр.) ↑

7.

НАБЛЮДАВАНИЯТ НАБЛЮДАТЕЛ

Липсата на голям интерес към моята особа, демонстрирана от вълка бе достатъчна, за да ме съблазни отново да посетя вълчето леговище следващата сутрин. Този път обаче вместо ловна пушка и брадвичка взех силен далекоглед с триножник за монтиране (носех си пак карабината, пистолета и ловджийския нож).

В приятната слънчева утрин подухваше ветрец и ме бранеше от авангарда на пълчищата комари. Като стигнах до залива със сипея, избрах си една изпъкнала височинка на четиристотин метра от леговището, зад която можех така да поставя далекогледа, че обективът да се подава над скалата, а самият аз да остана скрит. Добрах се до избрания наблюдателен пост чрез съвършени бойни похвати, без да дам никаква възможност на вълците да ме усетят. При това вятърът духаше от тяхната страна и бях напълно убеден, че дори не подозират пристигането ми.

Когато нагласих всичко, фокусирах делекогледа, но за мое огорчение, вълци не видях. Инструментът осигуряваше такова увеличение, че почти различавах отделните песъчинки по сипея, но въпреки това, след като сантиметър по сантиметър претърсих всичко на два километра разстояние от двете страни на леговището, не успях да открия и намек за наличието на вълци наоколо — сега, или когато и да било. По обед вече усещах, че бях развил тежко пренапрежение на очите и още по-мъчително схващане на тялото, затова почти бях готов да заключа, че за жалост хипотезата от предишния ден е излязла погрешна и леговището не е нищо друго, освен случайна дупка в пясъка.

Обезкуражих се; постепенно ме овладяваше мисълта, че всичките ми заплетени изследователски програми и начертани предварително планове, не струваха пукната пара без сериозно съдействие от страна на вълците.

Вероятността вълк да попадне в обсега на моя поглед в тази необятна страна бе нищожна, освен при някое щастливо стечение на обстоятелствата. А вече бях получил по-големия дял от полагащия ми се късмет. Съзнавах, че ако откритото не излезеше вълче леговище, шансовете ми да намеря истинското сред безличната пустош не надминаваха шансовете да открия диамантено находище.

Мрачно се върнах към безрезултатното наблюдение през далекогледа. Сипеят бе все така пуст. Напеченият пясък излъчваше горещи вълни, които усилваха още по-вече напрежението в очите ми. Към два часа след пладне бях изгубил надежда. Изглеждаше съвсем безмислено повече да се укривам и затова изправих вкочаненото си тяло и се приготвих да облекча естествените си нужди.

Тук трябва да отбележа един известен факт — установено е, че самият процес на разкопчаване прави човека особено чувствителен към възможността да бъде наблюдаван, дори ако е съвсем сам в малка лодка сред океана или в девствена гора. В този критичен момент и най-самоувереният представител на човешкия род, независимо колко е сигурен в своето уединение, не може да се въздържа да не хвърли крадешком един поглед, за да се увери, че никой не го гледа.

Ще ви спестя истината ако кажа, че с огорчение открих, че не бях сам. Точно на двадесет метра зад мене стояха изчезналите вълци.

Изглежда те се чувствуваха доста спокойно и удобно, сякаш бяха стояли зад гърба ми с часове. Видът на големия вълк беше малко отегчен, но погледът на вълчицата се впиваше в мен с израз, който възприех като безсрамно похотливо любопитство.

Човешката психика е наистина удивителна. Вероятно при всички други обстоятелства бих се паникосал и мисля, малцина ще ме укорят. Но обстоятелствата в случая не бяха нормални и аз реагирах с гневно възмущение. Разярен обърнах гръб на наблюдаващите вълци и с разтреперани от яд пръсти бързо се закопчах. Когато си възвърнах поне приличието, ако не и достойнството, се завъртях към ония двамата със злоба, която учуди дори мен самия, и изкрещях: „Къш! Какво толкова си въобразявате? Да ви вземат дяволите, любопитни досадници! Я да се пръждосвате оттука!“

Вълците се слисаха. Спогледаха се в диво изумление и сложиха край на всичко, като изчезнаха по посока на сипея. Назад не погледнаха нито веднъж.

С тяхното заминаване ме обзе ново настроение. Като проумях, че те са стояли дявол знае колко време на не повече от един скок разстояние зад моя незащитен гръб, в душата ми се всели такъв смут, че се наложи да се простя с всякакво намерение за продължаването на прекъснатите от вълците наблюдения.

Събрах си набързо багажа и страдащ от умствена и физическа преумора, тръгнах към колибата.

Вечерта мислите ми бяха съвсем объркани. Да, наистина молитвата ми бе чута — несъмнено вълците засвидетелствуваха сътрудничество и се показаха втори път. Но от друга страна, непрекъснато ме гризеше едно дребнаво, натрапчиво съмнение — кой кого наблюдаваше всъщност. Знаех че, моето изключително преимущество като представител на хомо сапиенс заедно с интензивното ми техническо обучение трябваше да ме поставя по-високо. Но необяснимото подозрение, че тази водеща позиция не беше зачетена и са ме подложили на наблюдение оказваше обезсърчителен ефект върху моето АЗ.

За да установя превъзходството си веднъж завинаги, реших твърдо още следващата сутрин пак да отида на вълчия сипей и да изследвам предполагаемото леговище. Реших да тръгна с кануто, тъй като реките бяха съвсем чисти и постоянният северен вятър бе издухал навътре обилния крайбрежен лед в езерото.

Пътешествието до залива, който кръстих „Вълчия дом“ беше спокойно и приятно. Пролетната ежегодна миграция на елените карибу от северните гористи местности на Манитоба към далечните равнини на тундрата край езерото Дюба бе започнала. От кануто се виждаха безброй стада да кръстосват във всички посоки торфените блата и вълнообразните хълмове. Когато приближих сипея, не забелязах вълците и предположих, че са отишли да уловят някой елен за обед.

Откарах кануто до брега и натоварен заплашително с фотоапарат, пушка, бинокъл и други съоръжения се изкатерих със значителни усилия по хлъзгавия пясъчен сипей до сенчестото място, в което бе изчезнала по-рано вълчицата. Пътюм установих безпогрешни доказателства, че ако сипеят не беше дом на вълците, то поне бе любимото им място за разходка. Целият беше безразборно поръсен с изпражнения и покрит с вълчи следи, които на много места се сливаха в добре оформени пътеки.

Леговището, разположено в малко дърво сред сипея беше така добре прикрито, че щях за малко да го подмина и да не го забележа, ако тънко квичене не привлече вниманието ми. Спрях и се огледах. И там, на не повече от пет метра видях четири малки сиви зверчета, вкопчени в схватка по свободна борба.

В първия миг не можах да схвана, че това са вълчета. Охранените лисичи муцунки с остри изшилени ушички, заоблените кръгли като кратунки телца, късите криви крачета и тънките вирнати опашки, до толкова не съвпадаха с моята представа за вълка, че умът ми отказваше да направи логическа връзка.

Внезапно едно от вълчетата ме подуши. То спря, както се опитваше да отхапе опашката на братчето си и вдигна мътносинкави очи към мене. Явно видяното го заинтригува. Отскубна се от боричкането и като се поклащаше на неустойчивите си крака се затътри към мене, но преди да измине голямо разстояние неочаквано го ухапа бълха, та му се наложи да седне и да се почеше.

В този миг на не повече от петдесетина метра от мене нададе вой с пълно гърло, треперещ от тревога и предупреждение, възрастен вълк.

Идиличната картина избухна в лудо движение.

Вълчетата се превърнаха в сиви светкавици, които потънаха в зеещия тъмен вход на леговището. Аз се завъртях като пумпал, за да се озова лице с лице срещу вълка. Загубих равновесие, подхлъзнах се и полетях по посока към леговището. Забих дулото на карабината дълбоко в писъка в опит да се спра и тя мигновено се заклеци, и едва когато ремъкът я повлече, се хлъзнах надолу. Несръчно се мъчех да измъкна пистолета, но каишите и съоръженията така ме оплитаха, че не успях дори да хвана оръжието в мига, когато върху растящата пясъчна лавина прелетях покрай входа на леговището, през върха на големия рид и надолу по цялата дължина на сипея. По чудо се държах на крака, и то в резултат на свръхчовешка акробатика, при която последователно ту се накланях напред като скиор преди скок, ту се огъвах назад под толкова остър ъгъл, че усещах как гръбначният ми стълб ще се строши с трясък.

Представлението трябва да е било фантастично. Когато се изправих и погледнах назад към сипея, видях три големи вълка, загледали се в мене с израз на огромна наслада, наредени един до друг като зрители в ложата за официални лица.

Ядосах се. Един изследовател рядко се ядосва, но аз не се въздържах. През последните няколко дни моето достойнство бе засегнато жестоко и научната ми закалка не можеше да издържа повече на ударите. С отчаян рев вдигнах карабината, но за щастие тя така се бе задръстила с пясък, че натискането на спусъка не доведе до нищо.

Вълците явно не бяха разтревожени; едва когато ме видяха да подскочам насам-натам и да размахвам безполезната пушка в безпомощна ярост, пращайки проклетия към вирнатите им уши, те се спогледаха подигравателно и тихо се оттеглиха.

Оттеглих се и аз, защото психическото ми състояние не позволяваше да продължа редовни научни наблюдения. Да си кажа право, психическото ми състояние позволяваше само да побягна към колибата на Майк и да потърся утеха за разбитите си нерви и смачкания фасон в дъното на кана вълчи сок.

Същата нощ проведох продължително и оздравително мероприятие с вълчия сок, и щом намаля под лечебното му въздействие болката от духовните ми контузии, направих равносметка на събитията от изминалите няколко дни. Непредотвратимо в моето предубедено съзнание се зараждаше идеята, че вековната общоприета човешка представа за вълка и вълчия нрав е очевидна лъжа. В течение на по-малко от седмица, при три отделни случая, бях оставен изцяло на милостта на тези „свирепи убийци“. Но далече от намерението да ме разкъсат на парчета, те проявиха сдържаност, граничеща с презрение, дори когато нахлух в жилището им и изглеждаше, че представлявах пряка заплаха за малките вълчета.

Всичко това бе очевидно, но кой знае защо, още се съпротивлявах на окончателното развенчаване на мита. Без съмнение част от това съпротивление се дължеше на мисълта, че ако отхвърлех приетите схващания за природата на вълка, щях да извърша предателство спрямо науката, а и подобно признаване на истината щеше да лиши моята научна мисия от ореола на опасностите и големите приключения. Не на последно място се противях и поради собственото си нежелание да приема факта, че са ме поставили в положението на последен глупак и то не моите събратя човеци, а най-обикновени диви зверове.

Въпреки това продължих да упорствувам.

На следващата сутрин, когато изплувах из дълбините на мероприятияето с вълчия сок, физически не се чувствувах в добра форма, но духовно бях пречистен и обновен. Преборих се с моите демони и ги победих. Бях решил — от този час влизам във вълчия свят с открито сърце и се научавам да виждам и опознавам вълците не такива, каквито ги мислим, а каквито в действителност са.

8. ОГРАЖДАНЕ НА ВЛАДЕНИЯТА

През следващите няколко седмици започнах на дело да осъществявам решението си с онази последователност, която винаги ме е отличавала. Преселих се при вълците окончателно. Най-напред си построих близо до тях собствено леговище, но все пак на подходящо разстояние, за да не смутя особено спокойното им ежедневие. В края на краищата, аз бях външното лице, при това не приличах на вълк, затова не смятах прибързано да отида твърде далече.

Напуснах колибата на Майк (с голямо облекчение, защото със затоплянето на времето се затопляше и миризмата), взех една малка палатка и я опънах на брега точно срещу сипея в леговището. Ограничих съоръженията до елементарния минимум — примус, тенджерата, чайник и спален чувал. Не взех никакво оръжие, макар че в някои моменти съжалявах тайно за този пропуск. На входа на палатката закрепих големия далекоглед по такъв начин, че можех денонощно да наблюдавам леговището, без дори да излизам от спалния чувал.

През първите няколко дни от престоя ми при вълците, с изключение на неизбежните кратки излизания навън, които винаги предприемах, ако не се виждаха вълци, си оставах в палатката. Не исках още да се представям, за да дам на животните възможност да привикнат с палатката и я приемат просто за още едно хълмче по твърде хълмистия терен. По-късно, когато броят на комарите достигна пълния си разцвет, седях в палатката непрекъснато, освен ако не духаше силен вятър, защото в Арктика най-кръвожаданите зверове са не вълците, а ненаситните комари.

Всичките ми предпазни мерки да не обезпокоявам вълците се оказаха излишни. Цяла седмица ми беше нужна, за да разбера колко струват, но те изглежда бяха разбрали колко струвам аз още при първата ни среща. И макар, на глед в преценката им за мене да нямаше

нищо презрително, те успяваха да пренебрегнат присъствието и дори самото ми съществуване с почти безгрижна последователност.

По една случайност бях опънал палатката на десетина метра от една главна пътека, която вълците използваха на отиване или връщане от западните им ловни райони. Само няколко часа след като се установих, един от вълците се върна от път и откри и мене, и палатката. Привършил своята трудна нощна работа, той беше явно уморен и с нетърпение се прибираще у дома да си легне. Вълкът се появи на петдесетина метра отляво зад малко възвишение с наведена глава, притворени очи и угрижен вид. Много различен от образа на зорко дебнещия опасен звяр в романите, този вълк бе така потънал в мислите си, че продължи да върви докато стигна на по-малко от 15 метра от мене. Може би щеше да отmine палатката, без да я забележи изобщо, ако не бях ударил чайника с лакът и не бе последвало ечащо дрънчене. Вълкът изправи глава, отвори широко очи, но нито спря, нито промени вървежа си. Удостои ме само мимоходом с един бегъл поглед с крайчеца на окото и продължи пътя си.

Вярно е, че исках да остана незабелязан, обаче това пълно пренебрежение ме засегна.

Независимо от тази случка през следващите две седмици един или повече вълци използваха почти всяка нощ пътеката край палатката, но изобщо не проявиха към мен и най-малък интерес, с изключение на един паметен случай.

По това време вече бях научил много за съседите си вълци и един от установените факти бе, че те не са скитническо племе, както се смята, а водят уседнал живот и притежават огромни постоянни владения с твърдо определени граници.

Територията-собственост на моето вълче семейство, заемаше повече от сто и седемдесет квадратни километра и от едната страна граничеше с реката, но в другите посоки не се ограничаваше от географски белези. И все пак, съществуваха граници, ясно обозначени по вълчия обичай.

Всеки, който е наблюдавал кучето да обикаля своя район и да оставя на подходящи места личния си белег, вече се е досетил как вълците обозначаваха своята собственост. Приблизително един път в седмицата родът правеше обиколка на семейните земи и опресняваше граничните знаци — нещо като заграждане на ловна зона. Може би

това грижливо отношение към правото на собственост се дължеше на присъствието на други две вълчи семейства, чиито земи опираха в нашите, макар че не забелязвах никога между собствениците на владенията признаци за неразбирателство и пререкания. Затова предполагам, че ограждането бе по-скоро ритуална дейност.

И така, щом установих развитото у вълците силно чувство за право на собственост, намислих да се възползувам от това сведение и да принудя зверовете поне да признаят, че съществувам. Една вечер, след като те се отправиха на обичайния си нощен лов, поставих своя претендиращ за собственост знак като оградих близо дванадесет декара земя включително и сто метра от вълчата пътека с палатката в средата.

Маркирането на владението излезе значително по-трудно, отколкото предполагам. За да се осигуря, че няма да пренебрегват моите белези, чувствувах се задължен да сложа собственически знак през интервал от пет метра върху камъни лишей и всякаква друга растителност по периферията на моя учаетък. Това изискваше чести връщания до палатката за поемане на обилни количества чай и ми отне почти цялата нощ. Но задачата беше изпълнена преди зазоряването да доведе вълците в къщи и леко уморен, аз се оттеглих, за да наблюдавам резултатите.

Не стана нужда дълго да чакам. Както отбелязах в моя дневник в осем часа и четиринадесет минути зад билото се появи водачът на рода, който подтичваше с обичайния си умислен вид към къщи. Както обикновено, той не удостои палатката с поглед, но щом доближи мястото, където линията на моето владение пресичаше пътеката, внезапно спря, сякаш се блъсна в невидима стена. Намираше се само на петдесет метра от мене и през далекогледа виждах ясно физиономията му.

Изразът на умора бе изчезнал и на негово място сега се бе появил недоумяващ поглед. Вълкът предпазливо издаде нос и подуши един маркиран от мене храст. Изглежда не разбираше какво бе това, и какво трябваше да стори. След минута на пълна нерешителност той се отдръпна няколко метра и седна. Накрая отправи най-сетне поглед право към палатката и към мен. Това беше дълъг, замислен и изпълнен с разсъждение поглед.

Постигнах целта си — накарах поне един от вълците да разбере, че съществувам, но сега пък започнах да се чудя дали в своето невежество не бях престъпил някой незнаен и изключително важен вълчи закон и дали нямаше да заплатя за тази дързост. Погледът ставаше все по-замислен и по-внимателен, и аз усетих, че съжалявам за липсата на оръжие.

Определено започнах да се тревожа все повече и повече, тъй като не обичам да участвам в състезания по хипноза, а в случая бях изправен пред специалист, чиито жълт взор сякаш ставаше още по-злокобен при моя опит да го надгледам.

Положението беше неудържимо. Помъчих се да изляза от безизходицата, като се изкашлях високо и обърнах гръб на вълка (за една десета от секундата), за да му дам да разбере, възможно най-ясно, че намирам неговото прододължително изпитателно виране неучтиво, ако не и обидно.

Изглежда, той схвана намека. Стана, още веднъж подуши моя знак и сякаш тогава реши. Живо, с делови вид вълкът престана да се занимава с мене и захвана една систематична обиколка на района, ограден като мое владение. Стигнаше ли до граничен знак, той го подушваше веднъж-дваж и после поставяше внимателно от външната страна на всеки куп камъни или трева своя знак. Докато го наблюдавах, забелязах къде бях направил грешка поради невежеството си. Вълкът оставяше знаците си толкова икономично, че маркира целият кръг без да зареди дори веднъж, по един и същи начин, и успя да свърши всичко с един резервоар.

Задачата беше изпълнена — за не повече от петнадесет минути. Той се върна обратно на пътеката — там, където тя излизаше извън зоната на владението ми, и забърза към къщи като остави достатъчно храна за размислите ми.

9.

ДОБРИЯТ СТАР ЧИЧО АЛБЕРТ

Веднъж призната официално, моята малка територия, оградена от вълчите владения, остана неприкосновена докрай. Повече нито един вълк не пристъпи границите на моята собственост. От време на време някой се отбиваше пътъом да опресни граничните знаци от другата страна на чертата. За да не остана по-назад в този обред, включвах се и аз доколкото можех. Разсеяха се всички скрити опасения за собствената ми сигурност и вече спокойно можех да посветя изцяло вниманието си на изучаването на самите животни.

Установих още в началото на наблюденията, че вълците водеха съвсем уравновесен живот, без да се подчиняват робски на точни разписания. Мъжките отиваха на работа рано привечер. Случваше се да тръгнат още в четири часа или да закъснея до шест — седем, но рано или късно те се отправяха на нощен лов. По време на лова бродеха далече по околностите, макар доколкото имах възможност да преценя, да не напускаха никога границите на семейната територия. Пресметнах, че при обикновен лов вълците покриваха по петдесет-шестдесет километра до зазоряване. Възможно бе да изминаваха и по-големи разстояния в тежки времена, защото понякога се връщаха чак следобед. Остатъка от деня прекарваха в сън — но особен, вълчи сън. Свиваха се на кълбо и заспиваха за пет-шест минути, после скачаха бързо, оглеждаха се и наново задремваха.

Животът на женската и на малките беше значително по-дневен. Вечер, след заминаването на мъжките, вълчицата обикновено влизаше в леговището и оставаше там. От време на време излизаше за малко навън — да подиша чист въздух, или да прескочи до склада с месо, за да похапне.

Този склад заслужава по-специално внимание. Вълците не оставяха и не складираха каквато и да било храна в близост до леговището, донасяха само количеството, нужно за незабавна консумация. Излишъците от лова се прибираха в разположено на

километър от леговището хранилище, свряно в една пукнатина сред камънаците. То беше предназначено да се използва преди всичко от майката, която гледаше малките и естествено нямаше как да тръгне с мъжките вълци на дълъг ловен поход.

Едно семейство лисици, от съседно леговище потайно ползуваше склада. Вълците сигурно знаеха местонахождението на лисичето жилище, а вероятно и разбираха отлично, че някой тършува из склада и краде на дребно. Но не обръщаха никакво внимание на това, въпреки че за тях би било дреболия да изровят и унищожат четирите малки лисичета. Както личеше по всичко лисиците на свой ред не се страхуваха от вълците. Виждах ги няколко пъти с очите си да прелитат като сенки през сипея съвсем близо до вълците, без да предизвикат у тях особен интерес.

По-късно изучих, че почти всички вълчи леговища из Пустите земи бяха изоставени лисичи бърлоги, допълнително разширени и заети от вълци. Може би ползата от лисиците в предварителната черна изкопчийска работа им осигуряваше неприкосновеност. Но според мене, по-вероятно бе търпимостта на вълците да изразяваше само тяхното характерно дружелюбие.

Денем, когато мъжките почиваха, вълчицата без да прекалява, се грижеше за домакинството. Малките също се раздвижваха, шумно изскачаха от тясното леговище и лудуваха, докато капнеха от умора. Така непрекъснато през двадесет и четирите часа на денонощието нещо ставаше или поне се очакваше да стане. И аз стоях залепен за далекогледа.

След първите два дни и две нощи почти неотклонно наблюдение, усетих, че бях на път да прехвърля границите на издръжливостта си. Положението ставаше крайно обезпокоително. От страх да не пропусна нещо жизнено важно, не смеех да заспя. В същото време вече толкова ми се доспиваше, че всичко ми се виждаше двойно, а понякога и тройно, макар че това явление може би бе свързано и с количествата вълчи сок, които поглъщах в старанието си да остана буден.

Разбрах, че се налагаше да предприема драстични мерки, иначе щеше да се провали цялата ми научноизследователска програма. Все не можех да измисля нещо подходящо, докато един път, когато наблюдавах как един от вълците удобно дремеше върху могилката до

леговището, отгатнах решението на моя проблем. Много просто. Трябваше да се науча да спя като вълк.

Изгубих известно време, докато усвоих тънкостите. Отначало правех опити да затворя очи и след пет минути да се събудя, но нищо не излезе. След като на два-три пъти задрямвах, накрая заспах непробудно за няколко часа.

Грешката беше моя, защото не подражавах на всички действия на спящия вълк. Както по-късно схванах, работата започваше още със самото свиване на кълбо, а после идваше и протягането след всяко пробуждане. Тайната на успеха се криеше тук. На какво се дължи всичко това, не знам. Възможно е промяната на положението на тялото да стимулира кръвообращението. Но онова, което знам със сигурност е, че правилно получените порции вълчи сън освежават безкрайно повече, отколкото безчувствената, седем-осем часова кома, в която човекът е намерил своя отговор на нуждата от почивка.

За нещастие, в нашето общество вълчият сън трудно се поддава на приложение. Разбрах това след като се завърнах в цивилизования свят и младата дама, в която тогава бях влюбен, ме изостави. На раздяла тя разгневено заяви, че би прекарала по-скоро цял живот с болен от рахит скакалец, отколкото още една единствена нощ с мен.

Колкото повече привиквах към делничния семеен живот на вълците, толкова по-трудно ми ставаше да поддържам към тях безлично отношение. Независимо от старанията си да спазвам научната обективност, не можех да устоя на въздействието от индивидуалните им характери. Улових се, че наричам бащата на семейството Джордж, защото ми напомняше онзи джентълмен с кралска кръв, на когото служех през войната като прост войник^[1], макар в бележниците ми той да фигурираше просто като „ВЪЛК «А»“.

Джордж бе масивно, сребристо бяло животно с набиващ се в очи царствен вид. На ръст по-едър почти с една трета от другарката си, той едва ли се нуждаеше от тази допълнителна свръхголемина, за да подсили властната си осанка. Джордж беше представителен. Достоинството му бе неуязвимо, при все че му липсваше капка високомерие. Съвестен до крайност, нежен и предан в рамките на благоразумието, той олицетворяваше онзи тип баща, чиито идеализиран образ се появява в много изпълнени с копнеж книги за човешкото семейство, ала действителният му прототип рядко се среща

по земята на два крака. С една дума, Джордж беше бащата, за който мечтае всеки син.

Неговата съпуга беше не по-малко забележителна. Стройната, почти чисто бяла вълчица с дълга козина около лицето и раздалечени, леко дръпнати очи, сякаш бе портрет на истинска кокетка. Красива, гъвкава, донейде страстна, в някои случаи дяволита, наглед тя едва ли олицетворяваше майчинството. И все пак не е възможно да съществува по-добра майка. Улових се, че я наричам Анджелина, макар че не мога да установя как това име изплува из потайните дълбини на моето подсъзнание. Джордж ми беше приятен, уважавах го дълбоко, но силно обикнах Анджелина и продължавам да живея с надеждата, че някъде ще намеря жената, която притежава всичките ѝ добродетели.

Анджелина и Джордж правеха впечатление на задружна и всеотдайна двойка, каквато можеш само да мечтаеш да видиш. Доколкото аз бях свидетел, те изобщо не се караха и очевидно радостта, с която се срещаха всеки ден след кратката раздяла, бе съвсем непристорена. Бяха изключително привързани един към друг. Но, уви — многото страници в бележниците ми, запазени с надеждата за подробен коментар върху сексуалното поведение на вълците, си оставаха празни.

Въпреки моите очаквания трябваше да установя с прискръбие, че физическата любов навлиза в живота на двойка вълци само за две-три седмици, рано пролет, обикновено през март. Тогава целомъдрените вълчици (а те всички без изключения са целомъдрени до двегодишна възраст) се събират с мъжките. Но за разлика от кучетата, усвоили много от навиците на своите господари — хората, вълчиците се свързват само със свободни вълци, и то за цял живот.

Ако в брачния съюз при една огромна част от човечеството изразът „докато ни раздели смъртта“ се нарежда сред най-забавните пародии, за вълците той е просто обикновен факт. Вълците са строго моногамии и без да мисля, че това е много възхитително, все пак да им приписваме някакви разюздани безредни връзки изглежда почти лицемерие.

Въпреки че ми беше невъзможно да разбера сигурно и точно от колко време Джордж и Анджелина живеят заедно, по-късно успях да узная от Майк, че семейството им е поне от пет години; съпоставено с продължителността на живота при вълците и хората, това се равнява

на тридесет години. Майк и ескимосите се отнасяха към вълците в околността като към близки познати. Ескимосите (но не и Майк) изпитваха към тях толкова високо уважение, че не би им минало и през ум да ги убиват или раняват. Джордж, Анджелина и другите членове на семейството им бяха стари познайници, а ескимосите знаеха разположението на леговището поне от четиридесет-петдесет години, през които поколение след поколение вълци са отглеждали в него семействата си.

В началото много ме озадачи едно обстоятелство в организацията на вълчето семейство. При предишното посещение на леговището бях видял три вълка и в първите дни от наблюдението допълнителният излишен вълк ми се мярна няколко пъти. Той ме изправяше пред голяма загадка, защото, макар че можех да приема идеята за изпълнен с доволство домашен кръг, който се състои от двойка вълци и сюрня малки въчета, все още не бях навлязъл така дълбоко във вълчия свят, за да си обясня или приема явното наличие на вечния любовен триъгълник.

Какъвто и да беше третият вълк, той определено представляваше ярка личност. Беше по-дребен от Джордж, не толкова гъвкав и подвижен, със сив оттенък на иначе бялата козина. Веднага щом го видях заедно с малките, той стана за мене „чичо Алберт“.

Шестата утрин от бдението ми бе ведра, слънчева и Анджелина с малките се възползува от хубавото време. Слънцето едва бе изгряло (в три часа сутринта), а всичките напуснаха леговището и се разположиха върху близката песъчлива могила. Дребосъците се нахвърлиха на майка си с енергия, която сигурно би докарала всяка жена до истерия. Гладни бяха, но освен това главите им бяха натъпкани с дяволии. Първите, две пробваха всички възможни средства да отхапят опашката на Анджелина — скубеха я, боричкаха се с нея, докато ми се стори, че козината ѝ се разхвърча на пухкави облачета, междувременно другите две се мъчеха, както можеха, да ѝ откъснат ушите.

Анджелина издържа с благороден стоицизъм близо цял час. После, печално раздърпана, направи опит да се защити, като седна върху опашката си и пъкна разрошената си глава между лапите. Опитът излезе безплоден. Вълчетата сега се нахвърлиха върху лапите ѝ — на всяка лапа по едно. Така имах удоволствието да гледам

представление, в което демоничният убиец на диви животни отчаяно се мъчеше да спаси едновременно и опашката, и лапите, и главата си.

Най-накрая тя се отказа, отскочи встрани от своето потомство и затича по високия пясъчен хребет към върха, изтерзана до краен предел. Четирите вълчета весело се запремятаха подире ѝ, но преди да я настигнат, тя нададе твърде необичаен вой.

Тепърва въпросът за общуването между вълците щеше да ме заинтригува все повече с течение на времето, но тогава аз все още плащах данък на заблудата, че при животните, за разлика от човека, не съществува сложна сигнална система. Не можах да разгадая точно жалното, тъничко ръмжене на Анджелина. Но все пак долових в него нещо трогателно и то пробуди съчувствието ми.

И не само моето. Секунди след сърцераздирателния ѝ стон, преди още бандата вълчета да я догони, се появи спасителят.

Третият вълк. Той беше заспал на южния край на сипея, там където височината се спускаше надолу и изчезваше под водите на залива, в издълбано в пясъка легло. Докато не подаде глава, не подозирах, че е там. Той скочи, отърси козина, спусна се право към леговището и както вълчетата се канеха да прехвърлят последната могила, която ги отделяше от майка им, се изпречи на пътя.

Гледах захласнато как подложи рамо на първото вълче, събори го по гръб и го бутна по полегатия склон да се търкаля надолу към леговището. Разбил атаката, той внимателно захапа другото за дебеличката му задна част и после като овчар подбра всичките обратно към мястото, което от този момент кръстих детска площадка за игра.

Двоумя се дали да сложа във вълчата муцуна човешки думи, но впечатлението от онова, което стана по-нататък, беше кристално ясно. Сякаш той им рече: „Я да ви видя сега, хлапаци такива! Щом ви се боричка, опитайте с мене“.

И наистина той бе на разположение. През следващия час толкова енергично игра с вълчетата, като че ли още беше на тяхна възраст. Игрите бяха най-различни и повечето можех да позная. Най-често се повтаряше гоненицата и гоненият винаги беше чичо Алберт. Скачаше, търкаляше се, извиваше се между вълчетата, но не напусна нито веднъж детската площадка, като същевременно увеличаше малките в такова препускане, че в края на краищата те се предадоха.

Алберт за миг ги огледа и като хвърли поглед към сипея, където сега спокойно отпуснала се лежеше Анджелина, отново се хвърли сред уморените вълчета, просна се по гръб и ги прикани на борба. Те се уловиха. Едно по едно настръхваха и се втурваха в битката. Този път се ожесточиха не на шега и никакви правила и задръжки не се спазваха — поне от тяхна страна. Мъчеха се да задушат Алберт до смърт, макар че колкото и остри да бяха малките им зъби, изобщо не можеха да пробият неговия дебел врат. Едно се обърна с гръб и в изблик на инфантилна жестокост започна да хвърля назад с лапи дъжд от пясък право в лицето му. Останалите заподскачаха високо нагоре, колкото можеха да ги изхвърлят кривите им малки крачета и тупваха доволно върху големия корем на Алберт. Между скоковете се опитваха да изгризят всяка чувствителна част от тялото му, до която им стигаха зъбите.

Вече се чудех докога ли щеше да издържи Алерт; очевидно бе способен да издържи дълго, защото едва когато вълчетата изнеможиха докрай и изпокапаха сънливо, той стапа и се освободи от тях предпазливо като внимаваше да не стъпи върху прострените малки тела. Дори и тогава не се върна в удобното си легло (нещо, което несъмнено бе заслужил след цяла нощ тежък лов). Вместо това се разположи в края на детската площадка и заспа по описания вече вълчи начин, като през няколко минути поглеждаше бързо към вълчетата, навярно да се увери, че още са му под ръка.

Що се отнася до взаимоотношенията на третия вълк с останалия член на семейството, те още не бяха изяснени, но за мене той вече бе и си остана „добрият стар чичо Алберт“.

[1] Джордж VI (1895—1952) крал на Великобритания от 1936 г. (б. пр.) ↑

10. ЗА МИШКИТЕ И ВЪЛЦИТЕ

Изминаха няколко седмици на проучване, а аз все така не се бях доближил до отговора на най-наболелия въпрос — с какво се препитават вълците. Този проблем беше жизненоважен и смисълът на цялата ми експедиция се съдържаше в намирането на онова решение, което би удовлетворило моите работодатели.

Канадският елен карибу е единственото по-едро тревопасно животно, което се среща из Пустите земи на Арктика. Някога многочислени като североамериканските бизони, през последните три-четири десетилетия (непосредствено преди моето пътешествие до тук) броят на елените показваше катастрофално спадане. От данните, които различните държавни ведомства събираха чрез ловци, трапери и търговци, се виждаше че този скок на карибуто към смъртта се дължи преди всичко на вълчата хищност. Следователно наелите ме учени-политикани трябва да са решили, че едно научно изследване на отношенията между вълците и елените в Пустите земи ще разкрие неопровержими доказателства, с чиято помощ вълкът ще бъде прокълнат навсякъде, и ще осигури повече от достатъчно оправдания при предприемането на обща кампания за пълното му изтребване.

Изпълнявах своя дълг, но колкото и старателно да търсех факти, които щяха да се харесат на началниците, не намирах нито един, а нямаше надежда и да намеря.

Към края на юни, последните мигриращи стада бяха преминали през залива „Вълчия дом“ на път за горните Пустите земи, намиращи се на четири-петстотин километра на север, където щяха да прекарат лятото.

Така, с каквото и да се хранеха моите вълци през идващите дълги месеци, с каквото и да отглеждаха малките гладни вълчета, това нямаше да са елени. Защото елените си отидоха. Но ако не елени, то какво друго?

Мислено прехвърлих всички възможни варианти, които ми дойдоха на ум, но източник на храна, достоен да задоволи апетита на три големи и четири малки вълка, сякаш не бе останал. Навярно в цялата област нямаше да се намери животно, годно за плячка, каквато подхожда на един вълк, ако не броях себе си (а подобна мисъл на няколко пъти ме споходи). Срещаха се полярни зайци, но толкова нарядко, а бяха и така бързоходни, че нямаше изгледи да ги хване някой вълк, освен ако не бе с невероятен късмет. Имаше много тундрови гъски, яребици и други птици, но те летяха, а вълците не можеха. Езерата и реките бяха пълни с разни видове пъстърва, със сиг^[1] и хариус^[2], но вълците не са видри.

Дните си минаваха и мистерията се задълбочаваше. За да направят проблема още по-загадъчен, животните изглеждаха все така охранени. Отгоре на всичко двата вълка отиваха всяка вечер на лов и сутрин се връщаха, без видимо да носят нещо у дома — може би за да ме объркат съвсем и да ме подлудят.

Според мене, цялата фамилия преживяваше на диета от въздух и вода. Безпокоях се все повече за тяхното състояние и развълнуван, един ден отидох до колибата, опекох пет хляба и после ги занесох до залива „Вълчи дом“, където ги оставих край една от ловните пътеки. Подаръкът ми беше отхвърлен. Дори оскърбително поруган. Или пък чичо Алберт, който го намери, бе взел хлябовете за някакъв нов вид гранични знаци, издигнато от мене, и съответно се отнесе към тях, както се полагаше.

По същото време започнаха да ми създават главоболия мишки. Обширните тресавища, покрити с порест торфен мъх, осигуряваха идеална среда за развитието на няколко вида дребни гризачи — те се зариваха дълбоко и свиваха на воля гнезда направо в готовия килим от мъх.

Навярно са се занимавали и с разни други работи, при това честичко, защото щом юни премина в юли, земята сякаш се напълни с дребни гризачи. Най-многобройният вид бяха лемингите^[3]. В литературата те са известни със своя отблъскващ инстинкт към самоубийство. Ако питат мене, напротив — точно този техен инстинкт трябва да се възхвалява, заради невероятната им размножителна способност. Пълчища степни и горски мишки, червеногърби и полевки^[4], хомяци^[5] нападнаха колибата на Майк, и ако не смогнах да

се справя с апетитите им към моите припаси, имаше изгледи да започна да гладувам. Тези животни не презряха хляба ми. Нито леглото ми. Една сутрин се събудих и намерих във възглавницата на спалния си чувал полска мишка, родила току що единадесет голи наследника. Започнах да усещам, как се е чувствувал Фараонът, когато се опълчил срещу бога на юдеите.

Обстоятелството, че така дълго търсех обяснение на здравия вид на вълците при очевидната липса на дивеч, който би прилягал на тяхното реноме и физически възможности, отдавам единствено на собствените си изградени внушения за тях, оказали се така изумително неверни. Идеята, че вълците не само ядяха, но и се изхранваха отлично и отглеждаха семействата си с мишки до такава степен не съответствуваше на митичния образ на вълка, че ми се струваше съвсем налудничаво, за да и обърна внимание. Но не другаде, а именно в нея се съдържаха отговорът на въпроса какво бе препитанието на вълците.

Тайната ми разкри Анджелина.

Късно един следобед, докато мъжките още почиваха, за да се подготвят за нощния труд, тя се измъкна от леговището. Отиде при чичо Алберт и го задуши, докато той се прозя, протегна се, и с усилия се изправи. Тогава тя се отдалечи в тръс от леговището и се насочи през широкото пространство тревиста торфена земя право към мене. Алберт остана да забавлява малките, както може.

В това нямаше нещо кой знае колко ново. Неведнъж бях виждал как Анджелина мобилизира Алберт (в редки случаи и Джордж) да си отбие службата на бавачка. През това време тя отиваше до залива да пие вода или, както се заблуждавах, просто да се разходи и поразтъпче. Обикновено нейните пътешествия водеха към най-отдалечената от палатката ми част на залива и там някой нисък чакълест хребет я затулваше. Но този път тръгна към мене, открита за наблюдение в цял ръст. Веднага завъртях далекогледа и я проследих.

Тя отиде право до откритата от отлива крайбрежна ивица, навлезе навътре, докато ледената вода не я покри до раменете и дълго пи. През това време над залива прелетя малко ято птици, което кацна върху водата едва на стотина метра от нея. Вълчицата вдигна глава, за миг се загледа в тях с някаква предумисъл, после загреба през водата обратно към брега и там ... сякаш изведнъж полудя.

Разквича се като кученце, спусна се да преследва опашката си, да се търкаля и премята между камъните, да ляга по гръб и бясно да размахва във въздуха четирите си крака, и изобщо да се държи като напълно побъркана.

Обърнах далекогледа отново към мястото, където сред сюрията вълчета седеше Алберт, за да разбере дали и той бе забелязал изблика на лудост и как реагираше на него. Да, той бе видял добре всичко и дори в момента гледаше Анджелина с подчертан интерес, но без никакъв признак на тревога.

Точно тогава изглежда Анджелина бе обзета от спазми на маниакална криза. Тя подскачаше буйно из въздуха, захапваше нещо невидимо и квичеше пронизително без прекъсване. Гледката беше вцепеняваща. Забелязах, че ние с Алберт не бяхме единствените, които наблюдаваха хипнотизирано. Патиците също се бяха втрещили от любопитство. Стана им толкова интересно, че за да виждат по-добре заплуваха към брега. С протегнати шии и невъобразимо крякане те идваха все по-близо и по-близо. И колкото повече се приближаваха, толкова по-ненормално ставаше поведението на Анджелина.

Щом патокът, който беше начело, дойде на не повече от пет метра разстояние от брега, Анджелина с гигантски скок се хвърли към него. Чу се силен плясък, паническо удряне на криле, патиците се издигнаха и отлетяха. Анджелина изпусна обяда само заради някакви си сантиметри.

Тази случка ми отвори очите. Тя ми подсказа колко разнообразни са начините за набавяне на храна които надали бих приписал на човешко същество, да не говорим за обикновен вълк. Но не след дълго Анджелина демонстрира, че примамването на патиците е било само странично занимание.

След като се изсуши с няколко енергични разтърсвания, които за секунди я скриха зад синя мъгла водни капки, тя се запъти обратно през тревистото мочурище. Този път обаче движенията ѝ бяха значително по-различни от преди, когато пресече мочурището на отиване към залива.

Анджелина бе добре сложена по принцип, но сега сякаш порасна с няколко сантиметра на височина, както се изпъваше, все едно че стъпваше буквално на пръсти и протягаше шия нагоре като камила. Тя вървеше безкрайно бавно през тресавището. Имах чувството, че бе

наострила и двете си уши, за да улови най-слабия звук. Виждах носа ѝ да се набръчкава, като изследваше внимателно вятъра за най-лекия мирис.

Внезапно тя скочи. Изправи се на задните си крака като кон, който се мъчи да хвърли своя ездач. После се стовари с огромна сила надолу, опънала здраво напред предни лапи. Мигновено наведе глава, налапа нещо, глътна го и отново заситни през мочурището своя странен балет. В продължение на десет минути тя шест пъти повтори скока с опнати напред лапи и шест пъти преглътна нещо, без да успее да разбере какво. Седмият път обаче тя го изпусна, завъртя се като пумпал и започна лудо да хапе в кръг заплетените треви. Точно тогава вдигна глава и почти безпогрешно различих опашката и задните части на мишка, които мърдаха между зъбите ѝ. Още една глътка — и те също изчезнаха.

Беше ми много забавно да гледам как един от най-силните земни хищници лови мишки, но не го приех сериозно. Мислех си, че Анджелина просто се забавлява, като закусва по този начин. Когато обаче изяде двадесет и три мишки, се усмигнах. Истина е, че мишките са малки, но двадесет и три правят вече съвсем прилично ядене, дори и за вълк.

Едва по-късно, като дълго обмислях и съпоставях фактите, успях да се заставя да приема очевидното. Вълците от залива, а можеше да се заключи и всички вълци от Пустите земи, които отглеждаха през лятото семействата си извън обсега на стадата карибу, в голяма степен, ако не и изцяло се препитаваха с мишки.

Оставаше неизяснено само едно обстоятелство. По какъв начин мишият улов (който, в продължение на цяла нощ, естествено достигаше значителен брой животни) се превозваше обратно до леговището, за да се хранят малките вълчета. Въпросът си остана открит, докато се запознах с роднините на Майк. Един от тях — приятен младеж на име Оотек — първокласен, макар и необразован биолог, с когото се сприятелих, ми разясни загадката.

Тъй като за вълците бе невъзможно да донесат товара мишки със себе си, те използваха другата, близка до ума възможност — донасяха го вътре в корема си. Вече бях забелязал че когато Джордж или Алберт се връщаха от лов, направо отиваха в леговището и бавно

пропълзяваха вътре. Но тогава и не подозирах, че те изхвърляха навън дневните дажби, вече отчасти смляни.

По-после, когато през лятото малките напуснаха леговището на сипея, на няколко пъти видях как възрастния вълк повръща за тях храна. Навярно ако не знаех предварително точно какво прави, бих изтълкувал действията му погрешно и пак нямаше да разбера как вълците донасят плячката си в къщи.

Откритието на основната съставка на вълчата диета събуди у мене наново интерес към самите мишки. Веднага се залових да ги изследвам. Подготвителната операция се състоеше в поставянето на сто и петдесет капана в съседното тресавище. Така щях да получа представителна извадка мише население, и чрез нея щях да преценя неговия брой, пол, възраст; видове, гъстота. Избрах място недалече от палатката, допускайки, че то сигурно е типично за мочурищата, където ловуват вълци, а заедно с това ми бе наблизко и можех навреме да проверявам капаните. Но сбърках избора. Случи се така, че още на втория ден след поставянето на капаните Джордж се упъти в същата посока.

Видях го, че идва и не знаех как да постъпя. Тъй като спазвахме най-стриктно общите граници, не ми се искаше да се спускам извън моето владение и да се опитам да го отклоня. От друга страна няхах представа, как щеше да реагира като откриеше, че си позволявам да браконьерствувам в неговите ловни резервати.

Когато се приближи до мочурището, той известно време души наоколо, после хвърли подозрителен поглед в моята посока. Очевидно усети, че престъпвам споразумението, но не можеше да разбере защо. Без да се опитва да ловува, Джордж бавно тръгна през меката трева в края на тресавището. За мой ужас видях, че се насочва право към една купчина от десет капана, поставени край дупките на колония леминги.

В съзнанието ми изведнъж проблесна представата какво щеше да последва. Без да се замисля скочих на крака и се развиках с цяло гърло:

— Джордж! Стой! За бога стой!

Беше много късно. Моите викове само го подплашиха и той бързо побягна, направи десетина крачки напред, и после сякаш се закатери към небето по невидима стълба.

Малко по-късно минах оттам, за да огледам местопроизшествието и установих, че той бе улучил шест от възможно десет капана. Естествено, те не са могли сериозно да го наранят, но болката и шокът от усещането за невидим противник, ухапал едновременно пръстите му, сигурно са били значителни. За пръв и единствен път, откакто го познавах, Джордж изгуби своето достолепие. Помъкна се към къщи скимтейки като куче, на което са затиснали опашката с вратата и ръсеше по пътя капани като конфети.

Този инцидент ме накара да се чувствавам крайно неловко. Той лесно можеше да причини сериозно пропукване в нашите отношения. Това не се случи и аз го отдавам на добре развитото чувство за хумор у Джордж. Именно то го е накарало да приеме случката за груба глупава шега — каквато всъщност и можеш да очакваш от човешките същества.

[1] вид проходна риба (б. пр.) ↑

[2] риба от рода на пастървите (б. пр.) ↑

[3] вид мишеобразен гризач, който при екологичен взрив или стрес масово се удавя, следвайки водача си в морето (б. пр.) ↑

[4] вид полски гризач (б. пр.) ↑

[5] вид дребен гризач (б. пр.) ↑

11.

SOURIS A LA CREME^[1]

Моята работа в областта на диетологията не приключи с установяването на факта, че лятната диета при вълците се състои главно от мишки. Знаех — за науката взаимоотношението „мишка — вълк“ щеше да бъде революционно, и ако не бе подкрепено обстойно, така че да не оставя и място за съмнения, щяха да го подхвърлят на недоверие, ако не и на присмех.

Вече бях установил две главни точки:

1. Че вълците ловят и ядат мишки;
2. Че на брой дребните гризачи са достатъчно да изхранят всички вълци.

Оставаше обаче една трета жизнено важна точка в доказването на моето твърдение. Тя се отнасяше до хранителната стойност на мишките. Задължително се налагаше да докажа, че един едър хищник може да се поддържа в добра форма при диета от дребни гризачи.

Дадох си сметка, че задачата нямаше да е лека. За целта би послужил само контролиран експеримент, а тъй като не бях способен да установя над вълците нужния контрол, чудех се какво да предприема. Ако Майк все още се намираше някъде наблизо, можех да взема две от кучетата му, да храня едното с мишки, другото с еленово месо (ако, и когато месото станеше достъпно), и после да ги подложя на еднакъв тест. Така щях да представя аргументи за или против концепцията „мишка — вълк“. Но Майк бе заминал и изобщо няхах представа кога може да се върне.

Обмислях въпроса няколко дни, и една сутрин, както подготвях мишки и леминги за образци, ме озари вдъхновение. Известно е, че човекът не е напълно месоядно животно, но не виждах законни основания, поради които да не използвам самия себе си за опитен екземпляр. Наистина, бях в наличност само един брой, но можех да

преодолея това затруднение като определя два интервала — по време на първия да огранича храната си с мишки, през втория, дълъг точно колкото предишния, да ям консервирано месо и прясна риба. В края на всеки период щях да проведа над себе си серия психологически тестове и накрая да сравня резултатите. При условие, че мишият режим не влоши функциите на моята обмяна, то данните (без да са абсолютно достоверни, доколкото все пак става дума за вълци) щяха да бъдат сериозен аргумент, че при същата диета и вълците можеха да оцелеят, и да съществуват нормално.

Едва ли можех да намеря по-подходящ момент и направо се захванах с експеримента. Изчистих един леген малки телца, останали от сутрешните ми занимания по дране на мишки, сложих ги в една съдинка и я окачих над примуса. Като завря водата, от съдинката се разнесе едва доловима приятна миризма и докато яденето се задуши, вече усещах отличен апетит.

Отначало консумирането на тези млекопитаещи създаваше известни трудности, поради безбройните малки костички. Но аз открих, че кокалчетата могат да се дъвчат и гълтат без много усилия. Вкусът на мишките — един чисто субективен фактор без никакво отношение към самия експеримент — беше приятен, само че прекалено сладникав. С продължаването на експеримента тази сладникавост малко ми омръзна и загубих апетит. Затова се принудих да търся разнообразие в начините на приготвяне на мишките.

Най-големият деликатес между няколкото рецепти, които съставих, беше „Мишка със сос“. В случай, че някой от моите читатели изпита желание да се възползува лично от досега пренебрегвания източник на превъзходни животински белтъчини, прилагам пълната рецепта:

Souris a, la creme

Продукти:

Една дузина охранени мишки

Една чаша вино

Едно парче бяла мас

Сол и пипер

Чесън

Спирт

(Може би трябва да отбележа, че бялата мас обикновено се намира само в Арктика, но тя може да се замести с проста сланина)

Приготовление:

Одерете мишките и ги изчистете от вътрешностите, без да отстранявате главичките; измийте ги, след това ги поставете в тенджера със спирт колкото да покрие телата. Оставете ги да се мариноват около два часа. Нарезете бялата мас на малки кубчета и бавно я запържете, докато повечето мазнина се стопи. После извадете мишките от спирта и ги овъргаляйте в смес от брашно, сол и пипер. Поставете ги в горещ тиган и ги запържете за около пет минути (като внимавате тиганът да не се нагорещи прекалено силно, иначе крехкото месо ще се изсуши и ще стане кораво и жилаво). След това прибавете чаша вино и шест или осем скилидки чесън. Похлупете тигана и го оставете да ври бавно петнадесет минути на слаб огън. Крем-сосът е готов, залейте мишките с него, похлупете съда и го оставете да престои десет минути на топло място, преди сервиране.

В първата седмица на мишата диета установих, че силата ми не бе намаляла и не страдах от явни лоши последици. Изпитвах само недостиг на мазнини. Именно това ме накара да осъзная, че до този момент целият ми експеримент се оказваше отчасти негоден, поради недоглеждане — което не правеше чест на научната ми подготовка. Както трябваше да се досетя, вълците изяждаха мишките цели. Направените дисекции ясно сочеха, че тези дребни гризачи съхраняваха повечето си мазнини не в подкожната или мускулна тъкан, а прилепнали за булото на червата и коремната кухина. Допуснал бях непростима грешка и побързах да я поправам. Оттогава до края на експеримента аз също се хранех с цели мишки, естествено, без кожата, и забелязах, че недостигът ми от мазнини значително намаля.

По време на последния етап на мишата диета в колибата се върна Майк. Той доведе и един свой братовчед — младия ескимос Оотек,

който щеше да ми стане добър приятел и безценен помощник в изследването. Но при първата среща Оотек ми се видя резервиран и труден за общуване, почти колкото беше преди, а и до края, Майк.

Бях тръгнал към колибата да взема допълнителни провизии и видът на пушека, издигащ се от комина ме ощастливи, защото да си кажа истината, имаше мигове, когато бих се зарадвал на малко човешка компания. Като влязох в колибата, Майк пържеше пълен тиган с еленово месо, а Оотек го гледаше. Около сто километра на север те имали късмет да убият едно заблудено животно. След няколко неловки минути, в течение на които Майк многообещаващо се стараеше да ме пренебрегне, успях да разбия леда и да постигна да ме представи на Оотек. Той откликна като заобиколи масата до другия край и остави между нас възможно най-голямото разстояние. После двамата се заеха с вечерята, най-накрая Майк предложи чиния пържено месо и на мене.

С удоволствие бих я изял, но все още провеждах експеримента. Така се наложи да откажа, естествено най-напред обясних причините на Майк. Той прие моите извинения с неразгадаемото мълчание на ескимоските си прадеди, но очевидно предаде тези обяснения на Оотек. Каквото и да бе помислил за тях или за мене, младежът реагира типично по ескимоски. Късно същата вечер, когато си тръгнах към палатката, Оотек ме причака пред колибата. Със срамежлива, подкупваща усмивка той ми подаде малко пакетче, увито в еленова кожа. Любезно развързах сухожилието, с което беше стегнато и разгледах подаръка — това беше истински подарък, — пет малки сини яйчица, несъмнено принадлежащи на някой вид дрозд, но точно кой — не успях да разпозная.

Бях благодарен, но не разбирах смисъла на подаръка и се върнах в колибата да питам Майк.

„Ескимос мисли ако мъж яде мишка негови части става малки като мишка“ — неохотно ми обясни той. „Но щом мъж яде яйце всичко става пак добре. Оотек се плаши за тебе“.

Намерих се натясно, при липсата на възможност да проверя дали това не е просто суеверие. Все пак, предприемането на предпазни мерки никога не вреди. Прецених, че яйцата (всичките не тежаха повече от тридесет грама) не можеха да повлияят върху валидността на мишия експеримент, чукнах ги в тигана и опържих миниатюрен омлет.

По това време сезонът на гнездене, както и на снасяне, бе доста попреминал, но въпреки това изядох яйцата и си дадох вид, че им се наслаждавам, защото Оотек внимателно ме наблюдаваше.

Върху широкото, сега усмихнато лице на ескимоса се изписа успокоение и задоволство: навярно той бе убеден, че ме е спасил от съдба, по-страшна от смъртта.

Докрая на пребиваването си не успях да внуша на Майк някакво разбиране за важността и смисъла на научната ми дейност, но с Оотек не срещнах подобни затруднения. По-скоро може би трябва да кажа че той сподели от първия миг убедеността ми във важността на моята задача, без да я разбира. След много време научих, че Оотек бил второстепенен шаман — свещеник-магьосник на племето. От разказите на Майк, както и от онова, което Оотек виждаше със собствените си очи, той бе стигнал до извода, че и аз трябва да съм някакъв шаман, макар и от непозната разновидност. От негова гледна точка това предположение осигуряваше подходящо обяснение на повечето ми необясними другояче действия. Напълно възможно беше — въпреки че се колебаех да припиша на Оотек подобни егоистични подбуди — той да хранеше надежди като се сблизих с мене да разшири познанията си в тайнствената практика на своето призвание.

Както и да е, Оотек реши да се прикрепя към мене и на другия ден се появи в палатката — наблюдателница. Носеше си нощната дреха и се готвеше явно за дълго гостуване. Страховете ми да не се окаже бремене или да ми досажда скоро се разсеяха. Оотек беше научил от Майк няколко английски думи, а и бе превъзходно възприемчив, така че скоро можахме да установим елементарен контакт. Като разбра, че посвещавам времето си на изучаване на вълците, той никак не се изненада. Всъщност, като ми обясни, сам се интересувал много от вълците, защото личният му тотем или Закрилящия го Дух бил Амарок, Създанието Вълк.

Оотек ми оказа изключителна помощ. Онези погрешни представи за вълка, които, събрани на куп, дават основата на общоприетите в нашето общество писания за вълка, у него липсваха. В действителност Оотек бе толкова близо до зверовете, че ги смяташе за свои истински роднини. След преме, като понаучих малко неговия език и той подобри знанията си по моя, Оотек ми разказа, че когато бил на пет години, баща му — известен шаман, го отнесъл във вълче

леговище и двадесет и четири часа го оставил там. През тези часове той се сдружил с вълчетата и си играл с тях на равни начала. Възрастните вълци го подушвали неодобрително, но с нищо не го смущавали.

Би било ненаучно да приема без допълнителни проверки всичките разкази на Оотек за вълците. Но открих, че намерех ли съответно доказателство, то неизменно потвърждаваше правотата на думите му.

[1] мишка със сос (фр., б. пр.) ↑

12. ДУХЪТ НА ВЪЛКА

Начинът, по който ме прие Оотек, повлия благотворно върху поведението на Майк. Той съхрани своето дълбоко вкоренено подозрение, че не съм много в ред, и ако не ме следи грижливо, мога да стана опасен, но се поотпусна и се опита да ми съдействува — доколкото му позволяваше затворения характер. За мене това бе добре дошло, защото ми даваше възможност да се възползувам от помощта му на преводач между мен и Оотек.

Към собствените ми познания по хранителните навици на вълците Оотек добави още много. Като потвърди моето откритие за ролята на мишките във вълчата храна, той ми разказа, че вълците изяждали и голям брой земни катерици и понякога дори сякаш ги предпочитали пред карибуто.

Почти из цяла Арктика земните катерици се срещат в изобилие, макар че заливът „Вълчи дом“ се пада южно от техния периметър. Те са близки роднини на обикновения дългоопашат лалугер от западните равнини, но за разлика от него притежават изключително слабо развито чувство за самосъхранение. В резултат лесно стават плячка на вълци и лисици. През лятото, добре охранени и угоени, могат да достигнат на тегло цял килограм, така че често вълкът убива достатъчно катерици за едно сносно ядене като изхабява само част от енергията, изразходвана в лова на карибу.

Надали е възможно, мислех си, рибата да бъде широко застъпена в храната на вълците, но Оотек ми уверяваше, че греша. Той ми разказа как гледал няколко пъти вълците да ловят обикновени щуки или северни щуки. Пролетно време едрите риби, понякога стигнали двадесет килограма тегло, си хвърлят хайвера и навлизат в заплетената мрежа тесни ръкави на блатистите тресавища покрай бреговете на езерата.

Ако вълкът решавал да ги лови, той скачал в някой по-голям ръкав и тръгвал срещу течението, като шумно пляскал из водата и

подгонвал щуката пред себе си към постепенно стесняващи се ръкави. Накрая рибата усещала опасността и се обръщала назад, за да се спусне към открити води, но вълкът се изпречвал на пътя ѝ, и стигало само веднъж страшните челюсти да се сключат, за да строшат гръбнака и на най-едрата щука. Оотек ми съобщи, че веднъж видял вълк, който за по-малко от час уловил седем големи щуки.

Ескимосът разправяше, че вълците ловели също и скатове^[1] когато едрите риби тръгвали нагоре по потоците на тундрата, за да хвърлят хайвера си. В този случай вълчата техника била притаяване на някоя скала сред плитчините; щом минел скат, вълкът го сграбчвал с лапа. Подобен метод използват мечките при лов на съомга.

Друг, макар и незначителен източник на храна, били северните скалпини — малки рибки, които се спотайват под камъните в плитките води. Вълците ги ловели като нагазвали във водата, преобръщали с муцуна или с лапа крайбрежните камъни и сграбчвали озовалите се на открито рибки, преди те да успеят да избягат.

По-късно през лятото ми се удаде случай да получа потвърждение на описания от Оотек риболов. Наблюдавах чичо Алберт, който прекара част от следобеда си в това занимание. За жалост, изобщо не успях да видя как вълците ловяха щука. Но като научих начина от Оотек, със значителен успех го приложих сам подражавайки във всяко отношение на описаните действия на вълците, само че вместо със зъби нанасях смъртоносния удар с късо копне.

Тези странични разяснения по отношение на вълчия характер ме изумиха, по едва когато стигнахме до разговор за ролята на карибу в живота на вълка, Оотек наистина ми отвори очите.

Вълкът и еленът според него бяха едно цяло. За да предаде смисъла на това, което искаше да обясни, Оотек ми разказа една притча. Тя звучеше малко като Стария завет, но Майк ме увери, че била част от полурелигиозния фолклор на ескимосите от вътрешността на Арктика. Те все още си живеят като безгрижни езичници — жалко за безсмъртните им души.

Ето и преразказаната приказка на Оотек:

„В началото бяха само Жената и Мъжът, и нищо друго не ходеше, не плуваше, и не летеше по света, докато един ден Жената издълба огромна дупка в земята и хвърли в нея въдица. Едно по едно измъкна тя всичките животни и последното, което улови в дупката,

беше еленът карибу. Тогава Кайла (Господарят на Небето) каза на жената, че най-големият дар от всичко е еленът, защото еленът ще храни човека.

Жената пушна елена на свобода и му заповяда да върви по земята и да се множи, и еленът стори както му нареди Жената. И скоро земята се напълни с елени, и синовете на Жената имаха добър улов, и бяха сити и облечени и живееха в здрави колиби от кожа. Всичко идваше от елена.

Синовете на жената ловяха само едрите, угоените елени, те не искаха да убиват слабите, дребните и болните, защото нито ги биваше за ядене, нито кожата им бяха добри. Затова след време стана така, че болните и слабите надминаха по брой силните и охранените. И когато синовете видяха това, те се уплашиха и се оплакаха на Жената.

Тогава Жената направи магия и повика Кайла, и му рече: «Не струва твоята добрина, защото елените стават болни и слаби и ако се храним с тях, и ние ще отслабнем и ще се разболеем.»

Чу я Кайла и отговори: «Добро е делото ми. Ще кажа на Амарок (Духът на Вълка), а той на неговите деца, и те ще започнат да изяждат болните, слабите и дребните елени, и по земята ще има място само за тлъстите, угоените и здравите.»

Така и стана; затова еленът и вълкът са едно цяло — защото еленът храни вълка, а вълкът прави елена силен.“

Тази история леко ме поразя, защото не бях подготвен да изслушам от един неграмотен и необразован ескимос лекция (макар и в алегорична форма), илюстрираща теорията за оцеляването на най-пригодените посредством механизмите на естествения подбор. Във всеки случай, скептично приех постулираното от Оотек щастливо взаимоотношение между елена и вълка. Скорошният ми личен опит вече ме беше извел от заблудата на много научно установени истини, но трудно можех да повярвам, че всемогъщият умен вълк ще ограничи хищничеството си сред еленовите стада до бракуване на болните и изнемощели, след като, предполага се, можеше да си избере най-угоените и най-вкусните животни. Освен това си мислех, че притежавам отлично оръжие, с което щях да разбия твърдението на Оотек.

— Питай го тогава — казах на Майк, — откъде са взели тия скелети на големи и очевидно здрави карибу, пръснати около колибата

по цялата тундра на север отгук в продължение на километри.

— Няма какво да питам — отвърна Майк с нагла откровеност. — Тези елени убивал аз. Четиринадесет кучета има да храни, отива по два-три елена на седмица. И аз трябва да яде. А и заради лова убивал много елени из целия район. Около всеки елен, ето така, слага по четири, пет капана и хваща много лисици, като идват да ядат. Не ми трябвал да трепя мършав елен. Охранен ми трябва на мене.

Зави ми се свят. Попитах:

— Колко мислиш, че убиваш на година? Майк гордо се ухили:

— А-а, мой изстрел е страшен, дяволски точен.

Убивам двеста триста, и повече мога да са.

И добави:

— Всеки трапер прави това. По цял юг, докъдето зиме отиват елените, индианци, бели трябва много убиват, иначе как ще ловуват. Ясно не всякога сполучва да хване достатъчно карибу, тогава кучета храни с риба.

Но от риба кучета не могат да работи добре — отслабват, разболяват се и не ги бива да тегли товари. По-добър си е еленското месо.

От проучването на архивите в Отава знаех, че в провинциите Саскачеван, Манитоба и южен Киуатин, които влизат в зимния обсег на Киуатинските стада карибу, има около 1800 трапера. Известно ми бе също, че много от траперите са били анкетирани от Отава чрез агенциите на компаниите за търговия с кожи, за да се добие информация, която би помогнала в обясняването на стремглавото спадане на размерите на стадата. Бях чел резултатите от анкетата. Всички трапери и търговци до един отричаха да са убивали годишно повече от еднн-два карибу, и всички до един настояваха, че вълците изтребвали безброй хиляди елени.

В математиката никога не съм бил голяма сила, но се опитах да пресметна общите бройки от току що получената информация. По природа съм си недоверчив и съкратих наполовина броя на траперите, намалих и годишния брой на убитите от Майк елени също наполовина, преди да умножа двете. Независимо колко пъти умножавах, получавах все една и съща фантастична цифра — 112 хиляди животни, ежегодно убивани от траперите в тази област.

Давах си сметка, че тази цифра не ставаше за използване в официалните ми доклади. Освен ако не желаех да ме изпратят за десет години на Галапагоските острови да проучвам тиковете у морските костенурки.

Все пак, разказаното от Майк и Оотек в голяма степен представляваше информация, основаваща се на мълвата, а аз не бях наел да събирам подобни приказки. Решително изхвърлих от ума си тези тревожни разкрития и отново поех по трудните пътища към установяването на истината.

[1] вид акулообразна риба (б. пр.) ↑

13.

ВЪЛЧИ РАЗГОВОРИ

Като естественик Оотек притежаваше много необикновени качества, между които не на последно място и явно умение да разбира езика на вълците.

Преди още да срещна Оотек бях забелязал, че вокалните звуци, издавани от Джордж, Анджелина и чичо Алберт по разнообразие и диапазон далече надхвърляха възможностите на познатите ми животни, единствено с изключение на човека. В бележниците бях записал следните видове звуци: вой, стенание, треперлив вопъл, скимтене, сумтене, ръмжене, джавкане, лай. В границите на всеки поотделно можех да различа, но не и да опиша равностойно, безброй вариации. По принцип знаех, че освен това животните от семейство кучета чуват, а предполага се, и издават звуци пад и под диапазона на човешкия регистър. За пример в случая може да послужи така наречената „беззвучна“ кучешка свирка, която се продава. Знаех също, че всеки един от моите вълци реагира по разумен начин на звуци от други вълци, макар и да не притежавах никакви доказателства, че това са нещо повече от най-обикновени сигнали.

Моето истинско обучение по вълча лингвистика започна малко след пристигането на Оотек. Веднъж двамата с него наблюдавахме вълчето леговище няколко часа, без да видим нищо за отбелязване. Денят беше мъртвешки спокоен и насекомите налитаха като чума. Анджелина и вълчетата се бяха скрили от тях в леговището, а двата вълка спяха наблизо, капнали от умора след продължилия до късно сутринта лов. И на мене започваше да ми дотяга и да ми се приспива, ала неочаквано Оотек сложи свитите си длани на ушите и напрегнато се заслуша.

Не чувах нищо и нямах представа какво беше привлякло вниманието, му, докато той не каза: „Слушай вълците приказват!“ и посочи към веригата хълмове на десетина километра северно от нас^[1]

Нададох ухо, но ако някой вълк от ония хълмове иаистина бе излязъл в ефира, той явно не бе настроен на моята вълна. Не чувах друго, освен пагубното бръмчене на комарите. Джордж обаче, заспал на билото на сипея, изведнъж седна, наостри уши и насочи дългата си муцуна на север. След като постоя така минута-две, отметна глава назад и започна да вие. Разнесе се дълъг, треперлив вой, който от ниско се издигна до най-високия тон, достъпен за ушите ми.

Оотек сграбчи ръката ми и по лицето му се разля блажена усмивка:

— Елените идват, така говорят вълците!

В основни линии схванах казаното, но само толкова. Чак когато се върнахме в колибата и Майк отново беше на моите услуги като преводач, научих цялата история.

Според Оотек, вълкът от съседния северен район не само беше осведомил нашите вълци, че дългоочакваните елени са започнали да се придвижват на юг, но дори посочил точно къде се намирали в момента. Историята ставаше съвсем невероятна, защото този вълк не бил видял елените лично, а само предавал сведения, получени от още по-далечен вълк. Като чул и разбрал добрите новини, Джордж на свой ред ги предал нататък.

По природа и образование съм си мнителен — изобщо не скрих, че наивните опити на Оотек да ме слиса с тази фантасмагорична измислица ме забавляваха. Но Майк, за разлика от мене, повярва. Без много да се мае, той се застяга за ловен поход.

Неговото силно желание да убие карибу не ме изненада. По онова време вече бях усвоил една истина — както всяко друго човешко същество в Пустите земи, и той бе месоядно и се препитаваше изключително с еленово месо, ако имаше такова. Удиви ме обаче по-скоро готовността му да тръгне на поход в тундрата за два-три дни по такива безумни сведения, каквито бяха предложените от Оотек. Аз му го казах, но Майк се умълча и излезе без да ми отговори.

След три дни, когато отново го видях, той ме покани на еленов бут и чорба от еленови езици. При това ме осведоми, че намерил животните точно там, където определил Оотек, превеждайки посланието на вълците — край бреговете на едно езеро, наречено Коаик, близо седемдесет километра североизточно от колибата.

Сигурен бях, че това положително е някакво съвпадение. Но, любопитен да видя докъде би отишъл Майк в желанието си да ме вземе на подбив, се хванах на приказка и го помолих да ми разкаже повече за свръхестественния занаят на Оотек. Майк се отзова любезно. Обясни ми, че вълците не само притежавали способността да общуват на далечни разстояния, но упорствуваше, че си „говорели“ горе-долу като нас. Майк признаваше, че той самият не можел да чуе всички звуци, нито разбирал повечето от тях. Но някои ескимоси, и най-вече Оотек, толкова хубаво ги чували и разбирали, че буквално можели да си приказват с вълците.

Известно време смислах тази информация и стигнах до извода, че отсега нататък ще трябва да записвам всичко съобщено ми от двамата, само ако обилно го изпъстря с въпросителни.

И все пак мисълта, че може и да се крие нещо в тази работа, непрестанно ме глождеше. Ето защо помолих Майк да предаде на Оотек в бъдеще да следи какво ще говорят вълците и да ме държи в течение чрез Майк.

Когато следващата сутрин пристигнахме при леговището, от мъжките вълци нямаше и помен. Анджелина и вълчетата бяха станали и се мяркаха наоколо, но веднага се забелязваше, че Анджелина бе разтревожена. Тя непрестанно сновеше до върха на хребета над леговището и се ослушваше там няколко минути преди отново да се върне при малките. Времето си минаваше, а Джордж и чичо Алберт вече сериозно прекаляваха. На петата разходка до върха Анджелина като че ли чу нещо. Оотек също. Той още веднъж изигра своя театрален номер с ушите. След като слухтя няколко минути, зав се да ми обяснява какво бе станало. Уви, още не се разбирахме достатъчно и този път не схванах какво ми говореше, дори и в най-общи линии.

Върнах се отново към установената практика на наблюдения, а Оотек се вмъкна в палатката и заспа. От-белязах в дневника, че Джордж и чичо Алберт се върнаха в леговището заедно, явно грохнали от умора в 12 часа и 17 минути по пладне. Към два часа Оотек се събуди и се постара да изкупи вината си задето изостави своя пост като ми запари чай.

При следващата ни среща с Майк му припомних пое-тото обещание и той започна да разпитва Оотек.

— Оотек казва, че вчера вълкът, ти нарича Джордж, изпрати вест на жена. Оотек чу добре. Той казва на жена лов много лош и остава още. Може да не отиде у дома до средата на деня.

Спомних си, че Оотек не можеше да знае по кое време вълците се прибираха, защото спеше в колибата. А както и да пресмяташ, 12 часа и 17 минути не е много далече от средата на деня.

Въпреки всичко, още два дни моят скептицизъм надделяваше — до онзи следобед, в който Джордж отново се появи на върха и наостри уши на север. Този път обаче той не обърна особено внимание на чутото, ако изобщо бе чул нещо, защото не нададе вой, а се върна в леговището да си душат носовете с Анджелина.

От своя страна, Оотек определено се заинтересува. Той едва ли не се развика, но аз долавях само откъслечни думи. Като разгорещено се мъчеше да ме накара да го разбере, той повтори няколко пъти „иннуит“ (ескимоси) и „каиуаи“ (идвам). Но моят глуповат израз не се промени и накрая той ме погледна с раздражение и без дори да каже довиждане, запраши през тундрата в посока, която щеше да го изведе северозападно от колибата на Майк.

Това предизвикателно заминаване малко ме ядоса, но скоро го забравих. Вече беше късно следобед и с приближаването на часа за отправяне на нощен лов всички вълци ставаха неспокойни.

Ловните приготовления следват точно установен обряд: обикновено започва Джордж, с посещение на леговището. Ако Анджелина с малките е вътре, той ги изкарва навън. А ако вече са излезли, поведението на Анджелина от домашно отегчение се преобразява във възбуда. Тя лудува, подскача край Джордж, напада го с рамо, прегръща го с предни лапи. Сякаш и Джордж в тези игриви минути е най-обичлив, и понякога отвърща на своята съпруга, като я увлича в шеговито боричкане. От моето място тези борби изглеждаха доста свирепи, но равномерното махане на опашките на двата вълка показваше, че всичко е с добри намерения.

Несъмнено развеселен от шума на играта, на сцената се появява чичо Алберт и се включва в групата. Денем той предпочиташе често да спи по-далече от леговището, навярно за да намали по този начин шансовете да го заставят да поема ролята на бавачка прекалено често.

С неговото идване и трите вълка застават в кръг, душат си носовете, въртят усърдно опашки и започват да „издават звуци“.

Признавам, че изразът „издават звуци“ не е много красноречив, но не мога да измисля нищо по-подходящо. Аз се намирах прекалено далече и дочувах само най-високите шумове, които ми приличаха най-много на грухтене. За мене техният смисъл беше неясен, но безспорно се отнасяше до царящото общо чувство на доброжелателство, очакване и приповдигнато настроение.

Когато изминат не по-малко от двадесет минути и не повече от час (в него вземат участие и малките: провират се под краката на вълците и безразборно захапват всяка попаднала им голяма опашка), веселието прекъсва. Тримата възрастни, обикновено водени от Анджелина, се отправят към върха над леговището. Там отново се нареждат в кръг и „запяват“, вдигнали нагоре глави.

Това бе един от възвишените мигове в техния ден, а в моя собствен — положително най-възвишеният. Първите няколко пъти, когато вълците пееха, настръхвах целия от стария загнездил се у мене страх, и не мога да претендирам, че съм се наслаждавал истински на техния хор. Но като изтече повечко време, той започна не само да ми харесва, но дори го очаквах предварително с огромно удоволствие. И въпреки това почти невъзможно ми е да го опиша, защото единствените понятия, с които разполагам, се отнасят до човешката музика и не съответствуват, дори подвеждат. Най-доброто, което ми остава да сторя, е да заявя, че този пълногласен и въодушевен хор ме трогваше дълбоко. Вълнувал съм се така в крайно редки случаи от разтърсващия отвътре трепет и тътен на великолепен орган, на който свири човек, възнесъл се над своето жалко съществуване. Пламенното изпълнение никога не продължава колкото ми се иска. След три-четири минути вълците приключват и кръгът се разкъсва, отново с много въртене на опашки душене с нос и общи уверения в благонамереност и голямо задоволство. След това Анджелина неохотно се запътва към леговището, като често поглежда назад към Джордж и Алберт, които поемат в тръс някоя лов-на пътека. Целият ѝ вид говори ясно, че отчаяно ѝ се иска да тръгне с тях, но в края на краищата тя се връща пак при вълчетата, за да посрещне въодушевените им желания било за вечеря, било за игра.

През същата тази вечер мъжките вълци се отклониха от обичайната практика. Вместо да хванат някоя пътека на север или

северозапад, те тръгнаха на изток — в посока, противоположна на Майковата колиба и на мене.

За тази промяна се сетих малко по-сетне. По едно време човешки вик ме накара да се обърна. Оотек се беше върнал, но не сам. С него бяха трима свенливи приятели, всичките усмихнати и всичките засрамени от първата си среща със странния каблунак, който се занимавал с вълците.

Пристигането на такава тълпа можеше да направи безполезни по-нататъшните наблюдения през същата нощ, затова се присъединих към четиримата ескимоси в преселването към колибата. Майк си беше у дома и посрещна новодошлите като стари приятели. Най-последно намерих възможност да му задам няколко въпроса.

— Да, — отвърна той. — Оотек истина знаел, тези мъже на път и скоро дойде.

— Но как е узнал?

— Глупав въпрос. Узнал е, защото чул съобщението на вълка от Хълмовете на десет километра, че през неговата територия минават ескимоси. Оотек се беше помъчил да ми обясни, но когато аз не успях да го разбера, почувствувах се длъжен да ме остави, за да посрещне и поздрави своите приятели.

Такава била работата.

[1] По време на двегодишното ни познанство с Оотек неговият английски значително се подобри и аз научих доста ескимоски, така че можехме свободно да разговаряме. Ето защо предавам по-ранните ни беседи, в които имаше склонност към усложняване, в по-разбираема за читателя форма. ↑

14.

ДЕТСКИ ВРЕМЕНА

През третата седмица от юни Анджелина започна да проявява все по-силни признаци на нетърпение. Нейният вид показваше красноречиво, че прекалено затвореният домашен живот в леговището ѝ опротивява. Вечер, когато Джордж и Алберт се отправяха на лов, тя тръгваше да ги изпраща. Отначало не се отдалечаваше повече от стотина метра, но един път извървя половин километър, преди да се прибере бавно в къщи.

Джордж явно се въодушеви от промяната в поведението ѝ. Седмици наред той се бе мъчил да я склони да го последва в нощните скитания из тундрата. Веднъж се забави цял час, след като нетърпеливият вече Алберт хукна сам в опита да увлече своя другар на път.

По време на този час Джордж направи осем обиколки от високия панорамен гребен на хълма до детските ясли на могилката, където Анджелина лежеше сред вълчетата. Всеки път той нежно я подушваше, размахваше яростно опашка и изпълнен с надежди поемаше към ловната пътека. И всеки път, щом тя не тръгнеше след него, се изкачваше отново горе на върха, присядаше безутешен за няколко минути, преди отново да опита. Накрая когато потегли окончателно самичък, той представляваше олицетворение на разочарование и покруса. Гривата и опашката му бяха така оклюмали, сякаш се измъкваше отнякъде крадешком.

Желанието да прекарат навън една нощ заедно явно беше взаимно, но за Анджелина най-важна си оставаше безопасността на вълчетата — нищо, че те изглеждаха доста големи и способни, за да са им нужни чак толкова грижи.

От няколко дни Оотек бе заминал по свои работи и вечерта на двадесет и трети юни, когато вълците откриха своя предловен ритуален импровизиран концерт, в палатката бях останал сам.

Тази вечер Анджелина надмина себе си — гласът и се извисяваше в такива безбрежни химни на копнеж, че на мене ми се прииска да гледам малките доброволно и най-последно да отиде с Джордж. Но не било нужно аз да бера грижа. Нейното послание бе дошло и до чичо Алберт. Навярно той беше влязъл в по-пряка връзка, защото щом свърши песента, Анджелина и Джордж носело припнаха заедно, а Алберт унило се помъкна към леговището и там се намести за целonoщна обсада над вълчетата.

След няколко часа завая пороен дъжд и ме принуди да се откажа от наблюденията.

На сутринта дъждът престана, мъглата се вдигна и се проясни отново, но не видях вълците. Джордж и Алберт се появиха на билото на сипея малко след девет часа.

И двамата изглеждаха изнервени или поне разтревожени. Доста дълго препускаха нагоре надолу, душеха и неподвижно се заковаха за миг, като междуременно зорко се оглеждаха. После се разделиха. Джордж се изкачи на най-високата точка на сипея, откъдето го виждах в цял ръст. Чичо Алберт отърча по билото на север, легна на една скалиста могила и впи поглед в западните равнини.

Анджелина все още не се мяркаше. Това, заедно с необичайните действия на вълците, разтревожи и мене. Мисълта, че можеше да се е случило нещо с Анджелина, ме прониза неочаквано болезнено. Дотогава не си давах сметка колко се бях привързал към нея, но в момента, когато тя сякаш се бе изгубила, се притесних съвсем не на шега.

Бях се приготвил вече да оставя палатката и да се изкатеря по хребета, за да огледам околността, но вълчицата ме изпревари. Съзрях я, когато за сетен път, хвърлих поглед през далекогледа. Излезе от леговището—в муцунката си мъкнеше нещо и пъргаво прекоси предната страна на сипея. В първия миг не можах да разбера какво носи, но след малко, внезапно изненадан различих, че това е едно от вълчетата.

Въпреки товара — вълчето тежеше седем-осем килограма, Анджелина постигаше добро темпо. Тя диагонално прехвърли сипея и се изгуби в малко борово островче. Петнадесет минути по-късно бе обратно при леговището, за да измъкне следващото вълче, и така до десет часа пренесе и последното.

Двата вълка се отказаха от своето бдение едва когато Анджелина изчезна за последен път — очевидно бяха охранявали преместването. Те тръгнаха след нея, като ме оставиха да се взирам мрачно в опустелия пейзаж. Страшно се разстроих. Идваше ми на ум едно-единствено обяснение за това поголовно преселение. По някакъв начин бях притеснил толкова сериозно вълците, че те се принуждаваха да изоставят своя дом. Ясно ми беше, че ако това излезеше истина, само бих утежнил положението с опити да ги преследвам. Не бях способен да измисля какво друго да сторя и затова побързах към колибата да се посъветвам с Оотек.

Ескимосът успокои веднага моите страхове. Той обясни, че през сегашния сезон пренасянето на малките било нормално събитие за всяко вълче семейство. Причините били няколко. Най-напред, вълчетата вече били отбити, а близо до леговището нямало водни източници, затова се налагало да преместят вълчетата там, където жаждата им се утолява с друго, освен с майчино мляко. Второ, вълчетата били станали прекалено големи за леговището и сега то едва прибирало всичките. Трето, и може би най-важно — дошло било време малките да се простят с детството и да започнат обучение.

— Вече са много пораснали да живеят в дупка в земята, но още са малки да вървят навсякъде с родителите си — превеждаше Майк обясненията на Оотек. — Затова старите вълци ги пренасят на ново място, където малките имат простор да тичат и да опознават света, но все още са под защита.

Както се оказа, и Оотек, и Майк знаеха къде се намираше новото „лятно леговище“, и на другия ден преместихме палатката на удобно за наблюдения място.

Новият дом на вълчетата, отдалечен два километра от старото леговище, беше тесен, пресечен дол, пълнен с огромни валчести камъни, отцепили се от канарите под въздействието на мразовете. През него течеше малко поточе. Долът обхващаше част от мочурище, обрасло с трева и пълно с полски мишки — идеално място вълчетата да усвоят първите навици за ловуване. Налагаше се яко катерене, за да излезеш и влезеш в дола, което за малките бе прекалено трудно и по този начин те можеха да останат сами в новото жилище, без голяма опасност да се загубят. Освен това вече бяха поотраснали и можеха да

се бранят от другите местни хищници с по-забележителни размери — лисиците и ястребите, и нямаше от какво да се боят.

Реших да оставя вълците да се настанят спокойно в лятната къща, преди да подновя неотклонното наблюдение и прекарах следващата нощ в колибата в попълване на записките си.

Вечерта Оотек добави още няколко точки към моя информационен фонд. Покрай другите интересни неща разбрах от него, че вълците живеят по-дълго от кучетата. Той лично познавал вълци най-малко по на шестнадесет години, а един вълчи патриарх, живял край река Казан, добър познайник на неговия баща, стигнал над двадесетгодишна възраст, преди да изчезне.

Оотек ми разказа и, че отношението на вълците към малките било същото, както на ескимосите към децата. Това ще рече, че истинското бащинство не се цени особено и че сираци (в човешкия смисъл на думата) не съществуват.

Преди няколко години вълчицата, която отглеждала своето семейство само на три-четири километра от тогавашния лагер на Оотек, била застреляна от бял мъж, преминаващ на кану през страната. Случилото се много разстроило Оотек, който се смяташе за сроден по магьосническа линия с всички вълци. По това време в ескимоското селище имало една кучка с малки кученца и той решил да изрови вълчетата от дупката и да ги сложи при нея. Но го спрял баща му, като му казал, че няма нужда от това — вълците щели да се оправят сами.

Бащата бил велик шаман и можело да се разчита, че говори истината, но въпреки това Оотек не се чувствувал напълно убеден, затова и застанал сам на пост край леговището. Както ми разказваше, не се наложило дълго да се укрива и видял как заедно с овдовелия вълк пристигнал един непознат. Влезли двамата в леговището, и после, когато се показали навън, всеки носел в муцуната си по едно вълче.

Няколко километра Оотек вървял подире им, докато накрая се досетил, че те отиват към друго вълче леговище, чието местоположение му било също добре известно. Бързо хукнал по преките пътеки и стигнал там преди още да са дошли вълците.

Веднага щом те се появили, вълчицата-собственичка на леговището, която си имала свои вълчета, излязла на входа, едно по едно уловила малките за вратовете и ги пуснала вътре. После мъжките отишли да донесат следващата двойка вълчета.

Когато прехвърлянето приключило, вълчетата във второто леговище станали десет, горе-долу на една възраст и с почти еднаква големина. Според Оотек, възрастните, към които се присъединил и осиротелият след гибелната раздяла вълк, се отнасяли към всички вълчета с еднаква грижа и нежност.

Историята беше трогателна, за съжаление аз дълго време не я приемах с доверието, което тя заслужава докато след няколко години не чух един почти идентичен случай за осиновяване на осиротели вълчета. Този път източникът беше бял учен биолог с такава репутация, че едва ли можех да се усъмня в думите му — макар, като си помисля, трудно биха ме накарали да обясня защо точно неговата дума тежи повече от думата на Оотек, който в края на краищата в душата си бе почти вълк.

Използувах случая да попитам Оотек дали бе чувал за оная средновековна вяра, че вълците понякога осиновявали човешки деца. Той се засмя и го прие очевидно като израз на моето чувство за хумор. В основни линии отговори, че идеята не била лоша, но излизала извън рамките на допустимото. Малко се изненадах от неговия леко снизходителен отказ да приеме детето-вълк за действителност, но последвалото разяснение наистина ме потресе.

Ако се остави човешко бебе във вълче леговище, то ще умре — каза Оотек — не защото вълците искат да умре, а просто поради наследствената си безпомощност то е неспособно да живее като вълк. Обратно, напълно възможно било жена да отгледа до зряла възраст куче сукалче и това ставало в ескимоските селища, когато умре някоя кучка. Нещо повече, той знаел поне два случая, когато жена-кърмачка, изгубила собственото си дете изхранвала истинско вълче — защото в момента нямало кученца.

15. ЧИЧО АЛБЕРТ СЕ ВЛЮБВА

Новото разположение на лятното леговище от вълча гледна точка беше идеално, но не и от моя. През разхвърляните в безпорядък валчести камънаци виждах трудно какво става. На това отгоре елените от север се връщаха един по един насам и ловните наслади бяха омаяли трите вълка. Те още прекарваха по-голямата част от дните в леговището или близо до него, но след нощните пътешествия умората им беше толкова голяма, че само спяха.

Усетих как постепенно времето започна да ми дотежава, но чичо Алберт ме избави от скуката — влюби се.

Малко след пристигането ми, когато първоначално напусна колибата, Майк подбра всичките си кучета. Не че не можеше да им се довери в съседство с моята внушителна колекция скалпели, както подозирах, а защото, при липсата на карибу нямаше храна за кучетата. Неговият впряг бе останал в ескимоските селища из летните райони на еленовите стада през целия юни. Сега дивечът идваше на юг и ескимосите доведоха със себе си и кучетата.

Впрягът на Майк бе от внушителни зверове, местна порода. Обратно на още един ширец се мит, ескимоските кучета съвсем не са полуопитомени вълци, въпреки че е възможно наистина двата вида да водят родословието си от едни и същи прадеди. На ръст по-дребни от вълците, истинските ескимоски кучета са много по-яко сложени, с широк гръден кош, по-къс врат и рунтави опашки, извити над задниците им като пера върху рицарски шлем. Те не приличат на вълците и в други отношения. Ескимоските кучки, за разлика от своите диви роднини, се разгонват по всяко време на годината, с някакво игриво пренебрежение към сезоните.

Точно когато впрягът на Майк се завърна в колибата, една от кучките се бе разгонила. Скоро именно тази кучка, пламенна по природа и склонна към влюбчивост, предизвика сред впряга

безподобна олелия, и причини на Майк безкрайни главоболия. Той ми се оплакваше една вечер и точно тогава ми дойде вдъхновение.

Моето проучване на вълците не бе открило още абсолютно нищо за интимния им живот, поради техните целомъдрени навици. Не ми оставаше друг шанс да запълня тази жизнено важна празнота в познанията си, освен да тръгна с тях през март в краткия им любовен период, когато щяха да скитат на воля след еленовите стада.

От разказите на Майк и Оотек знаех, че вълците не били противници на смесването между расите. При подходяща възможност те дори се чифтосвали с кучета или обратно. Това не се случвало доста често, но се случвало.

Споделих с Майк моето хрумване, и за радост, той се съгласи, дори изглеждаше много доволен. Както по-късно се разбра, отдавна му се искало да види що за впрегатен пес ще излезе от кръстоската между ескимоско куче и вълк.

Следващата задача беше да организирам експеримента така, че да извлека максимална полза за изследването. Реших, че най-добре ще е да го проведем на етапи. При първия етап щяхме да закараме кучката Коа на разходка около моя нов наблюдателен пост — по този начин щяхме да направим нейното съществуване и сегашното състояние достойни на вълците.

Коа бе повече от предразположена. Когато пресичахме една вълча пътека тя дотам се ентусиазира, че едва удържах нейната пламенност с помощта на тежка верига. Тя ме теглеше след себе си, хвърляше се надолу по пътеката и без да въздържа предчувствията си, душеше всяка следа.

Големи мъки бяха докато я довлякох обратно до колибата. Там отново я вързахме здраво на синджира, на което тя отвърна с непрестанен вой, в който цялата следваща нощ изливаше своето безсилие.

А може би този вой не е бил единствено резултат на безсилие, защото сутринта, щом се събудих Оотек ме уведоми, че сме имали гостенин. Да, вярно, върху мокрия пясък на речния бряг, на стотина метра от кучетата, ясно личаха стъпките на едър вълк. Сигурно само присъствието на ревнивите песове бе предотвратило завършването на любовния роман още същата нощ.

Не бях подготвен за толкова бързи резултати, макар че трябваше да предвидя как още вечерта или Джордж, или Алберт, несъмнено, щяха да попаднат на някое от прелъстително ароматизираните любовни писма на Коа. Налагаше се да побързам и да приведа в изпълнение втория етап от плана. Заедно с Оотек се отправихме към палатката-наблюдателница. На сто метра от нея по посока на леговището, между две скали, на разстояние петдесет крачки, опънахме една дълга тежка тел. Следващата сутрин доведохме тук Коа (по-точно Коа ни доведе). Успяхме с една скоба да закрепим нейната верига за телта, въпреки решителните ѝ опити да се отскубне и да тръгне самичка да си търси вълк. По този начин тя запазваше значителна свобода на движенията, а ние можехме с карабинен изстрел да контролираме събитията от палатката, при условие, че нещата тръгнаха зле. За голямо мое учудване, тя веднага се намести на земята и спа през почти целия следобед. Около леговището не се мяркаше никакъв вълк, от време на време зървахме само вълчетата, които топуркаха из тревистото парче земя, скачаха и се хвърляха по мишките.

Неочаквано, към 8 часа и 30 минути, се разнесе предловната песен на вълците, макар че те не се виждаха зад скалистото било от южната страна на леговището.

Едва прозвучаха първите гласове и Коа скочи, за да се включи с вой в хора. И само с какъв вой! Доколкото ми е известно в моите жили не тече капка кучешка или вълча кръв, но в самодивската песен на Коа имаше нещо така прелъстително, че тя ме накара да си припомня с копнеж други дни и други радости.

Вълците, извън всякакво съмнение, бяха разбрали същината на нейния вопъл. Песента им секна по средата, след миг и тримата подадоха глави иззад ръба на скалата. Оттам въпреки половин километровото разстояние Коа се виждаше ясно. След минутно колебание двамата — Джордж и Чичо Алберт — се втурнаха в галоп към нея.

Джордж не стигна много надалеч. Анджелина го догони, преди да е изминал петнадесетина метра. Не мога да се закълна, но мисля, че ясно видях как тя му подложи крак и го препъна. Както и да е, той се просна върху торфения мъх и когато се надигна, интересът му към Коа сякаш се бе изпарил съвсем. За да съм справедлив към него, не вярвам

този интерес да е имал сексуално естество — по-скоро Джордж бе поел инициативата в издирването на един странен нашественик в своите владения. Така или иначе, двамата с Анджелина се оттеглиха в лятното леговище, легнаха там заедно на края на пролома да гледат какво ще последва, и оставиха на чичо Алберт да се справи с положението, както намери за уместно.

Нямам представа колко време чичо Алберт е бил обречен на безбрачие, но явно е било твърде дълго. Докато стигне вързаната Коа, той набра такава скорост, че я подмина. В един критичен миг си помислих, че ни е сметнал за нейни поклонници, които му съперничат и ще връхлети направо в палатката, за да се разправи с нас. Но той зави по някакъв начин и забави своя див устрем. Тогава, вече на десетина крачки от Коа, която го очакваше в състояние, предвкушаващо екстаз, поведението на Алберт внезапно се промени. Изведнъж той се закова на място, наведе голямата си глава и се превърна в истински палячо.

Спектакълът ни накара направо да се засраим. Алберт сви назад уши така, че се изравниха с широкия му череп и по детски се заклати напред назад. Заедно с това бърчеше устни в ужасни гримаси, сигурно предназначени да покажат безумна любов, но на мене повече ми приличаха на признак на старческо умопомрачение. При това той заскимтя с такъв умилкващ се фалцет, който би бил противен дори ако идваше от гърлото на китайски мопс.

Неговото удивително поведение постави Коа на тясно. Очевидно тя не бе ухажвана по-рано по подобен необикновен начин и не знаеше какво да стори. С полуръмжене се отдръпна от Алберт, колкото ѝ позволяваше веригата.

Това доведе Алберт до безумно унижение. С корем, опрян в земята, той раболепно запълзя към нея, а гримасата му се разтегна до израз на чиста идиотия ...

Аз вече започнах да споделям безпокойството на Коа. С мисълта, че този вълк напълно е обезумял, посегнах към карабината да отърва Коа, но Оотек ми попречи. Той се смееше и този откровено непристоен смях успя да ми внуши, че няма място за тревога. От вълча гледна точка нещата се развиваха съвършено нормално.

В този миг Алберт със зашеметяваща бързина превключи скорстите. Като скочи светкавично на крака, той изведнъж се превърна

в самецът-господар. Гривата му се разпери и заприлича на огромен сребърен ореол, обрамчил лицето му. Тялото му се изпъна като излято от бяла стомана. Опашката му се вирна и се изви нагоре като на истинско ескимоско псе. След това, изящно, стъпка по стъпка, той започна да запълва пропуските.

Коа вече не се двоумеше. Това тя можеше да разбере. Доста престорено обърна гръб на вълка, и когато той протегна дълъг нос, за да ѝ предложи първата си ласка, тя като пумпал се завъртя, и свенливо го захапа за рамото.

Моите записки върху по-нататъшната част от този случай са съвсем подробни. Опасявам се обаче, че те са прекалено технически и претоварени с научна терминология, за да им бъде отредено място в тази книга. Ето защо ще се задоволя да резюмирам всичко последвало със забележката, че Алберт положително знаеше как се прави любов.

Моето научно любопитство бе задоволено, но не стана същото със страстта на чичо Алберт. Положението се оказа крайно напрегнато. Изчакахме с всичкото търпение, което събрахме, цели два часа, но Алберт не даде и намек, че мисли да се отдели някога от своята нова любов. Ние с Оотек искахме да се прибираме към колибата с Коа и не можехме да чакаме до безкрайност. Накрая, в изблик на отчаяние, тръгнахме направо срещу влюбената двойка.

Алберт не помръдна, или по-скоро изобщо не ни забеляза. След това доближихме на не повече от петнадесет метра от влюбените, но тъй като Алберт не даваше признаци, че възнамерява да се отдръпне, дори Оотек изглеждаше малко несигурен какво ще последва. Турнирът стигна до положението на пат, който се наруши едва когато аз, с голямо нежелание, гръмнах в земята малко встрани от Алберт.

Изстрелът го изведе от трансa. Той изхвърча високо във въздуха и отскочи на десетина метра, на бърза ръка възстанови хладнокръвието си, и предпазливо пристъпи обратно към нас. През това време вече бяхме успели да освободим веригата от телта и докато Оотек с всички сили дърпаше намусената упорствуваща Коа към къщи, аз прикривах тила с карабината.

Алберт не се отделяше от нас. Той вървеше на петнадесет-двадесет метра от страни, отзад, отпред, но не ни оставяше.

Щом стигнахме колибата, опитахме пак чрез залп във въздуха да охладим неговата страст, но безрезултатно. Накарахме го само да се

отдръпне още няколко метра. Явно не оставаше друго, освен да вкараме за през нощта в колибата и Коа. Защото ако я вържехме на общия кучешки синджир, сигурно щеше да се стигне до генерално сражение между песовете и Алберт.

Нощта беше ужасна. В момента, в който вратата хлопна, Алберт избухна в ридания. Той нареждаше, стенеше, виеше в продължение на часове без никаква пауза. Кучетата му отговаряха с какофония от контравой и пронизителни ругатни. На свой ред Коа надаваше писъци в знак на неумираща любов. Всичко това не се търпеше и към сутринта Майк започна вече открито да заплашва, че този път ще стреля не на шега.

Положението, а може би и живота на Алберт, бяха спасени от Оотек. Той убеди Майк, че всичко ще се оправи, ако пусне Коа. Тя нямало да избяга и щяла да остане в района на лагера, само че с вълка. Щом като ѝ минело разгонването, Коа отново щяла да се прибере, и вълкът щял да си иде при своите.

Както обикновено, Оотек излезе напълно прав. През следващата седмица ние виждахме влюбените да се разхождат рамо до рамо по някой отдалечен хълм. Те никога не приближаваха сипея с леговището, нито колибата. Живееха си в техен изцяло отделен от другите свят, забравили всичко останало, освен самите себе си.

За нас те не се и сецаха, но от време на време аз самият малко чоглаво си спомнях за тях. Затова и когато една сутрин намерихме Коа с изтощен, но преситен вид на старото ѝ място в кучешкия синджир, вътрешно се зарадвах.

Следващата вечер към ритуалния хор на вълчия хълм отново се присъедини чичо Алберт. Но сега в гласа му се усещаше нещо уталожено и самодоволно, което липсваше по-рано, и ме накара да настръхна. Самохвалството е нещо, което никога не съм понасял, дори и при вълците.

16.

СУТРЕШНА ЗАКУСКА

Откакто ги преместиха в дола, през повечето време малките оставаха скрити от моя поглед. И една сутрин, преди Анджелина или двата вълка да се приберат от нощен лов, аз се промъкнах до скалистото възвишение, обрасло с нисък елхов гъсталак, което гледаше към дола на разстояние по-малко от тридесет метра. Полъхваше съвсем лек ветрец от североизток и бе малко вероятно вълците да усетят миризмата ми, дори ако се намираха в леговището или на път към него. Наместих се удобно между дребните елхички и се залових с изучаването на дола.

Пътеки кръстосваха цялото пространство, широко десетина и дълго към тридесет метра. Както го разглеждах, изпод една купчина разтрошени камънаци до склона изскочиха две вълчета и през глава затичаха надолу по пътеката към малкото поточе. На брега те се сблъскаха, натопиха във водата глупави муцунки и завъртяха къси дебели опашки.

Малките бяха пораснали много през изминалите седмици и сега на вид и размери приличаха на едри шилета. Така се бяха охранили, че крачетата им изглеждаха съвсем късички, и пухкавата сива детска козина още повече ги закръгляше. Не можех да забележа у тях нищо, което да обещава в бъдеще онази гъвкава пищна физика, присъща на родителите им.

Малко по-надолу в дерето изникна и третото вълче. То влачеше един здраво оглозган кокал от карибу и ръмжеше по него, сякаш беше нещо живо и опасно. Вълчетата край потока го чува, вирнаха измокрени муцунки и припнаха нагоре.

Захвана се борба на всеки срещу всеки. Атмосферата се изпълни с рев, вой и оглушителни яростни писъци ако някое от малките зверчета забиеше в крака на братчето си остри като игли зъбки. Появи се четвъртото вълче и се хвърли в мелето с екзалтиран вой на удоволствие.

Четири-пет минути след като започна междуособицата, ниско над дола прелетя гарван. Щом сянката му се плъзна над малките, те моментално пуснаха кокала и хукнаха да се крият. Но и това явно влизаше в играта защото веднага изскочиха пак, без никакви признаци на истински страх. Двете се вкопчиха наново в борба за кокала, а другите наперено се понесоха по торфа да търсят мишки.

Ако из малкото парче земя все още имаше някоя останала мишка, тя положително щеше да е крайно предпазлива. Вълчетата подушиха надве-натри няколко минути, направиха един два опита да се зароят в торфената мърсотия, накрая се отказаха от лова и се заиграха. В това време се върна Анджелина.

Наблюдението на малките ме беше погълнало дотам че усетих нейното присъствие едва когато съвсем наблизко чух плътен глас. Чува го и вълчетата. Всички ние завъртяхме глави и видяхме на края на дола вълчицата. Вълчетата тутакси оставиха игрите и въодушевени заквичаха пронизително. Едното дори се изправи на задните си меки лапички, а с предните задраска из въздуха в радостно предчувствие.

Анджелина ги погледа, замислена и разнежена, после скочи долу в дерето. Там на минутата я нападнаха. Тя подуши всяко вълче, обърна някои направо по гръб, после сви рамене и започна да се насилва да повърне.

Трябваше да ми е ясно какво ще последва, но излязох недостатъчно съобразителен и за миг се ужасих да не би Анджелина да бе погълнала отрова. Нищо подобно. След няколко конвулсии изкара почти пет килограма полусмляно месо, отскочи встрани и легна, като гледаше малките, струпали се отгоре му.

От това сутрешно месно удоволствие на мене самия леко ми се повдигна, но вълчетата съвсем не се погнусиха. Лакомо настървени, те се нахвърлиха върху закуската, а Анджелина ги наглеждаше търпеливо, без дори да се опита да поправи отблъскващите им обноси.

Закуската свърши, и за обяд не остана и едно късче. Вълчетата се катурнаха направо там, където си бяха, и поне в момента, не бяха способни за никаква пакост.

Сънливостта на горещото лятно утро се спусна над всички. Скоро единственият все още буден останах аз, и то с големи усилия. Искаше ми се поне малко да облекча позата си и да се протегна, но не

смеех да мръдна, защото вълците бяха прекалено близо и в абсолютната тишина най-малкият звук щеше да се чуе.

Сигурно не е много деликатно да споменавам, но моята истинска стомашна област изглежда по рождение е снабдена с истинска ехтяща камера. Ако съм гладен, понякога и ако не съм, точно тази част от анатомията ми остава автономна и започва да издава звуци с толкова поразително разнообразие, сила и далекобойност, че трябва да ги чуете, за да хванете вяра. По този въпрос не съм способен да направя каквото и да е. С течение на годините поне се научих да смекчавам последствията, като се преструвам, не без известно майсторство, че това не съм аз и боботенето, което чуват другите, не идва от мене.

Точно сега дяволският барабан, дълбоко скрит в моите вътрешности, реши да се прояви и последвалата какофония проехтя из сутрешния покой като далечен грохот.

Анджелина уплашено се сепна. Вдигна глава и внимателно се заслуша в пълно недоумение. Въпреки всичките ми усилия да ги заглуша, звуците продължаваха. Вълчицата бавно се изправи, огледа вълчетата, навярно да се увери, че вината не е у тях, после вдигна недоверчиво поглед към безоблачното небе. Решението на загадката обаче не беше там горе. Вече напълно разбудена, Анджелина се опита да проследи посоката, от която идваха звуците.

Задачата ѝ не беше лека, защото при стомашните шумове по принцип, и при моите по-специално, съществува ясно изразен венстрилоквистичен ефект. Анджелина се разходи два пъти из дола, но и на сантиметър не се доближи до отговора на растящото ѝ любопитство.

Чудех се дали да пробвам да се измъкна или да седя с надеждата, че моят вътрешен оркестър ще се умори. Оркестърът обаче нададе нов проточен грохот от земетръсен мащаб и показа, че все още прелива от енергия и мощ. Секунди след това главата на Анджелина се появи над ръба на дърето три метра срещу мене.

Вторачихме се няма очи в очи. Нямо, поне от нейна страна, докато от моя имаше само усърдни старания с незначителен успех. Намерих се в крайно неловко положение. Колкото повече опознавах Анджелина, толкова повече растеше уважението ми към нея. Аз държах на нейното добро мнение и никак не ми се искаше да изглеждам в очите ѝ глупаво.

Как съм и се видял не знам, но наистина се чувствавах глупаво. Внезапната поява на вълчицата сякаш подтикна моите стомашни музиканти към още по-блестяща изява и така, преди да измисля някакъв осъществим начин за извинение, Анджелина сбърчи устни, оголи превъзходните си бели зъби в израз на ледено презрение и изчезна.

Бързо изскочих от укритието и се спуснах след нея до самия край на дола. Уви, закъснях дори да поднеса своите извинения. Единственото, което видях от Анджелина, преди тя да се изгуби сред безкрайните пукнатини в другия край на дола, подбрала вълчетата пред себе си, беше едно високомерно помахване на красивата ѝ опашка.

17.

ГОСТИ ОТ СКРИТАТА ДОЛИНА

До късно през юли продължавах да бдя в палатката, но познанията ми за вълците не се обогатиха съществено. Вълчетата растяха бързо и искаха все повече храна. Джордж, Анджелина и Алберт се принуждаваха да посветят повечето си време и сили на далечен лов из полето. Изхранването на вълчетата ставаше вече изтощително и те прекарваха кратките промеждутъци в леговището предимно в сън. Но все пак, от време на време, успявах да ме изненадат.

Един ден вълците убиха наблизко елен и този приличен хранителен запас им позволи да отдъхнат. Вечерта изобщо не тръгнаха на лов и останаха да почиват в леговището.

Утрото на разсъмване беше меко и топло, общата атмосфера на доволство и отпуснатост овладя и тримата. Анджелина спокойно се излежаваше на скалите край леговището, а Джордж и Алберт дремеха в пясъчните си постели на билото на сипея. Единственият признак на живот, който някой от тях издаваше, бе лека промяна на позата от време на време, и някой и друг мързелив поглед към полето.

Към пладне Алберт се надигна и се помъкна към залива да пие вода. После един-два часа лови скалпини през куп за грош, и тръгна отново към леглото си. Насред път обаче се наложи да спре и да се облекчи. Изглежда това действие така го изтощи, че той съвсем се отказа да се катери нагоре по билото и се простря на място. Мигновено главата му клюмна и той заспа.

Всичко това не остана незабелязано. Джордж, опрял муцуна на предните лапи, небрежно наблюдаваше как се развива риболовната експедиция. Когато Алберт се строполи на земята и заспа, Джордж стана. Протегна се, дълбоко се прозина и безгрижно ленив, пое клатушкайки се към мястото, където лежеше Алберт. Както се спираше да души шубраците и мишите дупки, и приседна на два пъти да се почеше, имаше вид, че се мотае съвсем безцелно. Но в същото време

не изпускате Алберт от очи. Щом доближи спящия вълк на двадесетина метра, в поведението на Джордж настъпи драматичен обрат.

Той се сниши, притаи се като котка и запълзя към Алберт — както личеше, с напълно сериозни намерения. Аз сграбчих далекогледа в очакване на развързката. Чудех се каква ли е причината за неочакваното пре-образяване на Джордж. Дали най-сетне съвършената семейна хармония се бе разстроила? Дали Алберт не беше нарушил вълчия кодекс и сега щеше да заплати с кръв своето провинение? Работата вървеше натам.

Безкрайно предпазливо Джордж се плъзгаше все по-близо и по-близо към нищо неподозиращия сънливец. На три метра от Алберт, който продължаваше да бъде безчувствен спрямо околния свят, Джордж сви задни лапи под тялото си и след дълга пауза, достатъчна да изпита докрай насладата от момента, със страхотен рев се хвърли във фантастичен скок.

Ударът на осемдесеткилограмовия вълк сигурно изкара душата на чичо Алберт, но навярно му остана малко въздух и той издаде един съвършено нов звук, непознат в моя каталог вълчи звуци. Неговото остро ръмжене на изненада и ярост много не се различаваше от оня вик, който бихте чули в претъпкания влак на метрото от жена, която някой е ощипал отзад.

Докато Алберт се изправи, Джордж вече бе скочил настрана и побягнал.

Последва, съвсем не на шега, лудо преследване. Джордж прелетя като куршум нагоре по склона, сякаш го гонеха триста дяволи. Алберт го следваше със свирепо неумолима решимост. Дватамата препускаха нагоре, надолу, изплъзваха се, и напрегаха сили до краен предел.

Като профучаха край лятното леговище, Анджелина подскочи, озърна се и въодушевено се включи в гонитбата. Съотношението на силите сега стана две към едно срещу Джордж. Вече нямаше как да се измъкне. Оставаше му само да предприеме един скок направо, който го отнесе долу, под хребета, през тресавището, чак до брега на залива.

Близо до брега се издигаше една грамадна разцепена скала. Джордж прелетя през тясната цепнатина и спря така внезапно, че изпод краката му се разхвърчаха камъни и пясък. После се изви рязко около скалата, точно навреме, за да засече Анджелина отстрани. Без

колебание той с все сила се блъсна в нея, преобърна я и я запрати няколко метра на другата страна.

Един от преследвачите временно беше обезвреден, но Джордж изгуби преднината си. Преди да успее да се обърне, Алберт вече се бе метнал върху него и двамата се запремятаха, вкопчени един в друг. През това време Анджелина се надигна и се присъедини към боя.

Схватката приключи така неочаквано, както бе започнала. Вълците се пуснаха, отърсиха се, подушиха си носовете, размахаха енергично опашки и затичаха обратно към леговището. По всичко личеше, че и тримата се бяха забавлявали чудесно.

Подобни груби закачки сред вълците бяха рядкост, макар че виждах неведнъж Анджелина да издебва Джордж на връщане от лов, ако го забележи отдалече. Тогава тя се спотайваше и го изчакваше да се изравни с нея, за да се метне отгоре му. Той винаги изглеждаше уплашен, може би престорено, защото сигурно обонятелните му сетива повечето пъти го бяха предупредили за нейната близост. След като преминеше изнената, Анджелина започваше да души своя другар, да го прегръща с предни лапи, да се хвърля пред него с вдигнати задни крака или да се закача като лекичко го блъска с рамене. Всичко това приличаше на малък интимен обред на посрещане.

По време на юлското затишие се случи и друго събитие, което ми даде повод за сериозен размисъл. Сега Анджелина често отиваше на лов с мъжете, но през някои нощи си оставаше в леговището. В една от тези нощи ѝ дойдоха гости.

Отдавна бе минало полунощ и аз дремех в палатката, когато наблизко откъм юг зави вълк. Воят беше особен, приглушен и без вибрации. Сънливо вдигнах бинокъла и се опитах да устновя местоположението на източника. Най-накрая съзрях два непознати вълка, седнали на един нос от моята страна на залива, точно срещу вълчия хребет.

Това откритие напълно ме разбуди, защото бях приел вече, че територията на всяко вълче семейство, е неприкосновена, поне що се отнася до останалите вълци. Знаех, че Анджелина си бе у дома, малко преди това видях че влизаше в дерето, и ми стана страшно любопитно как щеше да приеме нашествието.

Като насочих бинокъла към дола (нощем, в условията на полумрак, които преобладаваха през този сезон, с далекогледа се

виждаше по-слабо, отколкото с обикновения бинокъл) Анджелина вече бе излязла и стоеше обърната с лице към пришълците. Силно оживена, тя беше протегнала напред глава, наострила уши и изпънала опашка като сетер.

Няколко минути никой от вълците не помръдна и не отрони звук. След това единият от непознатите отново изпробва същия вероятно уговорен сигнал, който вече бях чул. Анджелина веднага откликна. Размаха бавно опашка и напрегнатият ѝ вид явно се отпусна. После изтича до края на дола и остро излая.

Разбира се, знам, че според книгите вълците (и ескимоските кучета) не лаят, но лаят на Анджелина си беше лай и нищо друго. Щом двата непознати вълка го чува, незабавно станаха и тръгнаха по брега да заобиколят залива.

Анджелина ги посрещна на около половин километър от леговището. Тя ги изчака да се приближат, застинала като вкаменена. На десетина метра от нея те също спряха. Нищо не можех да чуя, но и трите вълка бавно заклатиха опашки напред назад. След като измина около една минута от това показване на благоразположение, Анджелина пристъпи внимателно и ги подуши.

Очевидно пришълците, независимо кои, бяха добре дошли. След приключването на церемонията по посрещането и трите вълка се отправиха към лятното леговище. Край дола единият от непознатите започна да се боричка с Анджелина и те се заиграха, макар и далече по-предпазливо, отколкото в игрите на Анджелина с Джордж, или на Джордж с Алберт.

През това време вторият непознат спокойно се спусна долу при четирите вълчета.

За съжаление, не успях да видя какво стана там, в дола, но Анджелина положително не бе притеснена, и като свърши приятелската игра, тя също отиде до края на дерето, и загледа надолу, махайки опашка повече от всякога.

Гостите не седяха дълго. След двадесетина минути вълкът от дола излезе, душенето отново се повтори и непознатите поеха обратно пътя, по който бяха дошли. Анджелина ги изпрати донякъде, като се закачаше ту с единия, ту с другия. Едва когато те се отделиха от брега на залива и завиха на запад, тя се върна в къщи.

Разказах какво бях видял на Оотек, но той изобщо не се изненада, намери по-скоро необяснимо моето учудване. В края на краищата, заяви той, хората си гостуват. Тогава какво чудно има в това, че вълците си ходят на гости?

В отговор не можах да кажа нищо.

В разговора се намеси и Майк, който ме запита как са изглеждали непознатите вълци. Постарах се да ги опиша колкото можех по-добре, и той кимна:

— Да. Предполагам, че това са ония от Скритата долина. Тя се намира на пет-шест километра оттук на юг. Виждал съм ги много пъти. Две женски, един вълк и вълчета. Мисля, че едната е майка на вълчицата, на която ти викаш Анджелина, а другата май й е сестра. Есен те всичките се събират с твоите вълци и тръгват заедно на юг.

Няколко минути обмислях мълчаливо новите сведе-дения. След това попитах:

— Щом само едната от двете вълчици има мъж, другата трябва да е останала стара мома. Как мислиш, коя е точно тя, а?

Майк ме изгледа сериозно и продължително, и каза:

— Слушай, не ти ли е време да напуснеш тая страна и да си вървиш у дома? Май вече прекалено дълго седиш тука!

18. СЕМЕЕН ЖИВОТ

Към средата на юни реших, че бе дошло време да изоставя ролята на статичен наблюдател и да се захвана със сериозно проучване на ловната дейност у вълците.

Случайното изравяне на дълго пренебрегваната „Инструкция“ изпод натрупалата се за няколко седмици купчина мръсни чорапи ускори това решение. Бях забравил не само „Инструкцията“, но и самата Отава, обаче като разрових наново пакета с подробните заповеди, осъзнах, че бях занемарил задълженията си.

Нарежданията недвусмислено гласяха, че моята първа задача е провеждането на преброяване и общо изследване на вълците, а след това интензивно изучаване на „отношението вълк—елен — хищник—плячка“. По този начин, всякакви проучвания на характера и социалното поведение на вълците непоколебимо се поставяха извън компетенциите на моята работа. Затова една сутрин вдигнах палатката, опаковах далекогледа и захрих наблюдателния пост. На другия ден натоварихме заедно с Оотек в кануто походното оборудване и потеглихме на север на дълго пътешествие през тундрата.

Следващите седмици изминахме стотици километри и събрахме много информация за броя на вълците и взаимоотношенията „вълк—елен — хищник—плячка“. Имаше и допълнителна информация, която без да има връзка с целите на Министерството, не можеше да се пренебрегне изцяло.

Компетентните власти въз основа на набирани по обичайните търговско-траперски канали данни, вече бяха устновили полуофициално броя на вълците в Киуатин. Цифрата беше тридесет хиляди. Можех да пресметна, дори с моите бегли представи по математика, че според нея се падаше по един вълк на петнадесет квадратни километра. Като се вземеше предвид фактът, че близо една трета от тундрата лежи под вода, друга трета представлява само голи скалисти хълмове и хребети, в които не само карибу, но и повечето от

останалите животни бяха неспособни да оцелеят, гъстотата нарастваше приблизително до един вълк на всеки пет квадратни километра.

За нещастие на теоретиците обаче, ние установихме, че вълците бяха пръснати нашироко по своите обикновени семейни групи. Всяко семейство заемаше от двеста до петстотин квадратни километра площ, без разбира се, тя да е разпределена абсолютно равномерно. Открихме едно място, където например две семейства си бяха изградили леговища на километър едно от друго. Оотек ми разказа, че преди време, на някакъв хребет край река Казан, намерил три вълчици, всяка с челяд, в леговища през няколко метра. Същевременно ние самите пътувахме три дни по река Тлеуиаза през облает с идеални условия за вълците и не видяхме нито следа, нито изпражнение, нито косъм от вълк. Неохотно, със съзнанието, че това едва ли бе начинът да се харесам на началниците си, бях принуден да намаля броя на вълците до три хиляди, и сигурно нося вина за огромно преувеличение.

Семействата, които срещнахме, бяха с различна големина — от двойка с три вълчета, до група от седем възрастни и десет малки. Във всички случаи, само с едно изключение, имаше допълнителни възрастни. Не бих могъл да науча за техните роднински връзки в семействата нищо, ако не ги убиех — а и тогава щях да определя единствено пола и възрастта им. Прибегнах пак към услугите на Оотек.

Вълците не сключвали брак, според неговите думи, докато женските не навършат две, а мъжките три години. Преди тази възраст повечето от непълнолетните жи-веели при родителите, но много често дори след нея, те не създавали семейство поради липса на свободни домакинства. Просто няма ловна територия, която да осигури на всяка вълчица необходимото препитание по отглеждането на поколение. Едно пренаселяване на района с вълци над неговия храноснабдителен капацитет би означавало бързо спадане на броя на дивеча и би довело до гладната смърт на самите вълци. Затова именно, те са принудени да практикуват чрез въздържание нещо, подобно на контрол върху раждаемостта. Случвало се възрастни вълци да остават години наред неженени, преди да се е освободила територия. Но периодът на остър любовен апетит е кратък — едва три седмици за цяла година, и вероятно старите моми и ергени не страдат от чувствителни сексуални лишения. При това, тяхната потребност от домашен уют и компания на

други възрастни, както и деца, очевидно се удовлетворява от комунния характер на вълчата група. Оотек предполагаше дори, че някои вълци сякаш предпочитат да са „лели“ или „чичовци“, защото така те си доставят удоволствията по отглеждането на малките, без да си навличат и цялата родителска отговорност.

Старите вълци, особено изгубилите своите другарки, също били склонни да остават неженени. Оотек ми разказа за един вълк, който познавал в продължение на шестнадесет години. През първите шест, той ежегодно отглеждал потомство. Седмата зима неговата съпруга изчезнала — навярно ловците с премиите я били отровили някъде на юг. Напролет вълкът се върнал отново в старото си леговище. През лятото в него били отгледани вълчета, но те принадлежали на друга двойка, може би, според Оотек, на сина и снахата на вдовеца. Но във всеки случай старият вълк до края на своя живот останал като допълнителен член на семейството и продължавал да споделя задълженията по изхранването на малките.

Освен точно определения брой домакинства, с които разполагат вълците, техният брой видимо се ограничава от още един вроден допълнителен механизъм за контрол върху раждаемостта. Така например, когато храната е изобилна (или броят на вълците оскъден) вълчиците раждат много малки — понякога до осем вълчета. Но ако вълците са прекалено много, потомството им спада до едно-две. Същото се отнася и за други арктически животни, например гащатия мишелов. В годините с висок брой дребни гризачи той снася наведнъж по пет-шест яйца, но ако липсват мишки и леминги, мишеловът или не снася изобщо, или снася само едно яйце.

Крайната мярка, която гарантира, че броят на вълците няма да надхвърли капацитета на изхранващия ги дивеч, ако не действуват останалите контролни фактори, са епидемиите. В подобни редки случаи, когато се наруши общото равновесие (често в резултат от намесата на човека) и вълците се размножават прекалено, поради недостига на храна те скоро започват да отслабват. Постепенно недохранването преминава направо в гладна смърт. Понякога сред вълците се появяват опустошителни епидемии от рода на бяс, разстройство или краста. Така броят на животните рязко спада и те едва оцеляват.

През 1946 година лемингите (в Канадския север те са цикличен вид, който на всеки четири години бележи екологичен взрив и веднага популацията спада почти до нула) бяха в ниската точка на цикъла. Драстично оределите стада карибу на Киуатин^[1] по съвпадение избраха точно същата година да променят своите вековни миграционни традиции и заобиколиха почти целия централен южен Киуатин. За ескимосите, както за лисиците и вълците, това беше пагубен сезон. Глад надвисна над страната. Латентният вирус на бяс пламна сред гладуващите лисици и скоро болестта зарази вълците.

Животните, обхванати от бяс, не „побесняват“ в буквалния смисъл на думата. Засегнатата им нервна система става непълноценна, те загубват чувството за страх и от тях може да се очаква всичко. Случва се болни от бяс вълци сляпо да се нахвърлят върху движещи се бързо автомобили или влакове, да се дотърят сред цели впрягове ескимоски кучета и в резултат ги разкъсват на парчета, да се скитат из селските улици, и да влизат в къщи и палатки с хора. Такива смъртно болни вълци заслужават само съжаление, но обикновено човешката реакция към тях е необуздан ужас — не поради болестта, тъй като рядко се разбира, че това е бяс, а поради самите вълци. Съществуват много гротескни случаи, които поддържат общия мит за злия и опасен вълк.

По време на епидемията през 1946 година в Чърчил се появил един такъв умиращ болен вълк. Най-напред го срещнал някой си ефрейтор от Канадската армия, който след заседание в кръчмата се прибирал в бараките. Според разказа на ефрейтора върху него изневиделица се нахвърлил гигантски вълк с намерение да го убие и той едва се спасил, като пробягал два километра до прикритието на караулката. Ефрейторът не можел да представи никакво физическо доказателство за изпитанието, но психическите последствия са били несъмнено много дълбоки. Неговото предупреждение вдигнало из целия военен лагер паника, почти до границите на пълна истерия. Били мобилизирани американски и канадски отреди, и скоро команди мъже с мрачни неумолими лица, въоръжени с карабини, пушки и джобни фенери, започнали да претърсват околността, решени да се справят със заплахата, която стигнала за броени часове до няколко вълчи глутници.

При последвалата екзалтация били убити — не от вълка, а от зорките му преследвачи — единадесет ескимоски псета, едно

американско патрулно куче и един индианец, който се връщал късно у дома си.

Два дни децата и жените не излезли от къщите. От военния лагер пехотата почти изчезнала. В случай, че се налагало някой да отиде по служба до по-отдалечена сграда, той или тръгвал в джип, добре въоръжен, или изобщо не тръгвал.

На втория ден, от включения в издирването лек военен самолет, забелязали вълк. Храбрият отред на конната полиция се запътил да се разправи с него. Вълкът се оказал кокер,^[2] собственост на менажера на компанията за Хъдсъновия залив. Едва на третия ден паниката стихнала. Късно следобед, на връщане от летището, шофьорът на един пет-шесттонен военен камион изведнъж видял на пътя пред себе си проснат вързоп козина. Той ударил спирачките, но не успял веднага да спре, и вълкът — вече толкова болен, че не можел да се движи — милосърдно бил убит.

Последствията обаче са особено интересни. До ден днешен в Чърчил ще видите жители (сигурно и куп войници, пръснати по целия континент), които удрят шапка в земята и започват да разправят за вълчето нашествие през 1946 година. Те ще ви разкажат за отчаяни лични схватки, за свирепо нападнати жени и деца, за накъсани на парчета кучешки впрягове, и за цяло едно обсадено човешко селище. На края на драматичното описание липсва само един североамерикански вариант руска тройка, която се носи през заснежените равнина, неизбежно я поглъща вълна от вълци, след което в полярната нощ отеква хрускане от човешки кости, разтрошавани между вълчите челюсти.

[1] Броят на канадските карибу е спаднал от около 4 млн. през 1930 г. до 170 000 през 1963 г. (б. а.). ↑

[2] порода дребно ловджийско куче (б. пр.). ↑

19.

ГОЛ СРЕЩУ ВЪЛЦИТЕ

Седмиците, които прекарахме в кръстосване на тундровите равнини, се оказаха истинска идилия. Обикновено времето беше приятно и усещането за свобода, вдъхвано ни от безбрежното пространство, ободряваше почти колкото самия скитнически живот.

Когато стигаме територия на ново вълче семейство, установявахме лагер и изследвахме околността, дотогава, докато опознаехме групата. Въпреки необятната пустота на страната, не изпитахме самота нито за миг, тъй като неизменно с нас бяха елените карибу. Те, заедно със съпровождащите ги ята чайки и гарвани, вливаха живот в пейзажа, който иначе би изглеждал мъртвешки необитаем.

Тази земя принадлежеше на елените, на вълците, на птиците и на по-дребните животни. Ние двамата бяхме само случайни и незначителни натрапници. Човекът никога не е бил владетел на Пустите земи. Дори бившите им собственици — ескимосите — са живеели в хармония с тях. Днес ескимосите от вътрешността почти са изчезнали. Последните остатъци от този народ бяха четиридесетимата от малкото племе на Оотек, направо погълнато от необятния див свят.

Други човешки същества срещнахме само веднъж. Малко след началото на пътешествието ни, една сутрин заобикаляхме някакъв завой на реката и внезапно Оотек вдигна греблото, и се развика.

Отсреща на брега беше опъната ниска широка палатка. При виковете на Оотек от нея се изсипаха двама мъже, една жена и три поотраснали момчета, и се спуснаха към реката да видят как приближаваме.

Пуснахме котва и Оотек ме представи на едно семейство от неговото племе. Целият следобед мина в пиене на чай, приказки, смях, песни и изяждане на цели планини варено еленско месо. Вечерта когато се прибирахме за сън, Оотек ми обясни, че семейството е установило лагера си точно на това място, за да пресреща елените,

които пресичат речния брод няколко километра надолу по течението. Въоръжени с къси смъртоносни копия, ескимосите се надявали като гребат в едноместни каяци, да убият в реката толкова охранени животни, че да им стигнат за цяла зима. Самият Оотек гореше от желание да участва в лова и се надяваше, че няма да се възпротивя, ако поседим няколко дни, и той помогне на приятелите си.

Не възразих, затова на сутринта тримата ескимоси заминаха и ме оставиха на припек във великолепия августовски ден.

Сезонът на насекомите бе отминал. Времето беше горещо, нямаше вятър. Реших да се възползувам от това, като се изкъпя и покажа бледата си кожа малко на слънце. Отдалечих се няколкостотин метра от ескимоския лагер (последният порок на цивилизацията, от които човек се отърсва сред дивата природа, е свенливостта), разсъблякох се, поплувах, после се изкачих на близкия хълм и легнах да правя слънчеви бани.

Подобно на вълците, отвреме навреме вдигах глава и се оглеждах. По обяд видях група вълци да пресичат билото на следващия рид на север.

Вълците бяха три — единият бял, а другите с рядко срещан, почти черен цвят. Животните бяха възрастни, единият от черните беше малко по-дребничък, вероятно женски.

Чудех се какво да направя. Дрехите ми лежаха малко по-нататък на брега. Бях взел със себе си на хълма само гумените ботуши и бинокъла. Ясно беше, че ако отскоча за дрехите, можеше да загубя вълците. А от другата страна, помислих си, кому ли пък са притрябвали дрехи в ден като този? Вълците вече се бяха скрили зад следващия хълм и затова грабнах бинокъла и хукнах след тях.

Местността бе лабиринт от ниски хълмове, разделени с малки долини, покрити като килим от тревисти мочурища, където пасяха движещите се бавно на юг стада карибу. Теренът беше идеален за мене, тъй като ми позволяваше отвисоко да гледам как вълците прекосяват долина подир долина. Само ако някой хълм ги закриеше от погледа ми, трябваше да изтичам след тях до друга височина, без опасност да ме забележат, за да ги гледам как преминават следващата долина.

Запотен от възбуда и напрежение, изкатерих първия рид на север в очакване да видя страшната картина на трите вълка, спускащи се

върху нищо неподозиращите долу елени. Но бях смаян от съвършено мирна пасторална гледка, разкрила се пред мен. Виждаха се към петдесет елена, пръснати на групи от три до пет животни, всички увлечени в пасене. Из долината се мотаеха вълците, сякаш за тях елените представляваха не по-голям интерес, отколкото скалите. От своя страна и елените като че ли не забелязваха заплахата. Ако през стадо добитък преминат три познати кучета, навярно щяха да им обърнат толкова внимание, колкото елените на вълците.

Нещо не беше наред в тази сцена. Една вълча глутница бе заобиколена от безброй карибу, всеки вид осъзнаваше напълно присъствието на другия, но въпреки това никой не изглеждаше обезпокоен или дори особено впечатлен.

Наблюдавах недоверчиво как трите вълка преминаха на по-малко от петдесетина метра край чифт легнали на земята преживящи млади елени. Животните обърнаха глави и изгледаха вълците, но нито се повдигнаха, нито пък челюстите им престанаха да дъвчат. Тяхното пренебрежение към вълците ми се стори направо монументално.

Двамата мъжки вълка продължиха своя път между две малки стада пасящи карибу, като ги пренебрегнаха и на свой ред останаха без капка внимание. Моето недоумение нарастна още повече, когато вълците прехвърлиха билото и изчезнаха от другата страна на хълма. Втурнах се подире им, и двете еленчета, така равнодушни към присъствието на вълците, скочиха на крака и ме зяпнаха с израз на диво изумление. Като минах покрай тях, те наведоха глави напред, изпръхтяха недоверчиво, после си плюха на петите и в галоп избягаха от мене, сякаш ги гонеше дяволът. Стори ми се крайно несправедливо да се ужасяват по този начин от мене, а при вълците да си седят преспокойно; утешавах се единствено с мисълта, че причината за паниката им е било най-вече непознатото зрелище на бял, леко порозовял мъж, препускащ лудо през пейзажа само по гумени ботуши и бинокъл.

Прехвърлих хълма и отгатък почти налетях на вълците. Те се бяха събрали на куп и сега имаха някава светска интермедия с много душене и махане на опашки. Хвърлих се на земята зад някакви скали и се притаих. След малко белият вълк тръгна отново, другите го последваха. Те не бързаха и при спускането по склона към долината всеки се отклоняваше ту наляво, ту надясно, спираше да подуши

мъхестия гъсталак или да проучи нещо за себе си. Когато стигнаха долината, вълците се наредиха на тридесет метра разстояние един от друг, в този строй се обърнаха и затичаха.

Някаква по-забелжима реакция показваха единствено елените, които пасяха непосредствено пред вълчата редица. Когато вълкът се доближеше на по-малко от петдесет-шестдесет метра, еленът изпръхтяваше, изправяше се и отскачаше встрани. След като пробягваха няколко метра, някои от елените се извъртаха със слаб интерес да видят минаващите вълци, но повечето бързо се връщаха към спокойното си пасене, без дори да погледнат повторно.

За един час ние с вълците изминахме пет-шест километра в непосредствена близост до около четиристотин карибу. Елените реагираха по следния начин: докато вълците спазват благоразумно разстояние — никакво внимание; дойдат ли прекалено наблизко — нормален, обикновен интерес; ако сблъскването изглежда неизбежно — тактиката на отбягване. Без да се разнася шум на копита, без паника.

До едно време срещяхме все мъжки карибу, но после все по-често се забелязваха кошути и еленчета. Тогава и вълците промениха поведението си. Един от тях подгони младия, усамотил се на скрито във върбалака карибу, който изскочи пет-шест метра пред преследвача си. Вълкът го изгледа за секунда и след това се спусна подире му. В предчувствие, че най-сетне щях да стана свидетел на убийство, ми се разтуптя сърцето.

Но излезе, че не ми било писано. Вълкът пробяга усърдно петнадесет метра след еленчето, без да спечели осезаема преднина, после внезапно изостави преследването и се върна при приятелите си.

Не вярвах на очите си. Ако вълците заслужаваха поне една десета от своята репутация и слава, същото това еленче би трябвало, и то основателно, да е обречено на гибел. Но през следващия час и трите вълка предприеха поне дванадест отделни атаки срещу еленчета, кошути с еленчета или групи сърни и малки — и неизменно гонитбата се изоставяше тъкмо преди да започне истински.

Отчаях се не на шега. Не бях тичал десет километра, капнал от умора, само за да гледам как ме разиграва вълчата глутница.

Вълците напуснаха и тази долина, като се изнизаха през следващия хълм, след тях продължавах своя бяг и аз, с кръвясали вече

очи. Не съм сигурен точно какво си бях наумил, навярно възнамерявах самичък да подгоня някое еленче, само и само да покажа на ония некадърници как стават тези работи. Както и да е, аз прехвърлих хълматичешком и се озовах право в средата на глутницата.

Вълците бяха спрели сигурно да си поемат дъх и аз долетях сред тях като бомба. Групата експлодира. С максимална бързина всички драснаха в различни посоки — опънали опашки и свили назад уши, зверовете профучаваха между пръснатите стада карибу, най-сетне реагираха и елените, и паническият бяг на уплашени животни, който очаквах целия следобед, се осъществи. Само че, както горчиво съзнавах виновниците не бяха вълците, а аз.

Тогавя изоставих всичко и поех към къщи. На няколко километра от лагера обаче видях, че към мене тичат човешки фигури — познах ескимоската с трите деца. Сякаш бяха обезумели. Всичките крещяха нещо, ескимоската размахваше половинметров нож за сняг, а хлапациите — копия и ножове за дране.

Спрях се малко смутен. Едва сега в неудобство забелязах в какъв вид бях. Да оставим, че не бях въръжен — бях чисто гол. Състоянието ми не позволяваше да отблъсна атаката, която изглеждаше неизбежна, въпреки че нямах най-малката представа какво бе докарало ескимосите до това безумно начинание.

Благоразумието надделя над храбростта ми и така напрегнах изнемощелите си мускули, че със светкавичен спринт се разминах с ескимосите. Но те не отстъпиха и през повечето път до лагера преследването продължи. Там нахлузих панталоните, грабнах карабината и се приготвих скъпо да дам своя живот. За щастие, мъжете с Оотек пристигнаха в момента, когато върху ми се спусна жената с нейния отбор фурии. Битката бе предотвратена.

Малко по-после, когато поутихна врявата, Оотек ми разясни станалото. Едно от децата брало къпини и ме видяло как препускам през хълмищата гол сред вълците. Опулило удивено очи и побягнало да донесе на майка си какво видяло. Тя си помислила, че съм си изгубил ума (според ескимосите, белия човек никога не е много далече от това) и се мъча да нападна вълчата глутница не само с голи ръце, но и с всичко останало голо. Жена с кураж, ескимоската призовава своето потомство, всеки грабнал каквото му попаднало под ръка и хукнали, възможно най-бързо, да ме спасяват.

До края на нашия престой тази добра жена се отнасяше към мене с такава бдителна смесица от безпокойство и недоверие, че безкрайно ми олекна, като ѝ казах сбогом. На всичкото отгоре, когато потеглихме надолу по реката и малкият лагер остана зад нас, Оотек направи един коментар, който съвсем не ме развесели.

— Лошо направи ти, — рече печално той, — дето си свали панталоните. Мисля си, че жената май повече те харесваше с панталони.

20.

ЧЕРВЕЯТ В ПЪПКАТА

Разпитах Оотек за явно необяснимото поведение на вълците, които видях край ескимоския лагер и той, с присъщото му търпение и любезност, още веднъж успя да ме постави на място.

Започна с това, че здравият елен с лекота можел да надбяга всеки вълк, дори едно тримесечно сукалче изпреварвало и най-бързия голям вълк. Елените съзнават прекрасно това и при нормални условия не изпитват страх от зверовете. Високо интелигентните вълци също так били наясно по въпроса и рядко се опитвали да настигнат здрав карибу — много добре знаели, че ще бъде безсмислено прахосване на сили.

Според Оотек вълчата тактика в замяна била една системна проверка на здравето и общото състояние на дивеча, която открива кои животни не са наред. Ако имало много елени, прегледът се провеждал като всяка група се подгонвала и принуждавала да тича докато проличи има ли или няма болни, ранени и непълноценни животни. Намерят ли се такива, вълците ги обкръжават и се опитват да ги убият. В противен случай вълците прекратяват гонитбата и опитват следващата група.

При условие, че броят на елените е малък, начините били други. Няколко вълка вкарват стадото в клопка, съвместно с други вълци, които пък причакват карибуто в капана. И най-сетне, ако има съвсем малко елени, вълците прибегват до преследване с щафета — всеки едни гони елена известно разстояние, после го поема друг вълк и т. н. Подобни методи наистина намаляват природните преимущества на карибуто, но дори и при тях жертва на вълците-преследвачи стават обикновено най-слабите или поне най-неспособните.

— Казах ти и по-рано — продължи Оотек — еленът храни вълка, но вълкът поддържа елена силен. Ние знаем, че ако не бяха вълците, скоро и един елен нямаше да остане, щяха да измрат всичките, като се разнесе слабостта.

Ескимосът подчерта също, че когато вълците убият веднъж карибу, не ловуват повече, докато не изчерпят запасите и гладът не ги принуди отново да се заемат с работа.

За човек като мене, обучаван в убеждението, че вълците не само са способни да уловят всичко, стига да поискат, но тласкани от своята неутолима жажда за кръв разкъсват поред каквото им попадне, тези мисли звучаха съвсем непривично.

Но почти всички ловувания, които наблюдавах сам, следваха горния модел. Ловците, на брой до осем, бавно се разхождаха сред разпръснатите карибу, които винаги запазваха абсолютно безучастен вид в присъствието на „смъртните си врагове“. От време на време един, два или три вълка излизаха от строя за малко и се спускаха по някои кошути наблизко. Обикновено кошутите изчакваха атакуващите на стотина метра разстояние, преди да изправят глава и пренебрежително да побегнат. Вълците спираха и наблюдаваха техния бяг — ако вървеше нормално и всички видимо бяха добре, те си отиваха.

Изпробването не бе чист хазарт и постепенно се досещах какъв бе начинът на селекция. На практика вълците много рядко безпокояха с проверки превъзходните стада мъжки карибу, които цяло лято не бяха правили нищо друго, освен да спят и да ядат, и по това време бяха в разцвета на силите си. Елените, разбира се, не бяха кой знае колко опасни противници (големите им разклонени рога бяха съвсем безполезни като оръжие), но вълците не можеха да ги стигнат и добре знаеха това.

Смесените стада кошути и еленчета интересуваха вълците много повече, тъй като процентът на ранени, недъгави или малоценни животни естествено беше по-висок сред невръстните, които още не бяха подложени на суровия естествен подбор от по-продължително време.

Предпочитан обект на проверки бяха и групите стари и стерилни кошути. Понякога се случваше някое остаряло и слабо животно да се спотаи сред стадо мощни здрави елени, но вълците, които изглежда познаваха карибуто толкова добре, колкото и себе си, неизбежно го усещаша и подлагаха на проверка стадото, което в моите очи изглеждаше безкрайно здраво и действено.

Често пъти вълците проверяваха младите елени по-сериозно от възрастните — вълците преследваха някой елен двеста-триста метра, но ако в тези граници животното не покажеше признаци на слабост или изтощение, обикновено прекратяваха гонитбата.

Ръководният принцип за вълците сякаш беше пестенето на усилия. Той бе съвсем смислен, защото преди да се намери достатъчно изнемощял елен, който да уловят, проверките продължаваха дълги часове.

Когато най-накрая откриеха подобно животно, ловът обикновено вземаше обрат. Атакуващият вълк хвърляше цялата енергия, съхранена през време на търсенето. Ако имаше късмет вълкът, понесен от победоносна вълна скорост и мощ, стигаше близо зад летящия елен. Най-сетне обхванат от паника, обезумелият елен започваше да криволичи — съвсем глупаво, според мене, тъй като така даваше възможност на вълка да пресича направо и по-бързо да скъсява дистанцията.

Противно на още една доктрина от вълчия мит, не видях вълк да ухапе карибу за краката. Като събираше всичките си сили, вълкът постепенно се изравняваше с елена и се мяташе върху гърба му. По правило този удар бе достатъчен, за да наруши равновесието на животното, и преди то да се опомни, вълкът го ухапваше за врата и го поваляше на земята. При това хищникът през цялото време се пазеше от лудо размахващите се копита, тъй като всеки техен удар би потънал в гръдния му кош като в пухкав сладкиш.

Убийството ставаше бързо и обикновено без кръвопролития, което ме кара да се съмнявам, че еленът страда повече, отколкото прасето, заколвано за човешка консумация.

Никога вълкът не убива за удоволствие и може би в това се крие едно от основните му различия с човека. Ловуването и убиването на едрият дивеч за него е доста трудна работа. Той може да ловува цяла нощ и да измине през полето деветдесет-сто километра, преди да успее — ако изобщо успее. Това е неговият занаят, неговата работа — сдобие ли се веднъж с месо, колкото да посрещне своите нужди и нуждите на семейството си, той предпочита да прекара останалото време в почивка, общуване или игра.

Обратно на още една погрешна представа, не попаднах на никакви доказателства, че вълците убиват повече, отколкото могат да

изядат, дори и да им се удаде тази рядка възможност. През леговищния сезон убитият карибу се посещава докато и последното късче месо се смъкне от скелета му. Често пъти ако чайките, гарваните, лисиците и другите хранещи се с мърша животни станат прекалено много, вълкът разкъсва трупа на части, и ги заравя далече от мястото на улова, за да ги запази за собствена употреба. По-късно, когато цялото семейство броди на воля по територията си, то лагерува край всеки улов, докато го изяде докрай.

Изследвах шестдесет и седем убити карибу, след като вълците бяха приключили с тях, в повечето случаи бяха останали само кокали, сухожилия, козина и вътрешности. Дори бедрените кости бяха разчупени заради костния мозък, понякога черепът беше разбит с челюсти — задача, тежка и за вълк.

Друга интересна находка беше, че остатъците от повечето трупове свидетелствуваха за болест или сериозни увреждания. Често се срещаха костни деформации (особено като резултат от некроза на черепа), често изтърканите зъби показваха, че черепите са принадлежали на стари и изтощени животни. Много рядко намирах току-що убити животни, при които целият труп да е налице, но в редица случаи пристигах при елена почти веднага след като го бяха убили вълците и тогава с непростима наглост ги прогонвах. Колкото и да бях нещастни, те боязливо си отиваха. Телата на някои елени така гъмжаха от външни и вътрешни паразити, че буквално приличаха на подвижни менажерии, без друго обречени на скорошна смърт.

Седмиците си отминаваха, краят на лятото приближаваше и достоверността на Оотековата теза ставаше все по-очевидна. Жизнената роля, която играе вълкът по-скоро в запазването, отколкото в унищожаването на елените, ми се струваше неоспорима. Но никак не бях сигурен, че тя ще се види такава и на моите началници. Ако исках да ги убедя, трябваше да намеря несъкрушими доказателства, за предпочитане от солидно материално естество.

Именно с тази мисъл започнах да правя сбирки на паразитите, които намирах по убитите елени. Оотек, както винаги, прояви остро любопитство към новия аспект на работата ми, но този път то трая кратко.

От незапомнени времена, неговият народ се бе хранил с карибу; препитаваше се предимно със сурово или полусварено месо, поради

недостига на дърва за горене. Самият Оотек бил отбит с предварително сдъвкано от майка му еленово месо, след майчината кърма то станало неговата основна храна. Затова бе приемал като даденост и никога не му беше хрумвало да погледне аналитично на своя насъщен хляб. Като ме видя да измъквам десетки разновидности и хиляди отделни червеи и кисти от различните анатомични части на карибуто, ескимосът остана като гръмнат.

Една сутрин Оотек навъсено приковаваше поглед в стария, пълен с паразити елен, на който правех дисекция. Винаги се стремях да му обяснявам моите занимания, за да разбере по-добре характера на изследването. Този случай ми се стори съвсем навременен повод да му изнеса кратка лекция върху паразитирането. Като изтеглих от черния дроб една мехуреста киста с размери на топка за голф, обясних, че това бе неактивна форма на тения и ако бъде изядена от хищник, ще се развие в няколко отделни същества, дълги до десет метра, акуратно нагънати в червата на новия им домакин. На Оотек сякаш му се повдигна.

— Искаш да кажеш, ако я изяде вълк? — с надежда попита той.

— Нанк — отговорих аз, упражнявайки моя обогатяващ се ескимоски речник. — Лисици, вълци, дори хора. Във всичките ще се развие — е, при хората може би не толкова голяма.

Оотек потръпна и започна да се чеше по корема, сякаш бе окраставял точно там.

— Слава богу, аз не обичам дроб — каза той с голямо облекчение, че си е спомнил тази подробност.

— А-а-а, тия червеи ги има навсякъде в елените — възкликнах аз с ентузиазма на експерт, просвещаващ любител. — Я гледай тук. Нали виждаш петънцата по месото на бута? На това белите хора му викат наплюто месо. Това е неактивната форма на друг вид червеи. Не съм сигурен дали се развиват у хората. Но ей тези — и аз измъкнах сръчно от разрязаните бели дробове няколко нишкообразни нематоди, всеки дълъг повече от двадесет и пет сантиметра, — тези се срещат у човека, и ако станат много, на бърза ръка могат да го задушат.

Оотек конвулсивно се закашля и махагоново тъмното му лице пребледня отново.

— Стига толкова — помоли се той, щом си пое дъх. Не ми казвай нищо повече! Аз сега ще си ида в лагера и там силно ще си представим

други работи, дано така забравя това, дето ми разказа. Ти не си добър. Ако всичко това е истина, тогава аз сигурно ще трябва да ям като видра само риба или да умра от глад. А може пък белият човек да се шегува?

В последния му въпрос прозвуча такава жалостива нотка на надежда, че се пробудих от професорския си транс и осъзнах със закъснение какво бях причинил на човека.

Малко изкуствено се разсмях.

— Разбира се Оотек! Пошегувах се, само се пошегувах. Хайде сега да вървиш в лагера и за вечеря да опечеш два големи бифтека. Но гледай — не можах да се сдържа, въпреки желанието си аз, — гледай хубаво да ги опечеш, чуваш ли? Да ги опечеш както трябва!

21. УЧИЛИЩНИ ДНИ

Към средата на септември тундрата започна да тлее меланхолично в червеникава и кафява убита жаравата там, където ранните студове бяха докоснали покритата с нисък храсталак земя. Стадата карибу тръгнаха на юг и нови пътеки набраздиха торфените пасбища край залива „Вълчи дом“. Начинът на живот при вълците се промени отново.

Вълчетата бяха напуснали лятното леговище и макар че още не можеха да се мерят с Анджелина и двата вълка в продължителните ловувания, справяха се с по-кратки експедиции. Бяха започнали да навлизат в света и на pewno тези есенни месеци са били едни от най-щастливите в целия им живот.

Когато се върнахме с Оотек в залива „Вълчи дом“ след пътуването из централните равнини открихме, че нашето семейство препуска диво из територията и прекарва дните си там, където го отведе лова.

Опитах се да споделя този скитнически живот, в рамките налагани от моите физически възможности и човешки нужди, и безкрайно ми хареса. Насекомите бяха изчезнали до един. Обикновено дните бяха топли, ясни и слънчеви, въпреки че нощем понякога падаше слана.

В такъв топъл слънчев ден тръгнах по билото на веригата хълмове на север, издигащи се над просторна, богата с растителност долина, която елените използваха като главна магистрала на юг.

В светлото небе над долината висяха чернеещи се като сажди петънца — ята гарвани, следващи еленовите стада. Из купчините нисък гъсталак по мене крякаха яребици. Над езерата сред тундрата се виеха ята диви патици, почти готови да отлетят към далечните земи.

В долината под мене лениво се точеше поток карибу, стадо подир стадо минаваше, пасейки по посока на юг — несъзнателно водено

право напред от знания, стари още по времето, когато ние самите не сме разбирали какво е знание.

Горе на една висока скала на няколко километра от леговището, открих вдлъбнатина с изглед към долината. Опрях гръб на грапавата, но стоплена от слънцето скала, свих коленете си под брадата и настанен по този начин удобно, насочих бинокъла към живия поток под мене.

Надявах се да видя вълците и те не ме разочароваха. Малко преди пладне на билото на отсрещния северен рид се появиха два вълка. След няколко минути се показаха още два големи и четири вълчета. Последва обичайното подскачане, дълго душене, въртене на опашка, накрая повечето вълци се разположиха на земята и полегнаха, а останалите, седнали с безразличие гледаха минаващите едва на няколко метра от двете страни на хълма елени.

Лесно разпознах Анджелина и Джордж. Единият от другите вълци ми приличаше на чичо Алберт, но четвъртият — стройно животно с тъмносива козина, ми беше съвсем непознат. Така и не разбрах докрая откъде бе дошъл, но през останалото време, докато аз седях в района, той се държеше като член на семейството.

От всичките вълци (фактически от всички животни наоколо, включително елените и мене) изглежда единствено Джордж изпитваше желание да свърши нещо. Докато ние се бяхме проснали блажено под слънцето или в летаргия пасяхме лишеите, Джордж започна да снове неспокойно до върха и обратно. Един-два пъти той спря пред Анджелина, но тя не му обърна внимание, ако не се смята, че няколко пъти мързеливо тупна опашка.

Полузадрямал наблюдавах как една кошута пасе нагоре към билото с почиващите си вълци. Явно намерила богата на лишеи ивица, тя продължаваше да се изкачва към върха, макар сигурно да бе видяла зверовете, докато до едно от вълчетата останаха едва двадесетина метра. Вълчето много внимателно я наблюдаваше и накрая, за моя радост, се изправи, неспокойно погледна през рамо към останалата част от семейството, след което се обърна, и се примъкна към тях с направо увиснала между краката опашка.

Неспокойният Джордж, надушил миризмата на кошутата, вече се приближаваше към нея с протегнат нос, но и той сякаш с нищо не нарушаваше самообладанието ѝ. Тогава големият мъжки вълк, навярно

поради накърнено от подобно равнодушие честолюбие, направи светкавичен скок към нея. Кошутата този път вдигна глава изведнъж, непохватно се завъртя и препусна надолу по хълма — явно повече възмутена, отколкото уплашена.

Времето минаваше, реката от карибу продължаваше да си тече и не очаквах да стана свидетел на нещо по-занимателно от кратката интермедия с кошутата — предполагам, че вълците вече бяха сити, и сигурно това бе обичайната им следобедна почивка. Но грешах, защото Джордж замисляше нещо.

За трети път той отиде до Анджелина, опънала се сега на една страна, и този път не пожела да приеме нейния отрицателен отговор. Нямам представа какво й каза, но трябва да е било съвсем на място, защото тя се изправи на крака, отърси се и предано подскочи след него, за да подуши спящите физиономии на чичо Алберт и Непознатия. Те също разбраха известието и станаха. Вълчетата, които никога не оставаха по-назад, се надигнаха и затърчаха да настигнат големите. Наредени в неправилен кръг, всички вълци от групата вдигнаха муцуни и започнаха да вият точно както на сипея преди да тръгнат на лов.

Почудих се, че се приготвят толкова рано през деня за лов, но още повече ме удиви липсата на всякакъв отклик на вълчия хор от страна на елените. Едва ли някой в обсега на звуците си даде труд поне веднага да вдигне глава; малкото, които го сториха, се задоволиха с кратък нелюбопитен поглед към билото и отново кротко започнаха да пасат. Нямах време да разсъждавам надълго, защото Анджелина, Алберт и Непознатия затичаха, като оставиха на билото Джордж и наредените зад него неутешими вълчета. Едно от малките понечи да тръгне след трите вълка, но Джордж се обърна към него, и то бързо се върна при братчетата и сестричетата си.

Подухваше слаб южен ветреца и вълците се движеха срещу него в малка стегната група. Като слязоха на равното, те преминаха в лек тръс, наредени един зад друг и леко, без да бързат, преминаха през еленовите стада. Както винаги, никой не се тревожеше и не бягаше, освен когато вълците заплашваха да се сблъскат с животното.

Трите вълка също не обръщаха внимание на елените, макар че минаха покрай много малки стада от млади елени. Срещу никое от тях не предприеха пробни набези, а целенасочено продължаваха своя път,

докато почти се изравниха с вдлъбнатината, където седях. Точно в този миг Анджелина спря, седна и изчака другите двама да я настигнат. Подушиха си отново носовете, после тя се изправи и се обърна с лице към хълма, където още стоеше Джордж с вълчетата.

Между двете групи вълци, в двата края на долината, имаше най-малко двеста елена и откъм източния склон на отсрещните възвишения непрестанно се задаваха нови и нови. За миг Анджелина сякаш обхвана всичките с поглед и след това заедно с другарите си тръгна назад. Наредени през сто метра един от друг в права линия, като по този начин се разпростряха по ширината на цялата долина, вълците потеглиха на север.

Не бързаха много, но в действията им се чувствуваше твърда целенасоченост, която елените сякаш усетиха. А може би подреждането на вълците затрудняваше стадата да ги избягват, както обикновено, чрез отскок встрани. Във всеки случай стадата елени, едно след друго, също обръщаха на север и тръгваха, докато накрая повечето елени в долината бяха върнати в посоката, от която бяха дошли.

Виждаше се, че елените правеха това с нежелание, няколко стада решително се опитаха да се проврат през редицата, но тогава най-близките вълци ги подбираха и ги принуждаваха да продължат на север. Но все пак три вълка не стигаха да обхванат долината по цялата ѝ ширина и скоро елените усетиха, че могат да се измъкнат през откритите флангове, и да възобновят по този начин пътя си на юг. Въпреки всичко, приближавайки отсрещния хребет, вълците караха пред себе си поне стотина елена.

Едва сега животните за пръв път проявиха признаци на безпокойство. Онова, което се бе превърнало в почти плътната маса на повече от сто карибу, се пръсна пак в малки групи и всяка се спусна нанякъде в галоп. Едни подир други, елените завиваха встрани, но вълците вече не се опитваха да ги спрат. Когато хищниците минаваха край бясно препускащите малки стада, елените спираха за секунда, обръщаха се, изглеждаха ги и подновяваха прекъснатото си пътуване на юг. Досещах се вече какви бяха намеренията на вълците. Сега те бяха съсредоточили усилията си върху група от двадесет кошути и седем еленчета. Всеки опит на малкото стадо да свие наляво или надясно мигновено бе пресичан. След известно време елените се

отказаха от това и решиха да надбягат предследвачите си в права посока.

Сигурно щяха да успеят, но щом преминаха през върбалака в края на хълма, върху им откъм фланга се изсипа истински потоп от вълци.

Поради разстоянието нямах възможност да проследя събитията, както бих желал, но видях, че Джордж връхлита върху една кошута с две еленчета. Когато ги настигна, той свърна встрани, и край него профучаха като сиви куршуми две вълчета. Те подгониха най-близкото еленче, което незабавно започна да ги разиграва, свивайки ту наляво, ту надясно. Едното вълче се препъна в опит да вземе един остър завой, праметна се през глава, но след миг се изправи и отново хукна.

Изглежда другите вълчета се бяха смесили с елените и не ги виждах, но щом стадото препусна с пълна скорост, те се появиха на опашката — тичаха упорито, но изоставаха.

Единият млад елен също започна да оставя зад себе си преследвачите. И четирите вълчета продължаваха да тичат с все сили, въпреки, че вече нямаха никакъв шанс да догонят някое карибу.

Какво правеха в това време възрастните? Когато насочих бинокъла към тях, видях че Джордж маха бавно опашка на същото място, където си беше по-рано и следи как върви гонитбата. Другите три вълка се бяха върнали на билото на хълма. Алберт и Непознатия легнаха да починат след краткото напрежение, а Анджелина стоеше изправена и гледаше към бързо оттеглящите се елени.

Измина половин час, преди да се върнат вълчетата. Те бяха така уморени, че едва изкачиха билото, за да се присъединят към възрастните, които сега отпуснато лежаха. Малките се включиха в групата и дишайки тежко се плюснаха на земята, но никой от големите не им обърна внимание.

За днес училището бе приключено.

22. СКАТОЛОГИЯ

Септември незабелязано премина в октомври, белите нощи втвърдяваха мочурищата и заледяваха повърхността на езерата. Бих се радвал, ако можех да прекарам на открито цялото си време и да водя изцяло псевдовълчи живот. Но ми липсваше свободата на вълците. В колибата една огромна купчина научни баналности чакаше моето внимание. Съгласно теорията (моя собствена, не на началниците ми), че бе необходимо да провеждам наблюдения над живи вълци, аз умишлено бях пренебрегнал безброй периферни изследвания, предписани от Отава. Но сега, когато ми оставаше все по-малко време, усещах, че се налагаше да направя поне един жест на отстъпчивост към властите.

Една от страничните задачи, с които бях натоварен, беше проучване на растителността. Това включваше три етапа: първо — да направя хербарий на всички видове растения в областта; второ — да степенувам количествата и да определя съотношението между различните растения; и трето — от мене се очакваше да изготвя „качествен анализ“, като определя хранителната стойност на тази растителност по отношение на елена карибу.

Вече не ми оставаше време да свърша всичко това и се реших на компромиса да се заема с „обобщаващо изследване“.

При него се налагаше употребата на кръга на Раункиер^[1] — един метод, замислен в пъкъла. На пръв поглед той изглеждаше съвсем невинен — просто голям метален обръч, но пуснат в действие, представляваше дяволски механизъм за подлудяване на здрави хора. За да го използва, ученият трябваше да застане сред някое мочурище, да затвори очи, да се завърти като пумпал няколко пъти и после да хвърли обръча колкото може по-надалеч. Тази усложнена процедура целеше осигуряването на пълна „случайност“ при хвърлянето. За мен конкретният резултат от метода се изразяваше в това, че изобщо

изгубвах обръча и после трябваше да го търся до припадък. Намерех ли го обаче, започвах истинските мъчения.

Трябваше да отскубна всяко растение, независимо колко миниатюрно, попаднало вътре в чудотворния обръч, да определя неговия вид, да преброя всичките видове, а после и растенията от всеки вид.

Изглежда просто, нали? Обаче не е. По начало растенията в Пустите земи са дребни, почти микроскопични и моят пръв опит с кръга ми отне по-голямата част от деня, и ми докара очна преумора, и пристъпи на лумбаго, в резултат от дългите часове, които клечах като умопомрачен заек над кръга, докато отскубвах растеницата с пинсети.

Бях убедил Оотек да не ме придружава в моите Раункиерски експедиции, просто защото не се чувствах способен да му обясня техния смисъл. Но на третия ден от моето изтезание той се показа зад близкия хълм и безгрижно се спусна по склона към мене. Моят поздрав беше малко кисел, защото точно в този миг сърцето ми съвсем не преливаше от доброта. Изправих се болезнено, взех обръча и го хвърлих за пореден път, докато той с интерес ме наблюдаваше.

Кръгът не отлетя надалече — бях уморен, обезкуражен, не ми бяха останали сили.

— Шуианак! Много лошо! — унищожително изкоментира Оотек.

— По дяволите! — креснах разгорещено аз. — Я теб да те видя!

Мисля, че моят ангел-пазител ме бе вдъхновил за това предизвикателство. Оотек направи някаква високомерна гримаса, изтича за обръча, вдигна го, изви назад ръка като дискохвъргач и го метна. Кръгът се издигна като летяща яребица, блесна ослепително на слънцето, стигнал върха на траекторията си, полетя грациозно над близкото езеро, вряза се във водата почти без плясък и изчезна завинаги.

Угризения на съвестта обзеха Оотек. Лицето му се удължи в мрачно предчувствие, очаквайки да избухне моят гняв. Предполагам, че той така и не разбра защо хвърлих да го прегръщам, после весело го завъртях в няколко стъпки от игрив индиански танц, и накрая го замъкнах в колибата, където поделих с него последната скъпоценна бутилка вълчи сок. Но тази случка несъмнено затвърди неговото убеждение, че нравите на белия човек наистина са неразгадаеми.

След като за щастие по този начин проучването на растителността приключи, пред мен се изправи друго неприятно задължение — довършването на скатологическите изследвания.

Поради голямото значение, придавано на скатологията в Отава, ми бе наредено да посветя част от времето си на събиране и анализ на вълчи изпражнения. Не бях очарован от тази задача, но в скитанията си из Пустите земи хвърлях по едно око и на изпражненията. Събирах намереното с дълъг форцепс и го поставях в малки брезентови торби, всяка поотделно обозначена с надпис за приблизителната трайност на образеца, за мястото и времето на намирането му. Торбичките държах под леглото си в колибата. Към края на септември бях натрупал такова грамадно количество, че съдържанието започна да се изсипва по пода и да ми се мотае из краката.

По ред причини, сред които не на последно място бе изразът, който си представях, че ще придобият лицата на Оотек и Майк, като разберат с какво се занимавах, не изпитвах никаво желание да анализирам своите находки. Бях успял да запазя в тайна дейността си по събирането на изпражненията. Майк и Оотек навярно любопитствуваха какво ли има в торбичките, но бяха твърде възпитани или пък прекалено се страхуваха от онова, което бях им казал, за да ме разпитват подробно. Макар че вече бяха станали достатъчно толерантни към особеностите на моите професионални задължения, не исках да ги пресилвам. Затова и продължавах да отлагам анализа, докато една октомврийска сутрин двамата заедно тръгнаха за лов на карибу, и аз останах единственият господар на лагера. Тъй като се чувствах сравнително сигурен в уединението си, точно тогава се приготвих да приключа с неприятната задача.

Поради въздействието на атмосферните условия, както и продължителния престой, изпражненията се бяха втвърдили като камък и трябваше да омекнат, преди да мога да работя върху тях. Затова ги завлякох долу до речния бряг, напълних с вода две поцинковани кофи и ги наkisнах вътре. Докато траеше процесът на омекотяване, подредих на една широка плоска скала, изложена на слънце и постоянен вятър, инструментите, бележниците и другите съоръжения. Усещах, че предстоящата работа щеше повече да ми потръгне в една непринудена обстановка.

Следващата крачка бе да си нахлузя противогаза. Нямам намерение да ви размивам, като отбелязвам този факт. Аз бях оборудван с противогаз и сандък гранати със сълзлив газ, с които се предполагаше да прогонвам вълците от леговищата и да ги застрелвам като образци за аутопсия. Естествено, не бих паднал толкова ниско, дори преди да опозная вълците и да започна да ги уважавам като приятели. Много отдавна бях изхвърлил гранатите в близкото езеро, но бях запазил маската, защото ми беше зачислена. Сега тя влезе в употреба, защото вълците изпражнения понякога съдържат яйцата на един особено отровен паразит и ако бъдат вдишани от човек, те се излюпват в микроскопични червейчета, които си пробиват път до неговия мозък, образуват в него кисти, и често пъти резултатът е фатален и за тях, и за техния домакин.

След като се уверих, че първата порция изпражнения се поддаваше на обработка, надянах противогаза, сложих я в бялата емайлирана чиния, взета назаем от колибата и започнах да правя дисекция с форцепс и скалпел. Определях съставките през ръчната лупа и описвах сведенията в бележниците.

Процесът беше трудоемък, но не и лишен от интерес. Всъщност скоро толкова се увлякох в работата, че престанах да забелязвам какво ставаше наоколо.

Впоследствие, когато след един-два часа се изправих да раздвижа мускулите си и се обърнах случайно към колибата, останах силно изненадан, защото се оказах изправен пред полукръг от дузина непознати ескимоси, зяпнали в мене с израз на недоверие, примесено с погнуса.

Това бе критичен момент. Стреснах се дотам, че забравих противогаза със слонския хобот и опулените защитни очила, и когато се опитах да поздравя непознатите, филтрираният ми през петсантиметровия активен въглен и половинметровата гумена тръба глас прозвуча приглушено и жално като вятър, който духа през гробница. Този ефект съвсем вцепени ескимосите.

Постарах се припряно да се освободя, смъкнах противогаза и пристъпих живо напред — при което ескимосите бързо отстъпиха назад с премерените движения на наредени в една редица танцьори от мюзикъл, като същевременно ме гледаха с лудо подозрение. В отчаянието си да покажа своите добри намерения, аз се усмихнах,

колкото се може по-широко, като оголих зъби дотам, че гримасата ми навярно е изглеждала демонично озъбване. В отговор моите гости отстъпиха с още един-два метра, а някои боязливо преместиха поглед към блестящия скалпел в дясната ми ръка.

Те явно се готвеха да побягнат, но аз спасих каквото можеше да се спаси от положението, като си припомних подходящи думи на иннуитски и избърборих един повече или по-малко официален поздрав. След дълго мълчание, един от ескимосите се престраши плахо да отговори и постепенно те престанаха да гледат като ято пиленца в присъствието на гърмяща змия.

Макар че помежду ни не се получи истински разговор, неловкият диалог, който последва, изясни, че тези хора били част от племето на Оотек, прекарвали лятото далеч на изток, завърнали се току що в постоянните си домове, където чули за странния бял мъж в колибата на Майк. Затова решили да дойдат сами да видят чудото, но всичко чуто предварително не бе могло да ги подготви за спектакъла, който видяха с очите си.

Както си приказвахме, забелязах няколко деца и възрастни да отправят тайно поглед към кофите с изпражненията и емайлираната чиния с разбърканите в нея миши кости и козина. При всички останали хора това би било знак на просто любопитство, но по това време бях прекарал достатъчно дълго сред ескимосите, за да се сетя какви са скритите им мисли. Изтълкувах техния интерес като тънък намек, че са огладнели и ожаднели след дългото пътуване, и биха се зарадвали, ако им предложех чай и храна.

В отсъствието на Майк домакинят бях аз, а най-голямата добродетел в Севера е гостоприемството, и поканих ескимосите на вечеря в колибата. Изглежда те разбраха и като ме оставиха да свърша заниманията си по последните останали изпражнения, се оттеглиха зад близкия хълм, за да се установят на временен лагер.

Резултатите от анализите се оказаха изключително интересни. Близо 48% от изпражненията съдържаха остатъци от гризачи, предимно зъбни резци и кожа. Другите поддаващи се на определяне по хранителните параграфи съставки включваха еленови кости, козина от карибу, няколко птичи пера и — неочаквано, едно медно копче, силно корозирало под въздействието на стомашните сокове, но с все още различаваща се емблема — котва с въже, каквато използват различни

морски търговски компании. Нямам представа как копчето бе дошло тук, но само то не можеше да се приеме за доказателство, че някой заблуден моряк е бил изяден от вълк.^[2]

Тържествено наблюдаван от две малки ескимосчета, измих кофите и ги напълних с прясна вода, за да приготвя нужните, както знаех, десетина литра чай. На връщане към колибата забелязах момчетата да тичат нагоре по хълма, сякаш носеха новини, които горяха от нетърпение да споделят с родителите си, и се усмигнах на това въодушевление.

Веселото ми настроение обаче не се задържа дълго. След три часа вечерята беше готова (представляваше кюфтета от кълцана риба, печени по полинезийски, със сладко-кисел сос, мое изобретение), но от гостите нямаше и помен. Вече се беше стъмнило и се притесних да не би да се е получило някакво недоразумение относно часа на вечерята.

Най-накрая си облякох парката^[3], взех едно фенерче и тръгнах да търся ескимосите.

Изобщо не ги намерих. Мястото за лагеруване бе изоставено и хората бяха изчезнали до един, сякаш огромната равнина ги беше погълнала.

Чувствавах се много объркан и някак си обиден. Когато си дойде Оотек, разказах му случката и поисках обяснение. Той ми зададе куп уточняващи въпроси за кофите, изпражненията и от този род, които ми се сториха не съвсем уместни. И накрая се провали — за пръв път, откакто се познавахме. Твърдеше, че било необяснимо защо бяха отхвърлили така грубо моето гостоприемство ... и случката така си остана необяснена.

[1] известен френски биолог (б. пр.). ↑

[2] Не съществуват автентични данни, че вълците са нападали хора, въпреки случаите, в които изкушението положително е било почти неудържимо (б. а.) ↑

[3] връхна зимна дреха от еленови кожи (б. пр.). ↑

23. ДА УБИЕШ ВЪЛК

Наближаваше времето, когато трябваше да напусна залива „Вълчи дом“ — не защото го желяех, а защото вълците щяха да потеглят към своите зимни територии.

В края на октомври, когато зимата започне да опустошава оголените равнини, елените обръщат гръб на тундрата и навлизат в чуждия, но приютяващ свят на горите. А където вървят те, следват ги и вълците, защото върху замръзналата земя не остава нищо, с което да се препитават.

От началото на ноември до април, вълците и елените пътуват заедно из тундрата — из редките гори от недорасли смърчове и хвойни, на границата с гористия пояс. В годините, когато полярните зайци-беляци изобилствуват, вълците ги ловят много, но все пак хищниците стоят винаги в близост до елените, защото в гладни времена единствено те могат да ги спасят.

Всяко вълче семейство пътува като група, но не е рядко две-три групи да се обединят в глутница. В това отношение сякаш не съществуват правила и глутницата по всяко време може да се разпадне. Все пак, по отношение на броя на вълците в една глутница, има някаква горна граница. Зимният лов наистина изисква висока степен на съгласуваност между повече вълци, но същевременно, ако станат прекалено много, плячката не би стигнала за всички. Идеалният размер се движи между пет и десет вълка.

През зимата вълците като че ли нямат определени територии. Всяка група ловува където и както си иска, и са виждали как при среща между две непознати глутници те се поздравяват и после всяка тръгва по своя път.

Рядко се случва съсредоточаване на глутници. Как успяват да останат разпръснати и така да избегнат опасността да се струпат повече вълци на по-малко дивеч, не се знае, но индианците чипеуйан^[1] смятат, че това се постига чрез съобщения с урината, поставяни на

всяко издигнато място — скала или дърво, покрай езерата или покрай пътеките. На практика, докато в съответния район не се разрази пълен глад, номадските зимни вълчи глутници, които следват по стъпките също толкова номадските еленови стада, по някакъв начин успяват да не се настъпват по лапите.

За вълците от Пустите земи зимата е гибелен сезон. Веднъж навлезли в гората, те са изложни на съсредоточени, изключително вещи и яростни нападения от страна на хората. Ловците не могат да ги понасят не само защото вълците им съперничат по отношение на карибуто; понякога зверовете изливат опустошителния си гняв от примките, като изкривяват леките лисичи капани, без самите да се хванат в тях. Освен това, повечето ловци се страхуват от вълците, някои от тях — до смърт, а няма нищо по-силно от бича на страха, който тласка човека към унищожително безумство.

Войната срещу вълците се нажежава до бяло и от провинциалните власти, както и от федералното правителство, предлагащо премии от десет до тридесет долара на вълк. През годините, когато цената на лисичите и другите кожи спадне, тези награди се превръщат в своеобразни субсидии, отпускани на траперите и търговците.

Много е говорено и писано за броя на елените, убивани според общото мнение от вълци. И много малко се казва за истинския брой вълци, унищожавани от човека. В единия случай широко и официално се разгласява лицемерие, а в другия се потулва истината. Все пак, едни действували по границата между Манитоба и Киуатин трапер, през първата зима на моя престой на север, събра премии за сто и осемнадесет вълка, от тях сто и седем малки, родени предишната пролет, вълчета. Според закона, той би трябвало да убие тези вълци с капан или огнестрелно оръжие. На дело обаче, той бе сторил онова, което в Далечния север вършеше, и продължава да върши всеки с прикритата поддръжка на държавата — беше разпръснал така безразборно стрихнин върху огромна площ, че бе погубил почти всички лисици, росомахи и по-дребни хранещи се с мърша животни. Същата година лисиците много не се търсеха и всеки вълк струваше двадесет долара.

При убиването на вълците най-често се използват капани и отрова, но се прилагат нашироко и други методи. Сред тях е и

самолетния — любим за онези спортисти с висока гражданска съвест, които служат на обществото, като за унищожаването на вредителя жертвуват парите и времето си. Екипажът на самолета проследява отвисоко вълците на открито, за предпочитане върху заледено езеро. Щом забележат такова животно, те спускат самолета ниско над него и преследват вълка толкова упорито и продължително, че често пъти той колабира, и понякога умира, преди още да го блъсне изстрела в упор.

Знам обаче един случай, когато този метод не успял да постигне своята цел. Двамата мъже пристигнали от един голям град, в своя собствен лек самолет, за да помогнат на света да се отърве от вълците. През предишните си ловни подвизи те били убивали много вълци и пилотът свикнал да преследва животните толкова ниско, че ските на самолета едва не ги удряли. Един ден той се доближил твърде много. Раздразненият вълк се обърнал и хванал едната ска. В последвалата катастрофа той загинал, но същото сполетяло и двамата ловци. Това произшествие беше описано в статия от популярно спортно списание като пример за коварния и опасен характер на вълка, и за безграничната храброст на мъжете, излезли насреща му. Разбира се, този случай е царски гамбит. Навсякъде и винаги, когато хората са се заемали да изтребват животни (включително и себеподобни), те често се опитват да оправдаят своите действия, като припишат на жертвите си най-порочни и отвратителни качества; и колкото по-необосновано е убийството, толкова по-шумна е клеветническата кампания.

Антивълчите настроения в Броше (моята зимна изследователска база в северна Манитоба), когато пристигнах от залива „Вълчи дом“, бяха силни и опасни. Началникът на ловната дружина ми описа положението така: местните жители допреди едно десетилетие убивали по петдесет хиляди карибу всяка зима, а сега се смятало за късмет да убият няколко хиляди. Елените намалели, станали дори рядкост и като единствените виновници за всичко това единодушно сочели вълци те. Моите съвсем кротки възражения, че вълците са ловили елени без да унищожават стадата, десетки хиляди години преди белия човек да дойде в Броше, или стигнаха до запушени уши, или докарваха слушателите ми в ярост от подобно застъпничество.

Един ден в началото на зимата, в моята колиба влетя страшно възбуден началникът на ловната дружина.

— Слушай! — викна ми той предизвикателно, — ти нали все пициш за доказателства, че вълците изтребват стадата. Хайде тогава, стягай си впряга и заминавай към езерото Фишдък. Там ще си получиш доказателствата. Един от моите трапери се върна оттам преди час и е видял върху леда петдесет елена, всички убити от вълци — били откъснати едва няколко къса месо.

Придружен от един индиански приятел от племето крий изпълних нареждането и късно същия следобед стигнахме езерото. Заварихме потресающа сцена на истинско клане. По леда бяха пръснати трупове на двадесет и три елена, и кръвта им беше превърнала големите преспи сняг в алена киша.

Траперът бе съобщил правилно, че трупове бяха недокоснати. Освен дребните захапвания тук-там от лисиците, сойките и гарваните, всички животни бяха непокътнати, с изключение на три. Две мъжки — с отрязани глави, и третото — млада бременна кошута, с отрязани задни бутове.

Жалко наистина за „доказателствата“, но нито един от тези карибу не бе нападнал от вълк. По езерото нямаше никаква вълча следа, но се виждаха други следи: онази безпогрешна тройна диря, оставена от ските и задното колело, която обикаляше навсякъде, и беше набраздила снежната повърхност с плетеница от криволичещи линии.

Елените не бяха повалени от вълци, в тях бе стреляно, и то понякога нееднократно. Един елен бе пробягал стотина метра с влачеци се по леда черва от раната, изтърбушила корема му. Други имаха по два или повече пронизани от куршумите крайници.

На практика обяснението на случилото се не трябваше да се търси много далече.

Преди две години туристическото бюро на провинциалната управа решило, че елените в Пустите земи могат да се превърнат в неустойима стръв за примамване на богати ловци на трофеи от Съединените щати^[2]. Съответно била разработена програма за осигуряване на напълно „организирано“ сафари, в което група спортисти щели да бъдат превозвани със самолет до Полярния кръг и срещу хиляда долара всекиму щели да бъдат гарантирани чифт първокласни еленови рога.

По време на зимния им престой в горите, елените се хранят на зазоряване или при залез. Денем прекарват повечето време прибрани като в кошара върху откритите заледени езера. Следователно, пилотът на ловния самолет само трябва да избере езеро с повече елени и като кръжи на ниска височина, да скупчи елените в сбита, пресована маса. Тогава самолетът се приземява, но продължава все повече да се върти около обхванатото от паника стадо, за да му попречи да се пръсне. Ловците могат да поддържат непрекъснато огъня през отворените врати и прозорци, докато избият достатъчно карибу, за да осигурят повече добри трофеи, от които избират най-хубавите. Навярно те смятат, че щом тази малка екскурзия струва толкова пари, имат право да се подсигурят напълно по отношение на резултатите, вероятно и съответните държавни чиновници са съгласни с тях.

Когато приключи стрелбата, труповете се преглеждат и всеки ловец с разрешително, упълномощаващо го да „притежава“ само едно карибу, отрязва най-хубавата глава, която намери. Ако някой от ловците обича еленово месо, режат се няколко бута и се хвърлят на самолета, който след това отлита на юг. След два дни спортистите победоносно се завръщат по домовете си.

Придружаващият ме индианец от племето крий бе наблюдавал сам този развой на събитията предишната зима, когато работил като водач. Не му се нравеше, но той бе достатъчно наясно със статута на индианеца в света на белите, за да запази цялото си възмущение за самия себе си.

Аз бях по-наивен. На другия ден изпратих радиограма до съответните власти с пълен доклад за инцидента. Отговор не получих — освен ако можех да считам за отговор факта, че няколко седмици по-късно провинциалната управа повиши премията за вълк на двадесет долара.

[1] Най-голямото обособено индианско племе на Канадския север (б. пр.). ↑

[2] През 1963 г. Нюфаундленското правителство използва същия метод (б. а.) ↑

24.

СВЕТЪТ, КОЙТО СМЕ ЗАГУБИЛИ

Проблемът как щях да пътувам до Броше, на юг от залива „Вълчи дом“, се разреши една сутрин, когато Оотек влетя в колибата и съобщи, че бил видял самолет. И наистина, на запад от нас един самолет лениво кръжеше над тундрата.

Отдавна бях изгубил надежда, че пилотът, който ме докара до залива „Вълчи дом“ можеше някога да се върне и затова видът на този самолет ме разчувствува до дъното на душата ми. Сетих се за димките, с които бях екипиран и изтичах да ги взема. За мое учудване, те проработиха. Високо в небесата се устремиха кълба маслено черен дим и самолетът (изгубил се вече на запад) отново се показва, отправен по посока на моя сигнал.

Машината кацна в залива и аз отидох с кануто да посрещна пилота — непредразполагащ младеж с удължено лице, който преживяше буца дъвка. Излезе, че той имаше да ми разказва много неща.

След като в продължение на месеци Министерството не получило от мене и една думичка, сериозно се разтревожило. Не само че не пристигали никакви доклади за вълците, ами и държавното оборудване на стойност четири хиляди долара сякаш потънало в бездните на тундрата. Това вече било опасно, защото някой любопитен депутат от опозицията можел да подуши работата и да направи запитване в парламента. А страшилището, което преследва всяко държавно министерство, е възможността да го обвинят в лекомислено прахосване на обществени средства.

Поради това Министерството помолило Канадската кралска полиция да ме открие, но дирите ми били оскъдни. Пилотът, който ме беше докарал в Пустите земи, изчезнал при полет над района на Макензи, и полицията не могла да намери и следа от него, да не говорим къде ме е откарал. Най-накрая, след дълго шпиониране, полицията се докопала до ширещия се из Чърчил слух, че съм таен

агент, изпратен на полюса да разузнава плаващите руски бази. Кое то и докладвала в Отава, като добавила, че не обича да я правят за смях, и че следващия път, когато Министерството пожелае нещо да бъде намерено, ще направи по-добре, ако не скрива истината.

Пилотът, кацнал да изясни моя димен сигнал, не бе изпратен да търси мене, а бил включен в изследователско проучване, и беше чиста случайност, че ме намери. Както и да е, той се съгласи да отнесе обратно в своята база известие, с което уведомявах моето министерство къде се намира оборудването, и предлагам да изпратят незабавно самолет, за да го прибере преди да са започнали студовете.

Пилотът се възползува от приземяването, за да напълни с помощта на Оотек резервоара от бидоните, които носеше в задното отделение. В това време аз отидох да свърша някои неприключени работи на сипея с леговището.

За да оформя изследването си на вълчия семеен живот се налагаше да знам как изглежда вълчето леговище отвътре — колко е дълбоко, какъв е диаметърът на входа, има ли в дъното на дупката място за лягане и пр. По разбираеми причини, докато леговището беше заето не можах да проуча това, а после бях претрупан с други неща, за да стигна и до него. Сега, когато времето беше на привършване, трябваше да побързам.

Понесох се през полето към леговището и бях стигнал на километър от него, когато зад гърба ми се разнесе оглушителен рев. Той беше толкова силен, и неочакван, че неволно се похлупих по очи върху торфа. На около петнадесет метра над мене прелетя самолетът. Като отминаваше с ръмжене, той поклати игриво криле за поздрав, после се издигна, леко бръсна повърхността на сипея с въртящата се перка и запрати надолу пясъчен вихър. Надигнах се и успокоих разтупканото си сърце, а в главата ми се въртяха черни мисли по адрес на веселяка от бързо отдалечаващата се вече машина.

По сипея с леговището, както очаквах (и както ме беше уверил отлетелият пилот), нямаше вълци. Стигнах входа на дупката, хвърлих дебелия панталон, куртката и пуловера, извадих от торбата си фенерче (с почти изтощени батерии) и рулетка за измерване, и се залових с трудната задача да се промуша през входния тунел.

Фенерчето бе толкова слабо, че издаваше само жълто мъждукане, което едва стигаше да прочета цифрите по рулетката. Пропълзях

навътре, близо два метра и половина се спусках под четиридесет и пет градусов наклон. Скоро устата и очите ми се напълниха с пясък, и започнах да усещам чувство на клаустрофобия, тъй като широчината на тунела беше едва колкото да се провря.

Когато рулетката се разви до два метра и половина, тунелът изведнъж се насочи нагоре и после изви на ляво. Насочих фенера в тази посока и натиснах копчето.

В мрака пред мене мътният сноп светлина от батерията се отрази в четири зелени светлинки.

Зеленият сигнал в този случай не ми осигуряваше свободно преминаване. Замръзнах на място, а ужасеният ми мозък се мъчеше да смели обстоятелството, че в леговището, заедно с мене, имаше най-малко два вълка.

Въпреки близкото ми познанство с вълчето семейство, положението бе такова, че ирационалните, но дълбоко внедрени у мене предразсъдъци надделяха напълно над разума и опита. Да си призная, така се уплаших, че направо се вцепених. Нямах никакво оръжие, и в моята чудновата поза едва ли щях да мога да освободя поне едната си ръка, за да отблъсна атаката. Изглеждаше неизбежно, че вълците щяха да ме нападнат; дори и един плъх би се защищавал отчаяно, ако го притиснат в дупката му.

Вълците дори не изръмжаха.

Ако не бяха двата чифта слабо блещукащи очи, все едно че ги нямаше.

Парализата започна да ме отпуска и въпреки студения ден по цялото ми тяло изби пот. В пристъп на безразсъдно нахалство протегнах фенера напред, докдето ми стигаше ръката. Той светна, колкото да успея да разпозная Анджелина и едно от вълчетата. Притиснали се плътно до дъното на леговището, те стояха неподвижни като самата смърт.

По това време сътресението започна да преминава и инстинктът ми за самосъхранение отново надделя. Колкото можех по-бързо, аз се проврях обратно нагоре по наклонения тунел, очаквайки напрегнато всеки миг вълците да се нахвърлят отгоре ми. Но докато стигнах изхода и се измъкнах напълно, нито чух, нито видях и най-слаб признак за движение от страна на вълците.

Седнах на един камък и стреперещи пръсти запалих цигара. В това време усетих, че вече не ме беше страх. Вместо това ме обхвана безумен гняв. Вярвам, че ако имах пушка навярно щях да реагирам с брутално настървение, и да се опитам да убия и двата вълка.

Цигарата догоря, от навъсените северни небеса задуха вятър. Отново се разтреперах, този път от студ, не от яд. Гневът ми минаваше и постепенно се размекнах. Изпитал бях породена от страха злобна ярост: злобна ярост срещу зверовете, които бяха породили у мене истински ужас и по този начин бяха оскърбили моето човешко Аз.

Когато осъзнах с каква лекота бях забравил и с каква готовност пренебрегнал всичко онова, което моят летен престой ме бе научил за вълците ... и за мен самия, бях потресен. Спомних си Анджелина и нейното вълче, свити от страх в дъното на леговището, където се бяха приютили от гръмотевичното привидение на самолета и се засрамах.

Някъде на изток зави вълк — леко, питащо. Познах гласа, защото го бях чувал много пъти по-рано. Беше Джордж, който огласяше пустата земя, за да получи отклик от изгубилите се членове на семейството му. Но за мен това бе глас, който говореше за изгубения свят, който някога е бил наш, преди да изберем своята отчуждаваща роля — свят, в който погледнах и почти проникнах... само за да бъда отхвърлен накрая от собствената си същност.

ЕПИЛОГ

Канадската служба за опазване на дивеча, която неотклонно преследва своята политика на контрол върху вълците, нае през зимата на 1958/1959 година няколко инспектори по хищниците, за да патрулират Пустите земи на Киуатин, които със самолети на ски да създадат постове за тровене на хищниците.

Рано през май 1959 година, в залива „Вълчи дом“ се приземил един от тези служители. Той прекарал в околността няколко часа и заложил край леговището, което според уверенията му, било заето, голям брой цианидни „вълчи клопки“ на подходящи места. Също така пръснал в околността много стръв, обработена със стрихнин.

Поради рано започналото пролетно размразяване, той не успял да се завърне по-късно и да провери своя контролен пост.

Не е известно какви резултати са били постигнати.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.